

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România 2011-2012

Climamate

154
Anul 16
decembrie 2022

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoa

Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

**Cu ocazia Sărbătorilor de Iarnă și a Anului Nou vă urăm:
„La Mulți Ani cu Sănătate și Prosperitate” -**

Redacția

Climate literare

CUPRINS

Vasile Alecsandri/ Pasteluri...3
Gheorghe Valerică Cimpoca/ În căutarea adevărului (71)...4
Anton Găgiu/ Povestea așa cum a început...6
Gheorghe Constantin Nistoroiu/ Soljenițin-Arhipelagul Gulag...8
Ion Păchia Tatomirescu/ De la școala macedonschiană a simbolismului la paradoxismul cosmologic sorescian...11
Florian Copcea/ Arheologia jurnalului intim...13
Claudia Voiculescu/ Poeme...14
Mihai Batog Bujeniță/ Scrisul este har sau abilitate dobândită?... 15
George Petrovai/ Sensurile profunde și ascunse ale operei marchizului de Sade...17
Cristian Petru Bălan/ Minunea din Patmos (Povestire biblică)...18
Colaj lyric/ ITHACA...20
Ion Iancu Vale/ Hibernale...21
Veronica Bucico/ Repere comentate în baza cronicii lui Dan Teodorescu „Legământ de cuvinte”...22
Livia Ciupercă/ Picături de rouă în proza scurtă a maestrului Tudor Gheorghe...23
Ionuț Caragea/ Poeme...24
George Petrovai/ Opinia lui Neagu Djuvara despre cumani...25
Mihaela Ciatlos Deak/ Poeta Gabriela în simfonia culorilor...27
Al Florin Țene/ Aforismul „sămânța” filozofiei-mijloc de comunicare rapidă a unui gând...28
Florica Bud/ Pohta-n cui și alte pohte (cuvânt către cititor)...29
George Filip/ Poeme de decembrie...31
Marin Ilie/ Note de lectură - Cuvânt înainte la un roman ce va să apară...32
Adamescu Cezarina/ Sinteze literare-omagiu scriitorilor români-Elena Buică...33
Vavila Popovici/ Ieșirea din peșteră...35
Constantin Miu/ Omul nou din tabăra damnaților...37
George Goldhammer/ Banca amintirilor(16)- Părinții...38
Istrate Ion/ Francesco Petrarca- Il Canzoniere (1)- Sonete traduse în limba română... 39

INFO CLIMATE

Coperta 1
*The Persistence
of Memory -
Salvador Dali*

Școala de șoferi „ROȘU”,
cu sediul în Târgoviște
„Calea Domnească” Nr.334,
(lângă Piese auto „Claunic”)
își continuă activitatea,
într-o nouă formulă de lucru,
și anul acesta.
Telefoane utile:
Conducerea: 0727370009;
0765913705
Secretariat: 0727042360

Vă așteptăm

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoca

Colegiul redacțional: Anton Găgiu, Florea Turiac, George
Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian
Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamel Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

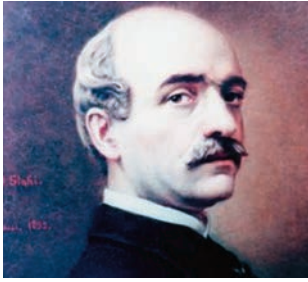
Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatărilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

PASTELURI

de Vasile ALECSANDRI

Gerul

Gerul aspru și sălbatic strânge-n brațe-
i cu jelire

Neagra luncă de pe vale care zace-n
amorțire;

El ca pe-o mireasă moartă o-ncunună
despre zori

C-un vâl alb de promoroacă și cu
țurțuri lucitori.

Gerul vine de la munte, la fereastră se
oprește

Și, privind la focul vesel care-n sobe
strălucește,

El depune flori de iarnă pe cristalul
înghețat,

Crini și roze de zăpadă ce cu drag le-a
sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheață
între maluri,

Pune streșinilor casei o ghirlandă de
cristaluri,

Iar pe fete de copile înflorește
trandafiri,

Să ne-aducă viu aminte de-ale verii
înfloriri.

Gerul dă aripi de vultur cailor în
spumegare

Ce se-ntrec pe câmpul luciu, scotând
aburi lungi pe nare.

O! tu, gerule năprasnic, vin', îndeasună
calul meu

Să mă poarte ca săgeata unde el știe, și
eu!

Bradul

Sus pe culme bradul verde

Sub zăpada albicioasă

Printre negură se pierde

Ca o fantasmă geroasă,

Și privește cu-ntristare
Cum se primblă prin răstoace
Iarna pe un urs călare,
Iarna cu șapte cojoace.

El se scutură și zice:
"În zadar tu, vrăjitoare,
Aduci vișorul pe-aice,
Aduci zile fără soare.

În zadar îngheți pământul,
Ucizi florile și stupii
Și trimiți moartea cu vântul
Și trimiți foamea cu lupii.

În zadar a ta suflare

Apa-n râuri o încheagă,
Șterge urma pe cărare
Și de mine m-i leagă.

În zadar aduci cu tine
Corbul negru și prădalnic,
Și din codrii cu jivine
Faci să iasă urlat jalnic.

În zadar, urgie crudă,
Lungești noaptea-ntunecoasă
Și, răsând de-a lumii trudă,
Scurtezi ziua luminoasă.

În zadar îmi pui povară
De zăpadă și de gheață.
Fie iarnă, fie vară,
Eu păstrez a mea verdeață! "
Și nu mi-aș fi vândut ei tot norocul?..

La gura sobei

Așezat la gura sobei noaptea pe când
viscolește
Privesc focul, scump tovarăș, care vesel
pâlpăiește.

Și prin flacăra albastră vreascurilor de
alumi

Văd trecând în zbor fantastic a
poveștilor minuni.

Iată-o pasere măiastră prinsă-n luptă
c-un balaur;

Iată cerbi cu stele-n frunte care trec pe
punți de aur;

Iată cai ce fug ca gândul; iată zmei
înaripați

Care-ascund în mari palaturi mândre
fete de-mpărați.

Iată pajuri năzdrăvane care vin din
neagra lume,
Aducând pe lumea albă feți-frumoși cu
falnic nume;
Iată-n lacul cel de lapte toate zânele din
rai...

Nu departe stă Pepelea, tupilat în flori
de mai.

Dar pe mine ce m-atrage, dar pe mine
ce mă-ncântă

E Ileana Cosânzeana!... în cosiță
floarea-i cântă.

Până-n ziuă stau pe gânduri și la ea
privesc uimit,

Că-mi aduce viu aminte de-o minune
ce-am iubit!

Iarna

Din văzduh cumplita iarnă cerne norii
de zăpadă,

Lungi troiene călătoare adunate-n cer
grămadă;

Fulgii zbor, plutesc în aer ca un roi de
fluturi albi,

Răspândind fiori de gheață pe ai țării
umeri dalbi.

Ziua ninge, noaptea ninge, dimineața
ninge iară!

Cu o zale argintie se îmbracă mândra
țară;

Soarele rotund și palid se prevede
printre nori

Ca un vis de tinerețe printre anii
trecători.

Tot e alb pe câmp, pe dealuri, împrejur;
în depărtare,

Ca fantasme albe plopilor înșirați se perd
în zare,

Și pe-ntinderea pustie, fără urme, fără
drum,

Se văd satele perdute sub clăbucii albi
de fum.

Dar ninsoarea încetează, norii fug,
doritul soare

Strălucește și dezmiardă oceanul de
ninsoare.

Iată-o sanie ușoară care trece peste
văi...

În văzduh voios răsună clinchete de
zurgălăi.

În căutarea adevărului (71).

Creierul uman este oglinda Universului, iar Omul este cea mai complexă structură din Univers.

„Eu nu mă supăr deloc de modul cum se reflectă persoana mea în ochii duminică, căci de la așa oglindă nici nu mă pot aștepta la așa reflex.” - Mihai Eminescu

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Fiecare om are o percepție proprie asupra Universului și asupra lucrurilor și ființelor aflate în apropierea sa. Acest lucru se datorează înzestrării sale cu minunatul organ, numit creier, care are proprietăți uimitoare, asemănătoare cu ceea ce se petrece în Marele Univers. **Creierul uman și Universul**, după cum arată un studiu recent, prezintă excepționale, frapante și, în același timp, tulburătoare asemănări în privința proporțiilor, a fluctuațiilor de materie, a conexiunilor dintre stele, pe de o parte, și a celor din interiorul rețelelor neuronale, pe de alta. **Creierul uman pare a fi o imagine în oglindă, la scară redusă, a Universului sau, altfel spus, Universul seamănă cu un creier uriaș și, invers, fiecare creier uman reproduce imaginea, în miniatură, a marelui Univers.** Compararea creierului uman, care are un volum de aproximativ 1500 centimetri cubi, cântărește în jur de 1,3 kg și care are aproximativ **88 miliarde de neuroni**, cu Universul, al cărui diametru este estimat la peste 880 000 de miliarde de miliarde de kilometri și peste **100 de miliarde de galaxii dispuse în filament și noduri**, poate să pară incongruentă. În ambele sisteme, 70% din masă are rol pasiv – apă, în cazul creierului, energia întunecată, în cazul Universului. Pe baza acestei observații tulburătoare, cercetătorii au dus comparația mai departe, încercând **să vadă cum se dispersează fluctuațiile materiei la scări atât de diferite.** Pentru a face acest lucru, s-au folosit de analiza densității spectrale de putere, o tehnică utilizată adesea în cosmologie pentru a studia distribuția spațială a galaxiilor. **Analiza a arătat că distribuția fluctuațiilor în rețeaua neuronală a cerebelului, pe o scară de la 1 micron la 100 micrometri, urmează aceeași progresie a distribuției materiei ca cea la scară mare, cosmică, cea care variază de la 5 milioane la 500 de milioane de ani lumină.** Comparându-se și alți parametri, cum ar fi numărul de conexiuni, nodurile rețelelor (de neuroni și de stele) și cuantificându-se informațiile care pot fi stocate în fiecare sistem, s-au identificat și alte asemănări. Se știe, de pildă, că fiecare sinapsă (punctul de contact dintre doi neuroni, unde se face

transmiterea influxului nervos de la o celulă nervoasă la alta) poate conține 4,7 biți de date, estimându-se că, în creierul uman, pot fi stocați 2,5 petabyte de memorie (1 petabyte conține 1.000.000.000.000.000 byte). Pentru Univers, s-a calculat că ar fi nevoie de 4,3 petabyte de memorie, pentru a stoca toate informațiile structurilor cosmice observabile. Este posibil ca cele două “rețele” – **creierul uman și Universul** – să funcționeze după principii fizice similare, în ciuda diferenței izbitoare și evidente dintre puterile fizice care reglementează galaxiile și neuronii. Ceea ce ar putea lega creierul uman și Universul în acest fel sunt, spun Alberto Feletti și Franco Vazza, **fractalii** – structuri matematice care arată la fel, indiferent de cât de aproape sau de departe sunt observați. Fractalii sunt peste tot. Cosmosul a fost modelat de legile fizicii și de forțele care îl guvernează, precum gravitația și materia întunecată. Creierul uman este modelat de procese biologice, dintre care cel mai important este **evoluția**. De-a lungul multor generații, creierul uman s-a adaptat la o anumită structură care este specifică mediului nostru. Dar creierul este format din atomi și molecule, la fel ca restul Universului. Deși pare mistic, spune Semir Zeki, este foarte posibil ca să existe niște mecanisme în creierul nostru, încă necunoscute pentru știința actuală, care recunosc **„structura ordonată a Universului în care am evoluat”**. Experiența estetică ar presupune un efect de oglindă în creierul uman, care ar sincroniza funcționarea neuronilor cu mecanica Universului. Este și explicația pentru faptul că, într-o altă ordine de idei, de pildă, descoperim legile fizice într-un mod mental, chiar înainte de orice explorare experimentală. Există și alte legi care guvernează Universul, pe care noi oamenii încă nu le-am descoperit și care sunt perfect oglindite în creierul uman și evoluează în timp. Care este oglinda în care se reflectă Universul și cum este construită ea? Cum este și se manifestă o **„oglină”** e treaba ei în această lume, cu lecțiile și bucuriile ei, pentru că fiecărei ființe umane îi este îngăduită nașterea aici de către Dumnezeu, care îi dă acest dar al vieții și fiecare ființă umană vine în acest joc cu reguli ale lumii materiale, în trup, pentru desăvârșirea propriei misiuni personale divine (mântuire), începând de la redescoperirea în iubirea divinității, drumul personal, destinul, alegerile personale și **Liberul Arbitru**, lecțiile și bucuriile pe tot acest parcurs. Era și o întrebare filozofică în această direcție, **„ce este mai important, drumul sau**

destinația lui?”, iar răspunsul, evident, **„cei cu care te însoțești”**. Pentru fiecare creier în parte apare o oglindire a Universului ca efect la ceea ce emite creierul inițial, conștient sau inconștient. Deci fiecare om are cu ajutorul creierului o oglindire personală a Universului, care se manifestă diferit de la o persoană la alta. Însă, pentru mine, fiecare OGLINDIRE e perfectă, îmi arată exact ceea ce eu atrag, ceea ce mai întâi am emis în Univers și apoi recepționez ca efect. Oglindirea e mereu perfectă pentru că tot ceea ce recepționez ca răspuns la ceea ce am emis inițial este exact pe aceeași frecvență de vibrație cu cauza, cu emisia mea în Univers. De ce așa? Simplu, canalul meu de emisie a energiei respective, fie că vorbim de un gând, de o emoție, de o decizie sau de o acțiune pe care o fac, are o anumită frecvență de vibrație, iar pe canal încapă răspunsul recepționat doar în clasa lui de frecvență de vibrație, nimic altceva...ceea ce înseamnă că responsabilitatea mea pentru tot ceea ce mi se oglindește de la ceilalți oameni în această viață este totală. Iar răspunsul pe care îl primesc mai are o calitate, de cele mai multe ori este amplificat, pentru că Universul este și elastic, aceasta fiind una din proprietățile lui. Ce se întâmplă când îmi refuz una dintre lecțiile oglinzite? Refuzul unei lecții personale se poate întâmpla destul de des în natura umană la un nivel de Conștiință de sine scăzut, numit și inconștiență (sau prostie), pentru că la această vibrație lecțiile pot fi de cele mai multe ori dureroase; lecțiile pot scoate la iveală, spre vindecare, răni și traume emoționale vechi, aspecte ale vieții neînțelese încă, cunoaștere ignorată, componente ale Umbrei omului, etc. Când se refuză prima dată o lecție personală, se emite din nou în Univers energia inițială a lecției respective, la care se adaugă și energia respingerii, adică energia receptată amplificată la primul răspuns al Universului, cu alte cuvinte, intensitatea celei de-a doua emisii a lecției respective va fi de 3~4 ori mai mare (înțelegem prin asta, intensitatea cu care omul cere Universului, mai mult, mai puțin sau deloc conștient, să-și primească acea lecție personală pentru care s-a întrupat și care îi e inclusă în misiunea vieții pe Pământ, care va fi de 3~4 ori mai mare a doua oară, și pentru a nu o mai putea reprimă sau ignora). Mahatma Gandhi, indian, părintele independenței Indiei și inițiatorul mișcărilor de revoltă nonviolente. emite o opinie a oglinzii și Omul Modern care să conducă la fericire și pace interioară. El afirmă: **„Viața m-a învățat că lumea este amabilă dacă eu sunt amabil; că persoanele sunt triste dacă eu sunt trist; că toți mă iubesc dacă și eu îi iubesc; că toți sunt răi dacă eu îi urăsc; că există fețe zâmbitoare dacă eu le zâmbesc; că există fețe amărâte dacă eu sunt amărât; că lumea este fericită dacă eu sunt fericit; că lumea se supără dacă eu mă supăr; că există persoane recunoscătoare dacă eu sunt recunoscător; viața este ca o oglindă: dacă zâmbesc, oglinda îmi întoarce zâmbetul. Atitudinea**

pe care o am în fața vieții este aceeași pe care viața o va lua față de mine.Cine vrea să fie iubit, să iubească! Unicul motiv să fii fericit este pentru că tu hotărăști să fii fericit.” Revoluția oglinzii continuă... Transformarea individului modern încă nu s-a încheiat. Totul se amplifică. Omul față în față cu sine, privindu-se nemijlocit în oglindă, a început să-și imagineze un alt destin care-l depărtează din ce în ce mai mult de semenii lui, s-a produs un declin egoist al unei lumi lipsite de colegialitate și colectiv. Individualismul omului a crescut neîncetat. Importanța lui în lume nu mai este discutabilă, ci o realitate certă, cel puțin pentru el însuși. La fel și apartenența lui, când se privește în oglindă omul modern încearcă să nu-și mai atribuie calități și necesități împrumutate. Posesia de sine ca individ modern pare a fi totală și lipsită de o oricare delimitare. Treptat ne afundăm într-o lume virtuală lipsită de conexiuni firești și necesare. Totuși, ajungem la aceea că, copilul dacă a preluat comportamentul adultului e mult mai firesc și elocvent decât izolarea sa înăuntrul lui printr-o atitudine de exagerată preocupare pentru interesele personale și de nesocotire totală a intereselor altora sau ale colectivității. Astfel este bine de știut că aceste teorii își au aspectul pozitiv, iar în timpul actual sunt mult mai desfășurate și ipotetizate decât au fost în trecut. Iar teoria **Oglinda** rămâne o explorare psihologică benefică a sinelui. Autoarea Lise Bourbeau susține: **„Conform legilor iubirii, nu ai dreptul să întorci oglinda spre o altă persoană. Fiecare persoană trebuie să folosească metoda oglinzii așa cum dorește și când vrea ea, dar numai pentru ea și niciodată pentru ceilalți.”** Suntem de fapt o oglindă în care se reflectă ceilalți, susțin psihologii. Ceilalți sunt o oglindă în care ne reflectăm la rândul nostru. Acum, la începutul mileniului al III-lea, oameni de știință, specialiști în neuroștiințe și astrofizică, încep să descopere că acest facinant organ – creierul uman – este structurat după principiile care guvernează Universul, funcționează după aceleași legi și are un **„glas”** precum cel al cosmosului. Marea provocare, pentru neuroștiințele contemporane, este de a înțelege cum o structură complexă, în care coexistă fenomene celulare, moleculare și neuronale, care funcționează ca o rețea ierarhică, în care neuronii se grupează în circuite, coloane și diferite zone funcționale interconectate, după model astral, produce funcții cognitive complexe. Dacă adăugăm la aceste aspecte faptul confirmat deja că structura craniului, a creierului uman, respectă numărul de aur sau **„proporția divină”**, prezentă în tot ce există, inclusiv în structura ADN-ului, înseamnă că MARELE ADEVĂR despre ființa umană, despre lumea noastră, despre Univers rămâne de descoperit și multe teorii, la un moment dat, se vor rescrie.

Va urma

POVEȘTEA AȘA CUM A ÎNCEPUT

Anton GAGIU

Mă prăbușeam de pe tăpșanul prăpastiei în hăul care se deschidea sub mine. Corpul meu devenise un obiect pentru care impoderabilitatea era o stare naturală, nu mai atingeam fundul hăului, cădeam, și iar cădeam, suspendat între cer și pământ, și doream să ating odată pământul, să se termine... să se termine...

Nu fusese decât un vis, care era aproape să devină realitate, pentru că reveneam la viață după o prăbușire.

Mă prăbușisem în mine după ce mă îngenunchiasem pofta de politică a altora. O astfel de prăbușire în sine este ca lovitura de măciucă în moalele capului. Simți cum totul se întunecă și o beznă adâncă îți se lasă peste trup și minte. Cu siguranță infernul are o astfel de culoare. Eram în infern? Sau la poarta lui? Sau doar în anticamera acestuia? Cu siguranță, eram undeva între cer și pământ, pentru că nu exista nimic în afară de umbră în loc de lumină și o pată de un mov cernit în loc de soare. Trebuia să fac efort să disting formele și mișcărilor acestora, pentru că în asemenea harababură direcțiile exacte nu mai contau pentru nimeni. Dar aveam senzația că cineva știe cu exactitate încotro să se miște, pe cine și ce să ocolească și... ceea ce era și mai important, unde să se oprească. Acel cineva mă interesa, de fapt, aceea, pentru că era o "EA". Am privit-o cu atenția omului căruia îi place să studieze elementele spațiului înconjurător, deși era natură vie, și nu una abstractă, ajunsă poate din întâmplare în acel spațiu sau eu ajunseseam acolo din voia sorții. Pentru că aveam pe moment senzația că acea persoană va juca un anumit rol în viața mea, rolul de factor tulburător de destin, sau de om care nu te lasă să mori, dar nici nu te lasă să trăiești, sau poate chiar mai mult de atât. Personajul atrăgea atenția pentru că frapa, prin comportament, gesturi, îmbrăcăminte, formule de politețe, cu siguranță că se conducea după principiul "pentru o întâlnire este important în economia succesului din ce mașină cobori" sau după acela care spune că "vorbele care conțin promisiuni pot rămâne întotdeauna la stadiul de vorbe". Deși aveam senzația că este doar un vis, cu toate acestea nu era, pentru că personajul a venit la mine sau a fost adus sau eu am ajuns la el, eram confuz de parcă atunci scăpasem din gherele morții și nu mă puteam readapta la viață, da, nu a fost vis...

– Domnule, este o plăcere pentru mine să vă cunosc, a spus privind-mă în ochi de parcă dincolo de culoarea lor ar fi vrut să le vadă adâncurile. Mi-a întins mâna, ca unui lacheu pe care de a doua zi urma să-l angajeze la curtea sa, glasul-i era baritonal, dar plăcut, plin de emfază, și aveam senzația că așteaptă de la mine numai complimente.

– Nu mai puțin pentru mine doamnă, am spus supus de parcă aș fi știut că din acel moment voi ara câmpurile pline de nisipuri sărate sau de noroaie care parcă se întrezăreau undeva la orizont.

– Am auzit multe despre dumneavoastră... a continuat, ca pentru a adânci vraja în care simțeam că am intrat.

– De bine sau de rău? Am întrebat ca un școlar care nu știe ce să facă într-o situație specială, să tacă sau să spună orice pentru a intra în grațiile interlocutorului.

– Numai de bine, a spus dându-și capul pe spate ca pentru a-i privi culoarea pielii ce-i acoperea gâtul, de un galben brun, fină probabil, ce te îmbia la visare spre momente viitoare. Ochii de un negru pătrunzător de parcă un pictor atunci le dăduseră viață, vicleni, stăteau la pândă să surprindă orice greșeală a interlocutorului pentru a-l iscodi cu abisurile lor până ce vor da de un reper care să-i intereseze. Am știut din acel moment că drumurile noastre se vor întâlni undeva, nu știam unde anume, dar un ceas interior îmi deschisese o poartă prin care am putut să privesc o bucată de viitor nesigur, turbure, poate o aripă frântă, dar era cert că făcea parte din viitor. În acel moment am fost convins că cineva mi-a scris un scenariu fără ca eu să știu, că mi l-a pus în față și așteaptă de la mine să-l parcurg filă cu filă. Poate acea femeie de care tocmai mă despărțisem era regizorul celui scenariu abia început, iar eu doar un actor și încă unul neprofesionist, stângaci, un călător în întuneric ce băjbâie să găsească o ieșire din labirint. Persoana care mi-o prezentase pe femeia mister, sau pe femeia umbră interioră nu a bănuțit nicio clipă că mă va condamna la un destin nemilos care-mi va schimba modul de a fi, de a gândi și acționa, pe scurt, viața. Ce vină poartă el, destinul, că mintea mea s-a încălțit în amănunte greu de descifrat, că inima a fost tulburată în trupul ei obișnuit cu exercițiul cotidian al omului care vrea să surprindă, să fascineze, iar când nu reușește te poartă prin labirintul ei sufletească pentru a-i ghici existența savuroasă. Da, are o vină, aceea că și el s-a lăsat înșelat, condus, manevrat, subestimat, apoi... îndepărtat sau, așa cum se spune mai modern, concediat. Deși nu fusese concediat în adevăratul sens al cuvântului, primise un cuțit în spate, apoi durerea, rana l-a obligat să cadă, ca după un timp să renască, iar ea, femeia care i-a colorat destinul în culoarea nopții, să rămână pentru el simbolul... ghimpelui uman. Credeți că acesteia i-a păsat vreodată de ceea ce a însemnat ea pentru acest om? Nici pe departe! Chiar îi plăcea postura și în unele cercuri se mândrea cu ea „știi, eu sunt cea care am dat de pamânt cu x încât și acum îl mai doare dosul”, părea a spune, când aducea cineva vorba de... persoana ce fusese concediată. Cine nu cunoștea adevărul o și credea, pentru că avea un dar de a ascunde evidența, încât aparențele deveneau lait-motive ale existenței ei. Își crease un cerc al ei, un fel de castă, compusă din diverse persoane, cărora ea le spune prieteni, și ei tot înșelați de aparențe, o adoptaseră în cercurile lor sau invers și fiecare se mândrea cu ceea ce credea el sau ea că este semnificativ. Nu scăpa niciun prilej să scoată în evidență... prietenii, cercurile în care se învârtea, relațiile, „dacă mâine am nevoie de ceva... prietenii mei de la... imediat îmi sar în ajutor”. Doamne, ar fi putut fi adevărat? Adevărat ce? Că îi plăcea să iasă în evidență, să frapeze, să surprindă. Doar atât, pentru că dincolo de aparențe se ascundeau multe umbre care până la urmă trebuiau scoase la iveală. Putea fi femeia labirint sau femeia enigmă, mister de la un capăt la altul, femeia umbră sau poate femeia noapte, dar ca să nu greșesc ar fi putut fi toate deodată. Aș putea spune că este... „Portretul unei doamne”, gândindu-mă la opera lui Dorian Gray, sau o pictură abstractă a secolului XXI, sau foarte bine să nu fie nimic din toate acestea, ci doar un om pur și simplu surprins în exercițiul vieții. Toți dintre noi avem taine pe care le ferecăm în suflet și le ținem acolo atâta timp cât viața ne permite, ca apoi să iasă la lumină istovite de așteptare și să producă furtuni nemaîntâlnite. E adevărat,

bătusem la ușa detectivismului ca un școlar nepregătit, confuz, stingher, abandonat în realitatea crudă a vieții. Aveam nevoie de îndrumare? De un mentor? Cu siguranță. Fără ele aș fi fost frunza de stejar în bătaia vântului de toamnă. Și îl găsisem aici? Adică la ușa la care bătusem? Poate da, poate nu. Mă simțeam ca un puștan care vrea să devină înotător, dar nu cunoaște regulile de bază și vrea să le învețe. De la cine anume? EA să fi fost trimisă pentru mine să mă învețe meserie? Adică să mă facă investigator profesionist? Ce înseamnă a fi investigator? Să pornești pe un drum neexplorat despre anumiți oameni și fentând riscurile, vicisitudinile să ajungi la un rezultat? Da, în linii mari chiar asta însemna. Eram novice aici. Dar aveam dorință de adaptare, putere de a învăța, de a aplica, de a descifra enigma. Pentru a fi investigator îți mai trebuie și imaginație. O, da, aveam imaginație. Poate nu câtă ar fi trebuit, dar o puteam multiplica, dacă aveam un profesor bun. Ar fi putut fi pentru mine un profesor bun? Atunci când înveți alfabetul nu te gândești la cât de deșteaptă este învățatoarea, ești captivat doar de universul nou în care intri. Așa eram și eu acum, captivat de profesia nouă a cărei haină o îmbrăcam pentru prima dată. Această haină nu trebuia să mi se pară nici scurtă, nici largă, nici strâmtă, ci pur și simplu trebuia să fie o haină nouă, pentru că eu eram un om nou. Ca la orice început am studiat reglementările în domeniu, care mi se păreau rigide, stâncoase, bariere greu de trecut de către un începător. Dar în orice trebuie să existe un început. Acesta este ca nașterea care te... aruncă în univers, apoi nimeni nu te mai salvează, pentru că nimeni nu este interesat de existența ta.

– Ce știți să faceți? M-a întrebat așa, ca pentru început de deschidere de drum.

– În domeniul acesta? Am răspuns mirat de întrebare, pentru că știa că sunt novice.

– Da, aici, a răspuns.

– Acum, azi, mai nimic, am răspuns sigur pe mine, dar mâine poate voi fi mai profund, voi aborda altfel problemele, adică specific, am continuat eu filozofal, deși eram, și simțeam asta, ca o frunză în vânt.

– Aceasta este o meserie care nu prea se învață la școală sau din cărți...

– Doamnă, toate meseriile la început se învață din cărți sau prin ucenicie, am făcut pe grozavul.

– O, da, prin ucenicie, da. Dar problema este că ne presează timpul și nu avem timp de ucenicie, dar uite încerc să fac eu ucenicie cu dumneavoastră, pornim așa la drum.

„Chiar așa de grea să fie meseria asta”? Mă întrebam în sinea-mi. Adică atât de criptată încât numai unii să o poată accesa? La viața mea, eu, Teofil Manole, efectuasem multe... investigații, adică cercetări ale unor evenimente, împrejurările producerii unor fapte. Acestea au fost investigații? Da. Dar atunci reprezentam o autoritate a statului, acolo unde mergeam se deschideau uși, mi se puneau la dispoziție documente. Aici? Nimic. Te descurci. Adică înfrângi indolența oamenilor, lipsa de receptivitate a autorităților, concurența, și, mai ales, necunoașterea multora. Și câtă energie trebuie să consumi pentru a izbândi! Recunosc, interlocutoarea mea îmi îndoise bine spiritul de investigator. Adică nu mai aveam convingerea că pot face ceva aici, mai ales după ce mi-a spus:

– Domnule, trebuie să vă debarasați de concepția potrivit căreia ceea ce ați făcut în sistem se potrivește și aici. Nu, nu se potrivește, este ceva cu totul nou. Dacă rămâneți tributar acestei concepții nu aveți nicio șansă. Trebuie să luați totul de la zero...

– Chiar așa? Am întrebat mirat de ceea ce auzem. Pentru că nu-mi venea a crede că totul este o știință fără legătură cu alte științe. Am înțeles ulterior că avea o părere nu tocmai bună

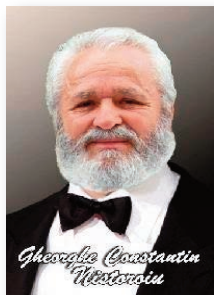
despre cei care au lucrat în sistem, considerându-i... depășiți. „Teofile, mi-am zis, cred că nu vei face mulți purici pe aici, cum ai să lucrezi cu cineva care nu-ți recunoaște trecutul?” Vom trăi și vom vedea. Aveam altceva de făcut? Am spus că am început cu alfabetul detectivismului: baza legală, apoi forme și metode de acțiune. Baza legală a fost ușor de găsit, dar formele și metodele? În țara asta detectivismul a dispărut în patruzeci și opt sau poate chiar mai devreme, deci forme și metode găsesc doar în perioada interbelică. N-am găsit la noi, dar am insistat și am găsit la alții. La americani, la englezi, la francezi. Pentru că formele de acțiune sunt universal valabile, numai legile diferă. Acum aveam arma, îmi mai trebuia muniție. Dar unde s-o găsesc? Am stat și m-am gândit și am găsit soluția. Muniția de fiecare dată când pornim la un nou drum o găsim doar în noi, acolo în fibrele noastre umane cu care ne-a înzestrat natura. Dacă acolo nu e, înseamnă că nu mai este nicăieri. Eram convins că porneam la drum cu un handicap determinat de lipsa de experiență, dar mai ales de starea... interiorului meu, foarte zguduit în ultimul timp. De fapt, gândeam: „orice lucru are un început, nimeni nu se naște cu... experiență”. Așa am căpătat curaj. Dar cum pot compensa starea din ființa mea, șubrezenia ei, temelia psihicului, dar mai ales lipsa de racord la... victorie. Parcă eram conectat la înfrângere. Așa că am avut o discuție cu mine, acolo în biroul meu de director executiv. Nici nu vă închipuiți ce interesant este un dialog cu tine însuși. Mai întâi îți împarți mintea în două, ca la un proces, unde există un avocat al apărării și unul al acuzării (procurorul) și apoi dai drumul la firul gândurilor. Rezultatul este de multe ori incredibil. Fiecare parte vine cu proba ei, cu argumente și contraargumente și, într-un final, tragi linie și vezi ce a ieșit. Mi-am zis: „Teofile, dacă pleci la drum cu idei preconcepute, nu vei avea niciodată rezultatul scontat, ci te vei mulțumi cu rezultate mărunte, nesemnificative, iar apoi te vei rătăci pe cărările profesiei, devenind un... anonim”. Iar eu nu vreau să fiu anonim. Dar oare mă lasă EA? Adică, EA, persoana care era întruchiparea detectivismului pe pământ? Nu aveam cum să știu acest lucru, cel puțin nu în stadiul în care mă aflam. Așa că mi-am propus „să cresc” natural, să nu forțez nimic, să mă perfecționez continuu, să-mi însușesc observațiile, să accept critica, chiar răutăcioasă sau rău intenționată pentru că așa ajung la... perfecționare. Și am gândit bine pentru că nu am devenit obstrucționist. Am ascultat în dreapta, în stânga și am privit înainte. Chiar EA a trebuit să constate după un timp: „da, e ceva, adică se vede ceva pozitiv”. Nu știu dacă era o lumină la capătul tunelului, dar totuși se vedea un progres. La o adică, ce să faci cu progresul dacă nu ești lăsat să-l valorifici? Așa era, pentru că nu eu eram persoana care putea să dispună într-un fel sau altul, eram doar un medicament pentru o durere nedefinită și parțial nelocalizată. Aproape în fiecare zi la începutul erei mele detectiviste mă gândeam la modul de abordare a relației de lucru cu EA. Și spun că punerea minții la contribuție pentru un astfel de țel era de bine, pentru că eram introdus în priza profesiei cu mult dincolo de puterea normală a unei prize. Problema era că nu intuiam cât timp aș fi putut rezista la o astfel de conectare neobișnuită, pentru că se știe că prizele obișnuite sar dincolo de puterea normală. Nu-mi propusesem să descopăr noutăți în fizică, nici să mă prăjesc, ci doar să țin pasul cu cerințele profesiei. Și uite așa am ajuns pe drumul în care pe o parte și de alta a lui se văd firmele strălucitoare dincolo de care gândești că se trăiește o altă viață. Mai jos veți avea posibilitatea să priviți și dumneavoastră dincolo de aceste firme.

Fragment din volumul recent „Detectiv cu o mie de fețe”

ALEXANDR SOLJENIȚIN – Arhipelagul Gulag

(partea II-a)

Gheorghe Constantin NISTOROIU

„Sfântă, o Mamă/ 'n satul ei
plânge./ Vede, năframă,/ Cerul cum
strânge/ Lacrimi de sânge.”-
(Constantin Aurel Dragodan –
Itinerare în lanțuri)

Alexandr Soljenițin din punct de vedere literar nu este doar o EVOCARE sau o REMEMORARE, ci un PISC, o ESENȚĂ, o REÎNVIERE a geniului creator, o ÎNĂLTĂRE dincolo de vibrantul său mesaj, depășind spațiul și timpul istoriei.

Personalitatea scriitorului Alexandr Soljenițin, conturată în lucrarea Arhipelagul Gulag rămâne covârșitoare întrucât este primul sovietic redevenit rus, primul comunist redevenit creștin ortodox, care face o radiografie completă a HOLOCAUSTULUI ROȘU – sovietic, inițiat, organizat și propăvăduit de proletarii – Călăi ai omenirii, Vladimir Ilici Ulianov Lenin și Iosiv Vissarionovici Djugașvili Stalin.

Imediat după revoluția din octombrie 1917, ce a împroșcat Rusia cu ură și sânge, Lenin a sărbătorit tot prin sânge înființarea CEKA – instituția crimei, oferind-o unuia dintre cei mai mari criminali ai Istoriei, Felix Dzerjinski, pe care scriitorul Maxim Gorki, în cromatica sa proletară de „realism-socialist”, s-a grăbit să-l numească „un om de o mare bunătate”(diavolul nu poate fi bun! n.a.). (Johann Urwich, „Strigătul Golgotei răsăritene”, Verlag Komitee der Gefangenen Nationem Munchen 1986) Chiar, dacă CEKA și-a schimbat masca tiraniei sub alte înfățișări precum GPU, NKVD, KGB, crimele pe teritoriul URSS-ului, au fost la fel de multe și la fel de pline de sânge, orchestrate și dirijate după diferite criterii anume: „categoriile etnice și sociale din care făceau parte victimele, învinuirile prin care se căuta justificarea omorurilor, metodele de exterminare folosite și, în sfârșit, locurile în care s-a efectuat, cu predilecție, <<lichidarea>> victimelor...

Principalele perioade de exterminare au fost: - Teroarea roșie (1918-1920).

- Războiul civil (1918-1922). - Perioada intermediară.
- Colectivizarea forțată (1922-1935, cuprinzând și înfometarea forțată 1932-1933).

- <<Marea teroare>>, cu vârful maxim în anii 1937-

1938.

- Războiul al doilea mondial. - Perioada posbelică până la moartea lui Stalin.

- Războiul din Afganistan. - Perioada până la căderea imperiului sovietic.”

(Dr. Florin Mătrescu, HOLOCAUSTUL ROȘU, vol. 1, București-2008, p.79-80)

Așadar, toamna anului 1918 a venit peste Rusia sovietică federativă, destul de încrâncenată, destul de bolșevizată, destul de însângerată, destul de înleninată.

La 5 Septembrie a fost promulgat Decretul SNK – Soviet narodnîh komissarov – Consiliul comisarilor poporului, privind TEROAREA ROȘIE, semnat de Petrovski, Kurski și V. Bonci-Bruevici, care, în prim plan, indica execuțiile în masă prin împușcare, iar în plan secund, lagărele de concentrare. Împușcarea putea avea loc oriunde, iar ținta putea fi oricine.

Lagărele de concentrare sau de muncă, respectiv de exterminare, au fost temelia pe care s-a zidit edificiul comunist supranumit GULAGUL, alias, „holocaustul roșu”.

Lenin rămâne în Istorie ca primul „părinte-proletar” al Gulagului sovietic prin construirea primului „lagăr de concentrare”, care a profanat Insula-Mănăstire Solovki.

Prin urmare, locațiile pentru lagărele de concentrare au avut o adeziune unanimă: fostele mănăstiri. Potrivit unor surse ȚGAOR, RSFSR – Republica Sovietică Federativă Socialistă Rusă, în anul 1920 existau 84 de lagăre în 43 de gubernii. (ȚGAOR, fondul 393, registrul 13, dosarul 1 v, fila 111)

SOLOVKI – INSULĂ – MĂNĂSTIRE – LAGĂR

Insula Mare Solovki părea o îngemănare de cer și pământ cu nopți polare și zile boreale, de îngeri și oameni, de albastru și verde, de strălucire și fascinație, de liniște sihastră și țipăt de albatroși, de insulițe cu cele două sute de bălți cu pește, de codrii seculari și păsărele măiestre, de comuniune între monahi și mireni, de armonia naturii cu viețuitoarele ei faimoase, cocoși săbatici, iepuri și reni, fără fiare de pradă.

„Pe marea albă, unde vreme de jumătate de an noapțile sunt albe, Insula Mare Solovki își înalță din ape bisericile albe, împresurate de zidurile de piatră ale Kremlinului, roșii-ruginii din pricina lichenilor aclimatizați aici, iar pescărușii alb-cenușii planează neconținți, cloncănind deasupra Kremlinului.

Ghețarii se apropiau și se îndepărtau, blocurile eratice de granit se îngrămădeau în jurul lacurilor; lacurile înghețau în gerul nopților de iarnă, marea vuia răscolită de vânt, acoperindu-se cu sloiuri, iar uneori cu întinderi compacte de gheață: aurorele boreale acopereau jumătate de cer; și din nou se făcea ziuă, și din nou vremea se încălzea; brazii creșteau; îngroșându-și trunchiurile; păsările cloncăneau și țipau, renii tineri răgeau – planeta se rotea cu întreaga ei istorie mondială, împărații se înalțau și se prăbușeau, dar aici tot nu exista

fiare prădalnice și nici oameni.”

(Alexandr Soljenițin, Arhipelagul Gulag, vol. II, trad. Ion Covaci, Ed. Univers, București - 2008, p. 21)

În urmă cu mai bine de o jumătate de mileniu călugării Savvati și Zosima poposind în acest ostrov sfânt, fără animale de pradă și fără oameni pradă răului au pus temelie Mănăstirii Solovki unde se vor naște celebrele catedrale Uspenski și Preobrajenski, biserica Useknovenie, pe colina Sekimaia, alături de alte 20 de biserici, 20 de capele, schiturile Golgofski, Troițki, Savvatievski, Muksalmski precum și o puzderie de refugii pustnice pentru asceți.

Obștea mănăstirii ajutată de țăranii pravoslavnicii au legat insulele prin canale, aducând apa din lacuri la mănăstire prin apeducte de lemn, au ridicat diguri din blocuri de piatră, au cultivat pământul, au crescut animale, au încropit grădini de legume, au ridicat mori pentru cereale, propriile joagăre, au înlesnit pescuitul, au lucrat ceramica în ateliere proprii, au înființat fierării și turnătorii, ateliere de pielărie, de legătorie de cărți, propria căruțarie, o centrală electrică și o garnizoană militară pentru apărare Cetății sihastre de nepoftiți.

„Insula e situată la granița Marelui Imperiu, așadar, va avea de luptat cu suedezii, cu danezii, cu englezii, așadar, trebuie durată o cetate cu ziduri de opt metri grosime și cu opt turnuri, și în ziduri trebuie tăiate metereze înguste, iar în clopotnița bisericii trebuie instalat un post de observație. Și într-adevăr, mănăstirea a trebuit să-i înfrunte pe englezi în 1808 și 1854 – și a rezistat; în lupta cu nikonienii, din 1667, Kremlinul a fost predat unui boier de la curtea țarului de către monahul Teoctist, care a deschis o intrare secretă.” (op. cit., p. 22-23)

Cetatea, la nevoie oferea și spațiu penitenciar pentru ereticii eclesiastici și politici.

În acele ziduri temute s-au aflat nobilul căzut în dizgrație Averki Ivanovoci Palițin, devenit monahul Avraam (+1626), Pavel Isakovici Hannibal fratele mamei lui Pușkin, deportat între anii 1827-1832, Kalnișevski, ultimul hatman al oastei zaporojene, eliberat după o lungă detenție când a atins venerabila vârstă de peste 100 de ani.

Pentru Insula Solovki izvoarele documentare atestă existența încă din anul 1718 și a unei închisori de stat, care și-a încetat existența în 1903. (A.S. Prugavin, Monastîrskie tiurmî v borbe s sektantstvom, Ed. Posrednik, pp. 78-81)

Lagărul Solovki

Prima ghiulea de tun care a lovit Mănăstirea Solovki a fost Ivanov histrionul – bacilul antireligios, fost poslușnic pe lângă arhiepiscopul de Novgorod, arestat pentru traficul cu odoare bisericești oferite suedezilor, iar după ce a fost deportat pe Insulă a devenit un aprig sectar, apoi un zelos colaborator al ISC (Secția de anchetă și informații), emițând zvonul ticălos că monahii au

îngropate multe comori. Astfel, mănăstirea a fost incendiată, arsă din temelii în 25 Mai 1923, pentru a se acoperi dispariția odoarelor de cult din aur și argint, iar odată cu ele și registrele de evidență.

Vina a fost pusă evident, pe seama monahilor, care sub toate formele trebuiau să fie acuzați din senin, alungați și deportați așa cum prevedea doctrina liberalo-atee.

„Monahi de optzeci și chiar de o sută de ani i-au implorat în genunchi să-i lase să moară pe <<pământul sfânt>>, dar, cu inflexibilitatea proletară, au fost alungați cu toții, în afară de cei indispensabili: artele pescărești și specialiștii zootehniști...”

Dangățul clopotelor a amuțit, s-au stins candelile și lumânările cât statul de om, din biserici nu mai răzbătea zvonul liturghiilor și al slujbelor nocturne, nu se mai murmură zi și noapte psaltirea, iconostasele au fost dărâmate...” (Arhipelagul...vol. II, p. 25)

Peste ruinele fumegânde ale Mănăstirii ortodoxe din Marea Insulă Solovki, organisme, respectiv organele represive ale Călăului Stalin, au rânduit lagărul terorii în care au aruncat vechea aristocrație, o legiune de preoți între care și Părintele profesor Pavel Alexandrovici Florenski (1882-1943), filosof, savant, ajutat să moară în lagăr, militari de carieră, plus elita spirituală de monahi, filosofi, teologi, poeți, savanți, ingineri, artiști, actori, profesori, studenți, liceeni.

Din prosperetele așezăminte sfinte, adevărate oaze paradisiace, bolșevicii le-au prefăcut în lagăre-gubernii ale Infernului, în care au înghesuit sute de monahi și mii de deținuți politici, strivindu-i prin condițiile diabolice, represive. La schitul Golgofsko – Raspiatski de pe Anzer tratamentul sârmanilor pătimitori se făcea prin suprimare.

„Acolo, în capela Golgofskaia, zac, murind curând de inaniție ori din pricina tratamentului dur, clerici ajunși numai piele și os, sifilitici, bătrâni invalizi și tineri... La rugămintea muribunzilor doctorul le face deținuților fără speranță, injecții cu stricnină. Iarna, leșuri hirsute, numai în rufăria de corp, zac în biserică îndelung. Apoi sunt duse în pridvor și sprijinite de perete, iar când sunt scoase afară, sunt împinse de-a dura de pe colina Golgofskaia.” (ibid., p. 40)

Colina respectivă și schitul ei au o istorie aparte și minunată, prin tradiția care s-a transmis posterității, dar și prin manuscrisul din secolul al XVIII-lea, ce se păstrează în Biblioteca Publică de Stat, fondul Solovki. „La 18 Iunie 1712, ieromonahului Iov i s-ar fi arătat, la poalele acestei coline, într-o noapte de veghe și rugăciune, MAICA Domnului <<în cerească slavă>> și i-ar fi spus: „Această colină se va numi de acum înainte Golgofskaia, și pe ea se vor înălța o biserică și schitul Raspiatski. Și ninsă va fi ea de suferință fără număr.” (profeția Fecioarei despre lagăr). (idem.)

Continuare în nr. viitor

De la școala macedonskiană a simbolismului la paradoxismul cosmologic sorescian

Ion PACHIA-
TATOMIRESCU

Continuare din nr. trecut

D.R.: Maestre, în spirit complementar frazelor de mai sus, dați-mi voie să citez finalul «Fragmentelor din „scrisoarea-răspuns” a unui poet Dacoromân către domnul Cantemir...», datând din 24 ianuarie 1985, cu varianta „definitivă și necenzurată”, publicată în secțiunea «Ion Pachia-Tatomirescu și paradoxismul» (pp.130 - 146), din „postfațarea” volumului dvs. de poeme, «Bomba cu neuroni», Timișoara, Editura Aethicus (ISBN 973-97529-8-5), 1997 : «Limba Pelasgă > Valahă / Dacoromână ca liant deific. [...] Într-adevăr, domnule Cantemir, Ființa Valahă / Dacoromânească și-a aflat tăria grăuntelui de diamant, a Muntelui de Diamant, în Sfânta Limbă Pelasgă > Valahă (Dacoromână) – „liant deific, al nemuririi cogaionice / sarmisegetusane” –, rezistând între roțile dințate ale marilor „imperii” dintotdeauna... Desigur, poporul ce își cultivă bine, chiar în sublim, grădina limbii, departe ajunge prin istorii...!» (p. 146). Cum esențialul pospai-păvălen(ien)ei „notițe biobibliografice” (p. 257 sq.) și-a aflat locul în prezenta cronică, propun să trecem în revistă și câteva aserțiuni notabile ale „postfațatorului” capitol, „Din referințele critice”...

I. P.-T.: Evident, numai spre a nu se repeta ceva și spre a adăuga și noi, „la rându-ne”, doar aserțiuni de nu s-au mai spus încă despre opera de până azi a Rodică Pospai Păvălan, adevăruri indispensabile unui veridic profil de „tânără cercetătoare istorico-geografico-literar-științifică”...

D.R.: Despre «Oameni și cărți din Piemontul Bălăciței», Ștefan Vlăduțescu „mă asigură” că lucrarea «are forma unui dicționar și anvelopa unei geografii literar-culturale temeinic documentate, direct și la vedere, fundamentată pe referințe valide și de substanță» (p. 259) ; Marian Barbu, cu privire tot la primul volum al trilogiei, «Oameni și cărți...» (2019), și după lămurirea toponimului „Piemontul Bălăciței” («o zonă geografică la sud de Tâmbna – Strehăia – Filiași – Craiova și până pe linia Bălăcița – Plenița – Radovan, de unde începe Câmpia Dunării» / p. 260), relevă, între altele, faptul că «autoarea cărții a copilărit în zonă, la bunicii paterni din Cernătești și în Craiova ; cumva avea și obligația morală de a scrie cartea aceasta [...] ; căci nu cunosc (poate deocamdată !) nicio falie zonală a României, în datele ei actuale să aibă

atâtea personalități de talie națională și universală...» (ibid.) ; tot referitor la «Oameni și cărți...», Tudor Nedelcea atrage atenția asupra faptului că «...în „Argument”, autoarea precizează sursele sale documentare, metoda de lucru, dar și provocările majore inerente în elaborarea unor astfel de lucrări ; prima provocare a fost cea a identificării „autorilor de cărți născuți sau cu originile de generație imediată în zonă” [...] ; a doua provocare a fost găsirea datelor de identificare a cărților acestor personalități...» (p. 261) ; despre același op, Nicolae Dan Fruntelată mai subliniază că «Rodica Pospai Păvălan așază între filele cărții ei oameni din satele Piemontului Bălăciței, fără niciun fel de discriminare istorică, politică, socială sau estetică ; rezultă un catalog ca un testament pentru generațiile ce vor veni, în care îi găsim alături pe dascălii locului, pe Nicolae Andrei, director al unui mare colegiu craiovean, pe Argetoianu, politician strălucit, eseist de mare talent și moșier al locului, pe scriitori ca Jean Băileșteanu, Ilarie Hinoveanu, Emil Manu, Dan Lupescu, Dumitru Ciurezu, Romulus Cojocar, Marius Tupan, Valeriu Armeanu, Ileana Roman, Victor Rusu, Florea Firan, Tudor Nedelcea, Mircea Pospai, dar și pe savanți ca Odobleja, părintele ciberneticii, Ilie Murgulescu, academicianul născut la Cornu și pe marele rapsod și poet oltean, Tudor Gheorghe ; [...] de la Dănceu e și marele scriitor D. R. Popescu, iar de la Prisăceua e marele regizor Geo Saizescu» (p. 262) ; Constantin Zărnescu consideră că – în lucrarea «Oameni și cărți din Piemontul Bălăciței» – „criteriul unic”, «al expunerii și prezentării celor peste 130 de personalități [...] e închinat „tuturor celor ce au lăsat în urma lor, dincolo de moșteniri și moștenitori, cărți”», pe când «în cea de-a doua lucrare, „Scriitori doljeni și mehedințeni din Piemontul Bălăciței”, se trece pe un plan superior al prezentării ; sunt antologați 45 de scriitori, membri ai Uniunii Scriitorilor din România, cu fișe biobibliografice detaliate, eșantioane din creația literară și selecții din note critice asupra operei lor» (p. 263) ; Maria Nițu remarcă faptul că «Rodica Pospai Păvălan a înțeles necesitatea stringentă a unor astfel de lucrări, cărți de început de drum, inițiatice, strict necesare în aventura cunoașterii [...] ; dintr-un patriotism și o mândrie locale, ușor afectate că zona sudică a sa nu e cunoscută și valorificată la nivel național la justa valoare [...], a inițiat un proiect amplu, vizând istoria și cultura județului Dolj, prin consemnarea valorilor locului, într-un act de memorie culturală ; este un demers rar de cunoaștere și valorificare a zestrei culturale zonale, ce se constituie ca o creație colectivă a unei cărți de identitate locală și națională, în fapt, blazonul său nobiliar ; o decizie de mare curaj, mai ales asumată de una singură (precum un Hasdeu feminin), pentru că incumbă o documentare amplă și exactă, multă responsabilitate...» (p. 267).

I. P.-T.: Deja-i o impresionantă corolă de aprecieri valoric-estetice / științifice privitoare la opera Rodică Pospai Păvălan...! Și Maria Nițu nu exagerează mai deloc, făcând – în paranteză (supra) – trimitere pe registrul comparației la Bogdan Petriceicu Hasdeu (1838 – 1907), dar, din păcate, s-a ferit a insista de data asta asupra „genei de enciclopedist” din zestrea Rodică Pospai Păvălan – așa

cum se dovedește prin opurile „de talie hasdeiană” publicate până în prezent de interdisciplinara cercetătoare din Craiova... De-acum, nu-ți rămâne, D[istinse] R[ecceptor], decât să iei bine seama la ceea ce încă nu și-a făcut loc în deja „academicul profil de cercetătoare interdisciplinară” de până în prezent al Rodicăi Pospai Păvălan, anunțându-ne de pe-acum că avem de-a face cu o înrăzărită personalitate ce, nu peste multă vreme, poate obține și brevetul de „scriitor-galaxie”...

D.R.: Are în „dotare” nu numai „gena enciclopedismului de factură hasdeiană”, după cum sugeratu-s-a (supra), ci și un înalt spirit justițiar în aprecierea autentic-revoluționarelor valori estetice / științifice, fiind totodată și stăpâna „laboratoarelor farmaceutice de profil / domeniu” – ale istoriei, criticii, teroriei literaturii etc. Chiar dacă nu-i „neapărat obligatoriu” pentru toate „intrările” / „ieșirile” din pospai-păvălanianul dicționar enciclopedic, nu s-a subliniat până acum măiestria-i la „captatio benevolentiae” întru lamură și întru catharsis, adică arta autoarei de a vectoriza receptorul încă din „incipitul” articolelor (de „profil” / „portret”) în / înspre esență – și unde-i cazul (de îmi îngăduiți a vă cita din nou cu o sintagmă lansată de dvs. spre a se înrăzări mai bine enciclopedismul, polivalența etc.), înspre „scriitorul galaxiedric” – cu una / două incontestabile fraze „în exactitate de sacru bronz răsunător”, cum, de exemplu, la Marian Barbu («Cunoscut în Craiova și în țară ca una dintre figurile proeminente în rândul profesorilor de limba română, care a format peste patruzeci de promoții și a fost mentorul a mii de copii care s-au îndrăgostit de literatură, Marian Barbu este, deopotrivă, un redevabil critic și istoric literar, care a scris, în presa literară și în cărțile sale, despre circa trei sute de autori – din Oltenia, din țară sau din lume. Dar este și un poet ale cărui versuri se caracterizează prin „încercătură metaforică, profunzimea reflecțiilor și meditații filosofice”, un prozator stăpân pe topica frazei, vioiciunea dialogului, acuratețea textului și limpezimea stilului, precum și un ziarist care a păstrat curiozitatea, capacitatea de descoperire și subliniere a esențialului, obiectivitatea – exersate la începutul carierei, când a lucrat în presă.» / p. 7), ori la Ilie Guțan («...respectabil universitar filolog, eseist, critic și istoric literar, a pornit de pe meleagurile Olteniei și s-a format ca intelectual în atmosfera Sibiului din primele decenii postbelice, călăuzind deopotrivă multe generații de elevi și studenți, precum și tineri atrași de creația literară. Fascinat de poezia și personalitatea lui Octavian Goga, [Ilie Guțan] a lăsat volume de referință despre poetul din Rășinari...» / p. 48), Alexandru Macedonski («...o personalitate a cărei prezență în viața literară, în publicistică și în societate a fost una tumultuoasă și zbuciumată, [Alexandru Macedonski] fiind deopotrivă un deschizător de drumuri în poezia românească, un ziarist incomod și acid, trăsături care l-au condus adesea către o poezie de atitudine...» / p. 79 ; în cuprinzător-succintă „prezentare monografică”, firește, se accentuează și meritul lui Al. Macedonski de întemeietor de primă școală literară parnasio-simbolistă:

«Macedonski teoretizează poezia „simbolist-instrumentalistă, devenind primul român care a inițiat un curent poetic original, respectiv, „instrumentalismul”, sau „simbolismul instrumentalist...” / p. 84 ; etc.), Ion Pachia-Tatomirescu («Poet și prozator, autor de literatură pentru copii, eseist, istoric și critic literar, publicist cu o bogată activitate, Ion Pachia-Tatomirescu s-a remarcat ca un scriitor polivalent. Puternicele reflexii patriotice din versurile de început îl păstrează apoi ancorat în arealul mitologiei autohtone, scriitorul apropiindu-se și prin cercetare științifică de elementele constitutive ale dacoromânismului, cu accent pe etnogeneza Dacilor, religia lor și mitul zalmoxian, credințele dominante ale străromânilor, cu originile, răspândirea și interferențele lor...» / p. 158 ; în „bucetul citatelor” din opera-i de cercetare științifică și de prim-teoretician al paradoxismului, de „inventator” / „creator” de salm, „cea mai scurtă formă fixă de poezie din istoria literaturii universale”, se află și cele douăsprezece principii estetic-resurecționale ale paradoxismului de sub titlul «Diversificarea principiului poetic și estetica paradoxismului» / pp. 169 –171), Marin Sorescu, fondatorul „paradoxismului cosmologic” («...este, cu certitudine și înainte de toate, unul dintre cei mai mari poeți români contemporani, dar și, pentru ansamblul operei sale, scriitorul de cea mai mare complexitate din secolul al XX-lea. El este caracterizat și drept cel mai mare dramaturg român din epoca postbelică, autorul unor romane captivante, traducător [...], tot așa cum a fost [și] un eseist redevabil, abordând subiecte care porneau de la critica literară până la priviri pătrunzătoare asupra lumii și societății...» / p. 197 ; pentru o mai dreaptă receptare a operei soresciene a se vedea și Ion Pachia-Tatomirescu, «Generația resurecției poetice...», Ed. Augusta, 2005, pp. 339 – 362), Aurelian Zisu («Poet, în primul rând, al „tragicului existențial”, Aurelian Zisu scrie „o poezie de atelier, cu irizări calofile și cu intertexte de regulă pline de nostalgia armoniei”, dar este și un avizat cercetător al creației unor mari poeți, în special Mihai Eminescu și Ion Caraion.» / p. 243) ș. a.

I. P.-T. : Și în „închiderea” cronicii noastre „bifurcate” – căci ne-am întins deja și pe „a cincea pagină”, cea marcată dintotdeauna „de cosmicul număr al nunții / secțiunii de aur”, dar și pentru că domnia ta s-a dovedit a fi chiar „maestru în citatologie” (a se lua „epitetul” în sensu-i firesc, nepeiorativ), nu numai la capitolul „incipiturilor”, „deschiderilor” etc., ci și reținând indispensabilul „citat-martor” veridic, incontestabil, ori relevând „frază care te ferește de abundența dintotdeauna obositoare” –, mai sunt de evidențiat la Rodica Pospai Păvălan, mai la vale de admirabil-incontestabila-i „știință portretistică a unghiurilor descoperitoare de fețe inedite, neasemuite”, și „arta excerptelor revelator-individualizatoare”, și „arta referințelor înrăzărit-înrazăritoare” încât „poliedrul literat” să aibă pe fiecare față câte „o magnetizatoare corolă-cristal” întru (re)cunoaștere „hol(on)istică”, întru o mai fidelă oglindire a întregului operei alese și „radiografiate”...

ARHEOLOGIA JURNALULUI INTIM

Florian COPCEA

Continuare din nr. trecut

Un exemplu extrem de edificator în acest sens ne este propus și de Alice Voinescu, care, așa cum dezvăluie Eugen Simion, „nu se joacă cu vorbele” (p. 411). Dar, să-l amintim, punctele ei de sprijin sunt: curajul de a privi în oglindă, (deși îl neagă), și de „a coborî până la limitele subconștientului”. „Ideile, continuă Simion, nu sunt lăsate în anticamera jurnalului, dar, cum am precizat deja, viața din preajma ideilor are prioritate în confesiune. Ceea ce este natural. Originalitatea ideilor se manifestă în substanța reflecției și în calitatea portretelor. Alice Voinescu trăiește pasional ideile, se îndrăgostește de un autor sau de o operă și, pentru o vreme, experiența lecturii îi acaparează spiritul” (pp. 409-410).

Simion, în afara analizei textelor (situație valabilă pentru toți diariștii asupra cărora și-a focalizat atenția), intră în „intimitatea” biografică a autorilor comentați, literaturizează, emite idei, aduce în discuții canoane și teorii, toate acestea, „în scopul fundamentării unei poetici diacritice”. Ipostazele în care ne apare Eugen Simion în Ficțiunea jurnalului intim, de lector-martor, lector-confident, lector-interpret, lector-personaj, au, în esența lor spirituală, la nivelul formei, un mesaj uzurpat în favoarea mitului existenței fantasmelor scriiturii care nu se lasă depășit instantaneu și potrivit căruia nici literatura nu se mai lasă învinsă, cum prezisese Roland Barthes. Astfel se conturează în eul nostru ancestral „imaginea unui ideal”, sofisticat sau nu, care se sprijină, paradoxal, pe „puterea (intimidarea) unui limbaj asupra altuia...”, cu alte cuvinte, pe „focul scriiturii”.

Jurnalul intim al lui Marin Preda îi prilejuieste autorului ocazia de a „executa” o incursiune de-a dreptul christică în adâncurile ființei unui om vulnerabil, identificat cu unii dintre eroii săi din *Delirul*, *Marele singuratic* și *Risipitorii*. În aparență, ni se induce ideea că Marin Preda este văzut din afară. Sigur, este o iluzie. Într-un jurnal, nu întâmplător ne repetăm, există mai multe personaje/voci. Simion intervine: „două sau chiar trei”. Recunoscând că în scriitură teoreticianul este el însuși, ar fi un sacrilegiu să ezităm să nu-i acordăm credit: acesta, numai acesta îi „dă sentimentul actului trăit” (p. 428).

Marin Preda se dovedește a fi ferm și caustic într-un moment de reflecție filozofică: „Ceea ce se trăiește nu se scrie”. Pentru această teorie, aptă să reconcilieze realitatea,

prozatorul dispune de această justificare trecută prin filtrul cognitiv al unui eu de inspirație metafizică, existențială: „Când se scrie, se face istorie, când se face istorie, este trecut. Viața mea este vie, prezentă, toate speranțele și toate visurile renasc cu putere în timp ce scriu *Viața ca o pradă*. Scrișul este viață, ființa fizică și spirituală se unifică și bate în plin, fără vârstă sau, mai degrabă, cu sentimental acut al unei tinereți care nu trece... Sau poate al unei morți apropiate pe care ceva etern din noi o sfidează”.

În astfel de condiții, jurnalul devine un palimpsest unde sunt „convocate” vocile personajelor cărora Eugen Simion le distribuie, în ordine, rolul cuvenit: „1. Unul care narează și își face un portret, de obicei, convenabil [...]; 2. Un personaj ascuns printre rânduri, o imagine pe care cititorul trebuie s-o ghicească nu din ceea ce spune naratorul, ci din ceea ce nu spune, din ezitățile, ambiguitățile scriiturii sale; 3. Când este vorba de jurnalul intim al unui scriitor, există și un al treilea personaj, acela creat de opera de ficțiune. Un personaj absent în jurnal, dar prezent în imaginația celui care citește jurnalul. El știe deja multe lucruri despre autorul jurnalului, și-a făcut o idee despre el din opera de ficțiune” (p. 429).

Suntem îndreptățiți să arătăm că autorul *Ficțiunii jurnalului intim*. *Diarismul românesc* este vocea din exterior care bifurcă narațiunea, ale cărei ecouri „cartografiază” spiritul lui Preda, spirit supus exigențelor estetice provocate. Unde începe și unde se sfârșește lumea lui Eugen Simion, anume metamorfozată, anume multiplicată, pentru a forma un singur univers, altfel spus un Tot-Univers care nu ar putea exista decât... existând? Cu siguranță, punctul de incidență este „golul de existență sau răul de existență” (p. 428). Aderarea la denotația lui Preda permite o perfectă punere în ecuație a unei strategii epice canonicizatoare. Astfel se explică, din punctul de vedere al criticului, reacțiile lui Marin Preda la jocul cu istoria și cu timpul, aceste două elemente mijlocind, firesc, standardizarea comunicării între autor și personaje.

Eugen Simion detestă șabloanele. Cartea sa nu este un fragmentarium ficțional, nici unul instinctual. Exersând un discurs literar de motivație strict estetică, fără a relativiza valorile diaristice, (re)pune în scenă măști narrative esopice, fără fard, unele favorite, altele pierdute pe câmpul elocinței sau sacrificate în scopul validării actului de creație. Ceea ce acreditează, de fapt, Simion, este integrarea/convertirea scripturală a diariștilor atât la o (est)etică fundamentală (cu impact intens la nivelul discursivității), cât și a unei realități transgresate de obsesii (obsesia singurătății, obsesia anonimatului, obsesia inutilității, obsesia morții etc.). Capacitatea lui Eugen Simion de a reține și a sintetiza ideile lui Preda, cu o rigoare căreia nu i se poate găsi niciun cusur, este indiscutabilă. Iată, în continuare, o mostră din tehnica pluriperspectivistă cultivată de ambii cărturari: „Un paradox pe care Preda îl sesizează: «De zece zile n-am mai notat nimic în acest jurnal și iată pentru ce. Am citit jurnalul intim al lui Tolstoi din anul 1910 (anul morții sale), precum și jurnalul soției din același an. În loc să mă facă să mă simt zguduit și întărit din punct de vedere moral, lectura m-a lăsat pe de o parte indiferent, iar pe de alta m-a obosit și m-a indignat. Când moare artistul dintr-un om, ceea ce

rămâne este îngrozitor de coborât și lipsit de sens. Marele artist care fusese Tolstoi dispăruse și aveam în fața mea un om neînsemnat, un fel de popă de țară... El vorbea mereu de activitatea spirituală, singura care contează, și nu observa că jurnalul său, de pildă, era o activitate foarte nespirituală sau, mai bine zis, spirituală la sensul negativ. Căci ce impresie poate să facă asupra mea, decât deprimantă, faptul că la 80 de ani un om ca Tolstoi nu este încă senin, nu este încă împăcat cu lumea, nu este încă mulțumit de sine (mulțumit în sensul de armonios cu sine), nu este încă înțelegător cu cei din jurul său și mai ales trăiește în eroare? Să fim bine înțeleși: eu nu sunt indignat că Tolstoi a fost așa cum a fost, ci sunt indignat că există un document care îl arată pe Tolstoi așa cum a fost, scris de însuși Tolstoi. Faptul mă deprimă, căci el confirmă că artistul Tolstoi murise de mult, iar Tolstoi, deși ar fi trebuit, nu câștigase înțelepciunea necesară care să-i permită să ia cunoștință de acest fapt și să tragă toate consecințele. Dacă artistul n-ar fi murit, este limpede pentru mine că Tolstoi și-ar fi cenzurat notele și, în ultimă instanță, observând lipsa lor de seninătate și frumusețe, le-ar fi distrus. Trebuie oare să mai insist? E penibilă și nedelicată expoziția temerilor și a angoaselor, a bolilor și în general a tuturor suferințelor care se abat la un moment dat asupra bieteii noastre ființe. Animalele încetează mișcarea, refuză să mai mănânce și să mai bea, nu mai reacționează la lovitură, lasă capul în jos și se sting în tăcere. Unii câini au o comportare excepțională, dispar de acasă pe neașteptate și se duc undeva unde se ascund și mor în singurătate. Mama mea, când mă duc acasă, nu știe cum să facă să-și ascundă bătrânețea în fața privirii mele pline de tinerețe și de viață, iar când se întâmplă să râdă își acoperă gura cu mâna și întoarce capul. Ah, îndur greu laudele stupide care se cântă astăzi poporului, dar sunt silit să mărturisesc că suntem inferiori poporului în privința bunului-simț estetic și al armoniei cu sine. Ne lăudăm cu sufletul nostru sfâșiat de contradicții și bunul-simț estetic nu mai funcționează să ne releve că, arătându-ne astfel durerile sufletului în văzul mulțimii, semănăm cu cerșetorii care își etalează mădulele schiloade; noi cerșind nu bani, ci elogiul pentru hrana nemăsuratei noastre vanități. Astfel că imediat m-am apucat și mi-am recitat propriul meu jurnal. Ajungând la concluzia că cenzura mea artistică n-a funcționat îndeajuns în timp ce îmi etalam suferințele din boală și suferințele din amor, n-am mai simțit nicio poftă să-l continui (29 septembrie)». Cum se vede, Preda recomandă și aici discreția și «bunul-simț estetic». Sunt valori pe care, în fapt, prozatorul le-a respectat și le va apăra totdeauna în literatura lui. Numai că jurnalul intim este făcut să înregistreze tocmai indiscrețiile vieții, stările de cumpănă ale spiritului, dizarmoniile existenței... Hotărât lucru, Marin Preda nu are o psihologie de diarist și nu-i decis să facă o mare carieră în acest gen literar de sertar în care pot fi notate, cum s-a spus de atâtea ori, istoria fără istorie, tranzitivul, efemerul din viață. Autorul *Moromeților* nu vrea însă, repet, să fie grefierul acestor mici evenimente, el caută «un centru de interes», o idee coordonatoare, un sens mai profund al lumii și, deci, al scriiturii” (pp. 422-423).

A nu se înțelege, cumva, că mizăm totul pe sensibilitatea deseori criptică a lui Simion și nu punem preț pe retorica libertății stilului autorului în discuție. Pentru Marin Preda

jurnalul, „ca gen adiacent al operei majore”, se justifică, observă Eugen Simion (pp.425-426), cu două observații: G. Călinescu nu are dreptate când neagă valoarea jurnalului intim (un aspect la care Preda nu se referă în jurnalul său), nu are dreptate nici când exclude ideea de a scrie un jurnal cu scopul de a-l da publicității. Secolul al XX-lea cunoaște câteva cazuri de diariști celebri (Jünger, Green, Gide – bineînțeles) care au scris jurnale pentru a le publica în timpul vieții. Nu este, așadar, o regulă în această privință. Preda greșește, cred, și atunci când zice că jurnalul lui Gide este o *operă ininteligibilă*. Este, oricum, inteligibilă și, mai mult decât atât, putem spune că, în privința receptivității și a valorii propriu-zise, jurnalul intim tinde să ia locul romanului sale.

Marin Preda a fost atras, cum am văzut mai înainte, de Tolstoi. Evidențele, în primă fază, ne-ar contrazice. El, acum „făcător” de literatură confesivă, va avea tot timpul prejudecata că jurnalul (*la ce bun jurnalul?*, chiar se întreabă), fiind „refugiul și remediul eșecurilor” (p. 427), și scrisul, da, și scrisul, „mă poate salva de toate, numai conversația aceasta intimă cu lumea poate să aducă uitare și seninătate în inima mea. Așadar, încă o dată, astăzi, trebuie să încerc să scriu (28 august)”.

Ilustrul exeget se inserează în discurs, dedublându-se, își forjează limbajul, în sensul cel mai benefic al termenului, la focul geniilor marilor culturi, și ne oferă un spectacol-lectie/tratat captivant, în stare să anime *actul creativ*. Eugen Simion este un partizan fidel al modernității. Actul creativ pentru el nu este unul colectiv; de aceea, presupunem, acceptă orice idee de mit, de mit valabil recunoscut, și, în consecință, din perspectiva care ne interesează, suntem martorii unor schimbări paradigmatică ale scriiturii, spre a relua terminologia lui Barthes, acestea reprezentând posibile mutații estetice la o criză a modelelor propagatoare de valori literare și artistice.

Cu totul altfel stau lucrurile cu Radu Petrescu. La lectura volumelor care compun jurnalul său – *Oceanul întors* (1977), *Părul Berenicei* (1981), *A treia dimensiune* (1984), *Catalogul mișcărilor mele zilnice* (1999) și *Prizonier al provizoratului* (2002), Eugen Simion semnalează, ca la nimeni altcineva, obsesii de forme, clauze, performanțe, insuficiențe, pe scurt, o de necontestată poetică a jurnalului. Se poate oferi o lămurire destul de simplă acestei stări incongruente, totuși de satisfacție emoțională a scriiturii diaristice, prin stabilirea exactă a unor „categorii de teme” de către hermeneut (p. 451): 1) tema scriiturii ca atare, însoțită de o mică mitologie personală în care intră și ideea că perfecțiunea este totodată imperfectă și că a ține un jurnal este, în fapt, a încerca să faci o operă comparabilă cu oricare altă operă de ficțiune; 2) tema romanului și a metodei în romanul de tip flaubertian, singurul pe care îl acceptă autorul; 3) jurnalul este o cronică amănunțită a cerului și a norilor (*le debors* în varianta lui Radu Petrescu) și, în fine, 4) tema existențială, cea mai redusă ca frecvență dintre toate și cea mai palid reflectată în aceste pagini obsedate de perfecțiunea lor. Ea reia, în fapt, în alți termeni, prima fantasmă, aceea a scrisului, insistând asupra dificultății de a atinge performanțele unui ireproșabil caligraf.

Continuare în nr. viitor

POEME

Claudia VOICULESCU

La Centenarul PEN-RO

M-apasă tâmpla unui centenar
Și mai visez cum vremea umblă
Într-un ghem indescifrabil
Înmugurind în risipire...
Prin neuroni se răstignesc poveri
Și libertatea - cal nărăvaș -
Lovește cu copita în obositul timp...
Aceleași cuvinte dilatate
Se-ntorc rănite-n troienitul cerc
Unde lumea pare-ngrădită,
Contorsionată și pierdută-n neguri...
Covid...
Război...
Sărăcie...
Haos, Doamne, haos.

Și trec amiezi cu mine pe podul netrecut

Din clocotul ce-a fost, mă caut în neștire
Și vechile rostiri se pierd prin labirint
– Colorate cioburi din oglinzile ce mint

Sensuri neștiute iar să se înșire...

Mă strânge cercul în altă fulguire
Iar clipa, în răstimpii cu clopoței de-argint
Mai încolțește verbul licorilor de-absint
Pe un liman de vis cu altă înrobire.

Și trec amiezi cu mine pe podul netrecut
Rana tot mai doare sub strălucitul scut
De parcă o străină otrăvuri mi-a tot
pus...

Din toată căutarea mai pălpâie un gând
Că-n arcu de sorginte nu voi pieri
nicicând

Parcele-mi vor toarce povestea pe un
fus...

Acum, că te-ai dus...

Acum, că te-ai dus
Fără să mai întrebi de mine
Au rămas pe buze, cu al cenușii gust
Cuvintele ce le aveam de spus.

Tu n-ai știut niciodată
Cum te-așteptam aprinsă de mâhnire
Sub zarzărul amirosind amărui
Iar dragostea mea ferecată

Ascunsă, că te-ai dus
Rămâne rană ca o groapă
Ce-așteaptă neagră ca uitarea
Dorul meu înflorind nesupus...

Mi se întoamnă gândul...

Mi se întoamnă gândul către tine
Sunt ca o Vale a Plângerii
Că te-am iubit prea mult
Cu lacrima cât bobul din ciorchine.

De-ai fi știut măcar prin fiu
Ce dureros se zdruncinau
Atâtea universuri vizate cu noi doi
Te-ai fi re-ntors, iubire, pe albul
bidiviu.

Mi se întoamnă gândul către tine
Peste o vreme, iarna troieni-va
Acest pustiu întins ca o Sahară
Ce ne-a împins pe căile străine...

Ne-om regăsi în liniștea deplină
A altui țarm mai ospitalier
Cu drumul nostru de-nceput
Când dragostea ne-o mai scâlda-n
lumină...

N-am fi știut

De toamnă mi-e acum privirea
Când crudul verde-n galben se
preschimbă
Și grele-s toate, precum mierea
Ce-n floare-n floare albinele o plimbă

De n-am fi fost în tinerețe noi
În raiul cel imaculat ca norii
N-am fi știut că-n noapte fusem goi
Și-n dimineață ne văzură zorii...

Imagini de-altă dată...

Se clatină o lume de prin brume
Iar eu, ca-ntr-un somn adânc și
îndelung
Mă tot afund în valuri și în spume
Visând că la un țarm tot am să ajung...

Imagini de-altă dată, ca-n albume
Caleidoscopic s-or derula prelung
Și nimeni nu va ști să le dea nume
Vai! eu străină sunt, cu brațul ciung...

Și n-am cum să mai scriu pe o hârtie
Acel sonet perfect, bijuterie,
Și-l văd acum cum se destramă-ncet

Ca o mătase putredă de vreme
Și-aud cum plânge-n sine și cum
geme,
Cum rămâne gol, un simplu epitet...

Să-ți pot cânta...

Iubește-mă cumva
Și fă-mi din vorbă pasăre măiastră
Și dorul, cântare a cântărilor să-l faci
Când tu te-ndepărtezi și taci...

Mai fă-mi din coarde struna înapoi
Să-ți pot cânta un cântec deslușit
Și tu, ca-n zbor rotit de porumbel
Să-mi duci acel misterios rondel

SCRISUL ESTE HAR SAU ABILITATE DOBÂNDITĂ?

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

Continuare din numărul trecut

Din păcate, cu mult înainte de pierderea abilităților scrisului de mână cu tot cortegiul adiacent, se va pierde și caligrafia, acea activitate care duce scrisul de mână în zona artelor vizuale. Deși am fi tentați să credem că, în context, nici nu ar fi o mare pierdere, nu ar trebui să uităm că orice formă de artă ajunsă în uitare este o pierdere a societății în ansamblul ei, de regulă pentru totdeauna, prin urmare o absență din patrimoniul cultural universal. Și, cu toate că rețelele ne oferă nenumărate variante caligrafice ale scrisului de mână, pierderea regulilor și a rafinamentelor legate de arta caligrafiei vor deveni irecuperabile. Exact așa cum sunt în prezent imposibil de reprodus manual acele opere de artă caligrafică apărute prin truda unor anonimi care toată viața lucrau în condiții greu de închipuit, în mânăstiri, la lumina lumânărilor, fără ochelari, dar în urma lor au rămas cărți (codex-uri) pe care le putem considera capodopere ale artelor scrisului de mână.

Consider însă că vom avea o perspectivă mai aprofundată referitoare la dimensiunea reală a pierderilor omenirii atunci când scrisul de mână va deveni doar o amintire, dacă ne propunem o intersectare, chiar superficială, cu istoria scrisului.

În principiu, istoria didactică, dând deoparte o serie de dovezi, inclusiv celebrele tăblițe de la Tărtăria, precum și informațiile despre scris pe care le avem din zonele îndepărtate cultural de Europa, de exemplu, China, Japonia sau Coreea, ne învață că locul nașterii scrisului este zona Mesopotamiei, respectiv Sumerul. Sistemul de scriere dezvoltat de vechii sumerieni, respectiv scrierea cuneiformă, este plasat ca apariție între 3500 și 3100 î.Hr. Modalitatea lor de scriere consta în adâncituri în formă de cuie, săpate în piatră sau imprimate pe tăblițe de argilă. În principiu putem vorbi despre un singur semn care combinat cu el însuși formează un foarte interesant alfabet cu care sumerienii puteau face socoteli, dar și lăsa moștenire o uriașă informație de tip cultural precum epopeea lui Ghilgameș, considerată cea mai veche scriere literară a umanității (mileniul al III-lea î.e.n.).

Desigur toate aceste aprecieri nu iau în considerație informațiile despre scrierile Orientului Îndepărtat ci se rezumă, destul de arogant, doar la spațiul cultural european, deși surprizele aceluia spațiu extrem-oriental pot fi unele dintre cele mai neașteptate.

Nu am folosit în text ideea de inventare sau descoperire a scrisului deoarece, studiind diferite modalități de scriere (alfabete) această aserțiune pare discutabilă. Dacă am lua în considerație numai alfabetele fonetice „inventarea” lor de

către oameni pare cât se poate de plauzibilă și logică. Numai că atât legendele cât și complexitatea unor tipuri de alfabete poate duce și la construirea altor ipoteze de lucru.

Celebrele tăblițe de la Tărtăria, cultura Turdaș - Vinča, considerate anterioare scrierii cuneiforme (circa 5.500 î.e.n.)

Dicționarele menționează că un alfabet este un gen de manuscris segmentat la nivelul fonemului – adică are litere/însemne separate pentru sunete individuale și nu pentru unități mai mari, cum ar fi silabele sau cuvintele. Lucrurile par simple, însă în practică există alfabete, deci sisteme de consemnare a cuvintelor pe un suport (piatră, coajă de copac, papirus, pergament, tăbliță de ceramică, hârtie, etc...) atât de complicate pentru noi, cei obișnuiți cu alfabetele fonetice, încât par ilogice și chiar lipsite de pragmatism.

Se consideră că primul alfabet funcțional a fost creat de fenicieni, navigatori și comercianți care aveau nevoie de un sistem flexibil de înregistrare, influențat desigur de scrierea sumeriană și de cea egipteană, însă foarte diferit de acestea întrucât avea un alt scop și anume facilitarea tranzacțiilor comerciale. Desigur această categorisire este una mult ulterioară, așa că motivele pot fi și de altă natură decât cele prezentate de istorici.

Mult mai fascinantele hieroglife egiptene par a avea o cu totul altă idee de bază, ele fiind structurate încă de la apariția lor într-un sistem lingvistic ce alătură ideograma (semnul-cuvânt) și imaginea fonetică (semnul-sunet). Chiar dacă a existat un număr relativ mic de semne alfabetice, suficiente pentru a scrie orice, nu au fost folosite pentru crearea unui alfabet propriu-zis.

Un alt alfabet cu o mare vechime, alfabetul ebraic, este format din seria de litere folosite în limba ebraică. Acesta este considerat un abjad, conținând exclusiv consoane, douăzeci și două la număr, fiecare având o triplă semnificație: un singur semn grafic reprezintă un sunet, un număr, dar și o idee. Acestea se scriu de la dreapta la stânga, fiind specifice mai multor limbi, inclusiv limba ebraică modernă, ivrit, limba idiș și ladino. Literele nu au forme majuscule. Nu sunt folosite în ebraica veche semnele de punctuație, iar singura vocală, Alef, este mai mult un concept (extrem de complex) decât o literă.

Alfabetul tradițional coreean, Hangul, este unul dintre cele mai complicate pentru înțelegerea noastră, a celor obișnuiți cu logica alfabetelor fonetice. El are nouăsprezece consoane și douăzeci și una de vocale care în scriere se grupează pe blocuri formate din două până la șase litere conținând cel puțin o vocală sau cel puțin o consoană, iar fiecare cuvânt constă din mai multe silabe, deci mai multe blocuri. Se consideră că scrisul coreean conține 11.172 de blocuri. Cu alte

cuvinte, pentru noi europenii este un adevărat coșmar!

Nici cu scrierea japoneză lucrurile nu sunt mai simple, întrucât limba are foarte multe cuvinte omofone fiind destul de săracă în silabe. Astfel, chiar și pentru un japonez este greu de înțeles care este adevărata semnificație a unui cuvânt și de aceea ei folosesc de multe ori degetul arătător pentru a „scrie” în palmă sau în aer semnul kanji al cuvântului.

În afară de acest aspect în Japonia există două feluri de scriere: Hiragana, care apare cam prin secolul al IX-lea și prin evoluție are un semn pentru fiecare silabă, dar și Kana, scrisul folosit de poezii de la curte când au început să folosească semnele chinezești, însă numai pentru pronunție, considerând că acest lucru creea efecte artistice deosebite în poeziile lor. Destul de greu de înțeles pentru gândirea europeană care a mers pe simplificarea pentru mai multă eficiență comunicatională!

Cât despre scrierea chineză merită să amintim faptul că în anul 1954 a fost nevoie de o legislație fermă pentru simplificarea scrisului, legislație care a avut ca rezultat alfabetizarea în masă a populației. Fără îndoială, acest fenomen a contribuit semnificativ în anii imediat următori la avântul economic al țării și, pentru prima oară în istoria sa multimilenară, prosperitatea a eliminat sărăcia endemică a uriașei țări asiatice.

Să amintim și faptul că sistemul de scriere tradițional care a apărut pe la sfârșitul dinastiei Han (206 î.e.n.-220 e.n.) este folosit mai ales de chinezii aflați în afara Chinei continentale și că un chinez cult recunoaște aproximativ șase-șapte mii de semne, însă pentru a citi un ziar ai nevoie de cunoașterea a mai mult de trei mii de semne. Dicționarul de bază Kangxi conține peste patruzeci de mii de semne, dar mai puțin de zece mii sunt folosite în mod obișnuit. Devine astfel de înțeles de ce pe harta nivelului de inteligență planetară japonezii și chinezii se plasează pe locuri fruntașe.

Interesant este însă că mai toate culturile vechi fac referiri explicite și insistente asupra faptului că scrierea le-a fost dată (inspirată) de zei. Basoreliefurile babiloniene, stelele egiptene, legendele chinezești și japoneze sugerează acest fapt cu o mândrie absolut justificată. Mai mult, stela Codului lui Hammurabi, reprodusă în mai multe exemplare, dintre care unele se află în muzee de prestigiu ale lumii, îl arată pe rege primind codul juridic din mâna zeului Samash, zeul soarelui și al justiției.

Nu se poate să nu luăm în seamă faptul că aceste reprezentări sau trimiteri către zei ar putea fi doar metafore menite să sublinieze importanța scrisului, respectiv a codului juridic. Dar evocarea Biblică a evenimentului Tablelor Legii are o și mai mare putere de a ne convinge că apariția scrisului în istoria omenirii, alături de influența pe care acesta o are în dinamica dezvoltării sociale, poate implica cel puțin o moștenire lăsată de străvechile civilizații anterioare, acelea despre care avem informații că aveau un surprinzător nivel de dezvoltare tehnologică, însă nu așa cum percepem noi acum acest concept, dar și că au dispărut în urma unor cataclisme planetare. Personal nu neg nici intervenția a ceea ce numim divinități pentru că așa erau considerate în acele vremuri de la începuturile civilizației actuale fiindcă despre care știm că s-au manifestat în contact cu civilizațiile antice.

Episodul Tablelor Legii are însă mai multe semnificații majore. Coborârea lui Moise de pe munte este posibil să fi produs și multă nedumerire în rândurile poporului răzvrătit

deoarece, așa cum relatează tradiția biblică, tablele erau scrise de mâna Domnului, dar într-o grafie cel mai probabil necunoscută. Mai ales că, până atunci, este de crezut că evreii folosiseră scrierea cuneiformă deoarece proveneau din Ur, oraș aparținând culturii sumeriene, iar mai târziu, în Egipt, este firesc să gândim așa, folosiseră sistemul de scriere demotic, acesta fiind accesibil maselor largi, dar și foarte funcțional, inclusiv pentru activitățile comerciale. Scrisul de pe Tablele Legii era configurat însă în ceea ce mai târziu se va numi ebraică. Moise, un conducător de excepție, își propunea astfel să folosească o nouă scriere (să nu uităm, inspirată de Dumnezeu!), fiindcă a considerat acest lucru extrem de important pentru a crea o nouă și puternică identitate poporului său, cel care avusese tendința de a-și pierde personalitatea și moștenirea culturală în lunga perioadă de timp petrecută în Egipt. Cert este că înainte de acest eveniment nu există dovezi ale unei scrieri cu caractere ebraice, un alfabet destul de complicat chiar și în zilele noastre, însă păstrat cu sfințenie deoarece se consideră că limba ebraică este limba în care Dumnezeu a vorbit cu oamenii. Așa se face că această limbă, păstrată ca atare peste milenii, este în prezent singura limbă antică rămasă încă funcțională.

Desigur ipoteza unei moșteniri în ceea ce privește scrisul sau chiar o intervenție divină care ar transforma acest act într-un har ar putea fi doar atât: o simplă idee bazată pe interpretarea unor legende, scrieri sau informații care circulă pe diferite rețele mai mult sau mai puțin argumentate științific. Numai că, dacă luăm în considerație faptul că scrisul, rămas vreme de milenii la stadiul de activitate manuală, este forța motrice care a dus societatea umană, în ansamblul său, la performanțele tehnice și culturale ale prezentului, ne putem întreba dacă nu cumva pierderea acestei abilități exersate în milenii ar putea avea efecte greu de anticipat.

Se poate afirma că unele zone ale Terrei, cele plasate acum în infamanta poziție de țări aparținând lumii a III-a, vor păstra scrisul de mână cu întreaga sa forță de mobilizare a potențelor intelectuale având ca efect direct progresul societății, pe când regiunile considerate acum tehnologizate vor cunoaște declinul indus exact de acest fenomen, cel despre care Einstein spunea că odată cu dezvoltarea lui ar crea și o lume a stupidității, o lume a celor care încep să depindă din ce în ce mai mult de tehnologii avansate.

Și astfel, având în vedere nivelul actual de civilizație tehnologică extrem de diversificat la nivel planetar, nu avem dreptul să ignorăm o posibilă pierdere a unei moșteniri responsabilă de ceea ce am devenit astăzi.

Sensurile profunde și ascunse ale operei marchizului de Sade (I)

George PETROVAI

Se știe din nenumărate exemple (la noi și în întreaga cultură universală) că una este opera și cu totul altceva izvoditorul ei și că – departe de a forma o unitate – distanța dintre cele două entități/realități este deseori ca de la cer la pământ, așa încât creația izbutită din punct de vedere artistic și din cel general uman este de îndată încorporată în tezaurul cultural național și universal, chiar dacă genitorul acesteia are năravuri de neom (lacom, zgârcit, mincinos, ipocrit, laș, bețiv, libidinos, trădător de neam și țară, crud cu cei slabi și slugarnic în fața atotputernicilor zilei etc.), vicii la care nu renunță atâta timp cât îl țin curelele ticăloșiei, mai bine spus atâta timp cât stăpânii politico-ideologici au niscaiva încredere în el. Că, de, cu toții (jigodii mari și mici – unii stăpâni, alții lachei) cunosc lovitura de bumerang a spusei „Iubesc trădarea, dar îi detest pe trădători”!

Ceea ce înseamnă că, mai devreme sau mai târziu (funcție de celeritatea aflării adevărului gol-goluț și de reacția conștiinței naționale la felurite ofense, cele mai multe din ele fiind ornate cu preținse intenții patriotice), alde ăștia vor plăti, dacă nu ca indivizi în carne și oase, căci mulți dintre ei (de pildă, din perioada stalinizării României postbelice) sunt astăzi oale și ulcele, atunci ca jalnice epifenomene ale istoriei noastre făcută la comanda politică și groaznic contrafăcută de către învingători.

Întru susținerea celor afirmate mai sus, iată două notorii exemple/argumente din sârmana noastră istorie contemporană:

1) Între (ne)omul Mihail Sadoveanu și opera sa (romane, nuvele, povestiri, reportaje) există o asemenea prăpastie, încât serios îți pui întrebarea dacă atotputernicul infect postbelic (unul din cei cinci membri ai Prezidiului provizoriu de după abdicarea regelui Mihai, președintele Adunării Deputaților, președintele Uniunii Scriitorilor), totodată autorul slugarniceii mizerii numită Lumina vine de la Răsărit și a maculaturii politice Mitrea Cocor, respectiv cel care n-a mișcat niciodată niciun deget pentru compatrioții la ananghie și pentru confracții hăituiți de securiști, este cu adevărat făuritorul unor valoroase scrieri precum Bordeenii, Hanu-Ancuței, Baltagul, Creanga de aur, Frații Jderi sau Nicoară Potcoavă, toate lucrările sale referențiale, cu excepția romanului Nicoară Potcoavă (1952), apărând în perioada interbelică și în timpul celui de-al doilea război mondial.

Asta nu înseamnă nicidecum că înainte de stalinizarea României, proces înfăptuit cu nemijlocita sa contribuție (intră cu elan oportunist în partidul bolșevicilor încă din anul 1944, după ce – chipurile – fusese cu câțiva ani înainte liberal și agrarian), el ar fi avut o conduită demnă, dacă una curajoasă și ireproșabilă era incompatibilă cu firea sa de profitor fără scrupule: cum spuneam, s-a

plimbat pe la mai multe partide interbelice (averescian, liberal, agrarian), în anul 1928 devine mare maestru al Lojei francmasonice din România, pentru ca după detronarea lui Mihai și întronarea lui Carol al II-lea, să susțină regimul carlist, ba chiar și dictatura acestuia. Desigur, procedase potrivit inavubilului dicton „Trăiască cel mai tare, cu condiția ca eu s-o duc cât mai bine”...

Dintre monumentalele nerealizări cultural-politice ale neomului Sadoveanu face parte și aceea prin care, cu calitatea lui de șef al Comisiei academicienilor români, a refuzat ca sculpturile lui Constantin Brâncuși să treacă în proprietatea statului nostru, astfel contribuind decisiv la sărăcirea culturală (și nu numai) a românilor și, evident, la îmbogățirea francezilor cu ceea ce ni se cuvenea nouă.

2) Al doilea argument este mult mai aproape de zilele noastre și-i vizează pe foștii lachei ai bolșevismului (activiști, securiști, milițieni, culturnici, jurnaliști etc.), care la țanc și-au întors pe dos livrelle după Decembrie, au înșfăcat valuta din conturile secrete ale lui Ceaușescu și, cu nerușinare, s-au prezentat vulgului ca destoinici oameni de afaceri (Dan Voiculescu, George Copos, Viorel Cataramă și mulți, mulți alți, nișel mai discreți ca ăștia trei, dar la fel de lacomi, necinstiți și sfidători), fie grupându-se în jurul lui Ion Ilici Iliescu, fie înjghebându-și propriile făcături politice, fie declarându-se liberali, ba chiar țărăniști, pentru ca din interior să le poată mai lesne compromite, slăbi, dezorganiza și – în final – dizolva (țărăniștii, „grație” unora ca ăștia, nu mai contează de vreo două decenii în absurda politică postdecembristă, iar resturile liberale ale prezentului le calcă vârtos pe urme).

N.B.: Profesorul Nuțu Roșca, la începutul anilor nouăzeci fiind președintele țărăniștilor sigheteni, l-a înștiințat pe Corneliu Coposu că în această organizație, posibil în toată țara, au pătruns elemente dintre cele mai dubioase, care agită și destabilizează. Și iată răspunsul năucitor al Seniorului: „Lăsați, domnule profesor, că pe ștampila de vot nu scrie cine sunt ăștia! După alegeri vom face curățenie”. Așa o curățenie s-a făcut în rândul țărăniștilor, încât în scurt timp s-a curățat întregul partid...

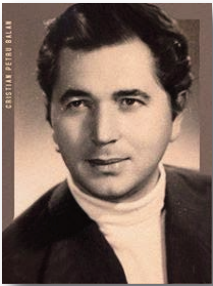
Mai grav este faptul că toți ăștia (de la șparlamentari și până la aleșii comunali) se încumetresc și se proptesc atât de eficient, încât la ei este pâinea și cuțitul în statul paralel și la vedere și – desigur – doar ei neîntrerupt se îmbogățesc atât prin scandaloase afaceri curat murdare cu statul, cât și ca bugetari de lux (cu lefuri și pensii de peste 10.000 euro într-o lună), timp în care veniturile mai multor milioane de români sunt de ordinul sutelor de lei! Da, căci în scârboasă democrație de pe aceste meleaguri se ia de la cei mulți și săraci, pentru a se da celor puțini și putrezi de bogați...

Tot alde ăștia sunt doftori în te miri ce și în ce condiții (România postdecembristă are în momentul de față cu mult mai mulți doctori nepricepsuți decât medici pricepuți!), sunt jurnaliști de doi bani, (de)formatori de opinii și falși culți extrem de nocivi, iar unii dintre ei academicieni (turnători, plagiatori și/sau autoplagiatori, ba chiar fără operă, precum sinistrul bolșevic Alexandru Bărlădeanu).

MINUNEA DIN PATMOS (Povestire biblică)

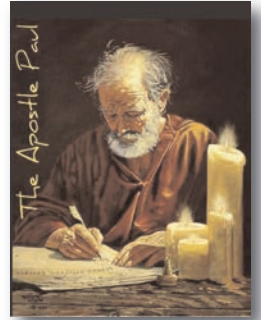
Cristian Petru BĂLAN

Tabita era fetița unui pescar din insula Patmos, scăldată jur-împrejur de valurile albastre și îmbinate ale Mării Egee cu ale Mediteranei. Tatăl ei, un grec voinic și chipeș, care fusese înainte corăbier, venise aici dintr-o insulă vecină. Mama Tabitei era o evreică, păstorită din Arimateia. Copila vorbea la fel de bine grecește ca și limba mamei, aramaica, deoarece, văzând-o atât de inteligentă, ambii părinți au dus-o mai întâi la templul zeiței Diana, unde a învățat să scrie și să citească destul de bine grecește, apoi au trimis-o zilnic la sinagoga din apropiere pentru a învăța scrisul și cititul în evreiește. Au primit-o foarte greu, mai mult ca însoțitoare a fraților ei mai mici, pentru că numai băieții aveau voie să învețe la sinagogă. Educarea fetelor se face numai în familie. De aceea s-ar putea spune că Tabita mai mult a furat tainele literelor de la alții, întrecându-i însă pe toți. Puțini copii se puteau compara cu ea la această vârstă de opt anișori și câteva luni. Toți localnicii o iubeau, pentru că Tabita era nu numai cea mai isteată, dar și cea mai frumoasă și mai blândă fetiță din localitate. Ochișorii ei iscoditori erau ca două mure coapte, iar gurița ca a unui boboc de trandafir ce înfloarește în Basanul inundat de verdeață. Îi plăcea mai cu seamă să asculte povești cu minunatele călătorii ale lui Ulise, spuse de tatăl ei, dar și istorioare întregi din Tora, depănate seara, la lumina lunii pline, înainte de culcare.

Acum, înainte de a se întoarce cu cele patru căprițe și șapte oițe cu trei miei acasă, Tabita se oprise din nou pe vârful stâncii uriașe, privind în jos, dintre tufișurile de leandri înfloriți, cum apune soarele în Marea Egee. Parfumul florilor albe și roze de leandru, cu miros dulce, o îmbătau. O mielușică albă cu ciucuraș roșu de lână la gât i se culcă la picioare. Fetița îi vorbea cu căldură, adresându-i-se ca unei cunoștințe vechi, când în grecește, când în aramaică, iar mielușica parcă îi înțelegea fiecare cuvânt: „Uite, vezi? Colo, în vale, este locul unde stăm noi... Acolo și-au făcut pescarii locuințe... Ce mici sunt căsuțele lor! Atunci când coborâm și ne apropiem de ele, să știi că toate căsuțele par mai mari. Lângă pâlcul acela de palmieri, uite, vezi? Pata aceea albă este căsuța noastră... Uite și staulul vostru unde dormiți noaptea... Ba cred că mogâldețele acelea albe care se mișcă în grădina din spatele casei noastre sunt frățiorii mei mai mici, Ieronimos și Timotheon care aleargă peste brazde. Dacă i-ar vedea mama, i-ar zgâlțâi nițeluș, că prea ne turtesc toate

lăptucile... Tu ce zici de trebușoara asta? Dar uite mai bine - ce frumos apune soarele spre insula Delos!... În Delos s-a născut tata și de aceea mi-a pus mie numele Delia. Dar mama îmi zice totdeauna Tabita, căprioara sau gazela, căci asta înseamnă Tabita pe evreiește... Acuma știi și tu: eu sunt căprioară iar tu mielușică, un fel de rudă, dacă nu chiar surioară. De aceea mă iubești și vii mereu la mine, nu-i așa? Dar și eu te iubesc pe tine."

Și Tabita se aplecă și sărută pușorul de oaie pe botșor, iar mielușica strănută și se ridică în picioare. „Ei, haide acum să coborâm cu toată turma spre casă, că trebuie s-o ajut pe mama la mulș. Hai în brațe la Tabita... Așa... Ho-pa! Nu prea ești grea... După ce mulgem oițele, trec și în seara asta iarăși pe la prietenul nostru, moș lochanan, care mă iubește ca și tine. El toată ziua stă și scrie, și scrie mereu pe un sul de pergament cam așa de lung. Uite, de aici se vede și căsuța lui, pitulită lângă țarm. Înainte locuia într-o peșteră, dar acum și-a zidit o căscioară mică. Nu stă prea departe de noi. Numai că tu nu poți vorbi să-l înțelegi, însă el îmi povestește multe, multe... Căci tu nu știi, mioriță mică, dar moș lochanan mi-a spus că el a fost apostolul unui sfânt mare, mare de tot; al unui rabi din Ierusalim, pe care îl chema Ieșua Hamașiah și care era Mântuitorul omenirii, Fiul lui Dumnezeu Iehova. Mama crede în Dumnezeu și crede și în Fiul Lui... Tata însă spune că ar crede și el dacă l-ar vedea, dar tata nu crede nici în zeii din Olimp. Nu crede în nimic, decât că este bine să muncească pentru noi și să ne știe pe toți sătui și mulțumiți. Așa este el și n-avem ce-i face... În rest, el e om bun și puternic. Mă ridică într-o mână sus... Dacă mai vine însă moș lochanan odată pe la noi, poate, poate că-l va face și pe tata să creadă în Dumnezeu și în Fiul Lui despre care moșul spune că este tot Dumnezeu, întrupat pe pământ sub forma unui om care a trebuit să sufere și să moară pentru iertarea păcatelor noastre, dar că, după trei zile, a înviat și s-a înălțat la cer. Așa ne-a spus el mie și mamei mele când a fost la noi - și asta ne-a repetat-o de vreo trei ori. Eu și mama l-am crezut. Tata a râs și a zis că nu, el nu crede. Dar noi credem că este așa, mielușica mea... Și tu ar trebui să crezi, căci vezi tu? Dumnezeu ne-a făcut pe amândouă. Pe tine oiță, iar pe mine fetiță..."

Cam în felul acesta vorbea Tabita coborând cu mielul în brațe. În amurg, după ce a ajutat-o pe mama ei să mulgă oile și să le dea de mâncare frățiorilor mai mici, Tabita, însoțită de Harif, câinele curții, plecă prin vecini și ciocăni ușor la ușa lui moș lochanan. Nu-i răspunse nimeni, dar ea a împins delicat ușa, cum a mai făcut și altă dată, apoi intră tiptil-tiptil în cameră. Harif a rămas înțeleghător afară și s-a culcat în fața ușii așteptându-și credincios stăpâna.

Fetița îl găsi pe moș lochanan rugându-se în genunchi, stând cu capul plecat și cu brațele întinse pe podea, sprijinit în coate și cu degetele ambelor palme încleștate strâns între ele. Se ruga încet, din când în când ridicând capul cu ochii închiși, vorbind parcă cu cineva de sus, invizibil. Ea îl privea cu atenție și căuta să înțeleagă ce spune, dar abia pricepu, când și când, doar câte-un cuvânt-două, căci se ruga mai mult

în taină, deși bătrânul vorbea ca și ea tot în aramaică, limba comună a întregii populații evreiești.

Moș lochanan avea o barbă deasă și albă, albă, cu părul de pe cap la fel de alb; iar ochii lui erau de culoarea mării de peste care fusese exilat aici cu forța, din ordinul împăratului Domițian și al preoților evrei care nu fuseseră de acord cu religia și predicile lui despre noul Mesia. Când își termină rugăciunea, bătrânul se sculă încet în picioare frecându-și puțin genunchii și când întoarse capul, părea că avea ochii umeziți de lacrimi. Văzând-o pe fetiță, toată fața ei se umplu de lumina unui zâmbet cald. Deschise larg brațele spre mica vizitatoare care, la rândul ei făcu câțiva pași și-l cuprinse pentru câteva clipe pe bătrân de mijloc.

- Tabita mea drăgălașă, tu erai? Ce mai faci, gazelă mică?

- Eu eram, moș lochanane. Adică noi eram, căci nu sunt singură. Mai e și Harif cu mine; el totdeauna mă așteaptă culcat la ușă afară... Îl știi și dumneata.

- Spune ce să-ți dau, fetița moșului: miere din fagure ori smochine uscate?

- Miere avem și noi acasă. Aș vrea o smochină, două, că-mi plac. Am avut și noi smochine de la tufa din curte, dar le-au mâncat pe toate Ieronim și Timotheon, fraților mei mai mici.

- Ia strachina asta plină cu smochine, micuțo. Stai să-ți mai pună moșu câteva și ia loc pe lavița asta de lângă mine.

- O, dar nu pot să mănânc eu atâtea! spuse fetița așezându-se. Numai una, două. Sau poate trei...

- Hai, ia-le pe toate și du-le la fraților tăi, că eu am destule. Uite, smochinele astea îmi aduc aminte de o întâmplare deosebită... Nu știu dacă ți-am spus-o vreodată...

- Hai, ia-le pe toate și du-le la fraților tăi, că eu am destule.

Uite, smochinele astea îmi aduc aminte de o întâmplare deosebită... Nu știu dacă ți-am spus-o vreodată...
- Nu, nu mi-ai vorbit niciodată nimic despre smochine.
- Eh, oftă bătrânul dând cu tristețe din cap. E mai mult de-o jumătate de veac de-atunci. Dar parcă a fost ieri... Eram cel mai tânăr dintre ucenicii lui Ieșua Hamașiah, cum îi zicem noi evreii Celui căruia grecii îi spun Iisus Hristos, iar românii Mesia Jesus Christus. Așa...

Și într-o dimineață, ne întorceam noi cu toții din Betania și urcam spre cetatea Ierusalimului. Eram tot grupul - cei doisprezece ucenici, cu învățătorul nostru Iisus. Nu apucaserăm niciunul să mâncăm nimic cu o seară înainte, așa că ne-a cuprins foamea pe toți. Deodată, lângă drum, vedem un smochin mare, falnic, frumos, cu frunze late și umbroase. „Învățătorule, I-am zis eu. Cred că am găsit ce să mâncăm”. Iisus S-a oprit sub pom și a privit cu atenție în sus la fiecare creangă, după care a clătinat cu deznădejde din cap. Parcă îl văd și acum cât de frumos era, la cei vreo 32 de ani ai Lui. Era înalt, mai înalt decât noi toți. Avea ochii blânzi și de culoarea alunelor coapte; barba dublă și tunsă frumos, cum poartă și acum flăcăii la țară, în Galileea...Părul ondulat și castaniu îi atingeă umerii, iar vocea Lui... ce voce! Era dulce ca susurul izvoarelor cristaline, deși foarte bărbătească și foarte sfătoasă. Pe nimeni n-am mai auzit povestind atât de frumos ca El. Iar eu cred că-L iubeam cel mai mult, ca pe un tată, deși așa spuneam fiecare, chiar și Iuda, de care ți-am mai vorbit...

- Cel care L-a trădat sărutându-L?

- Da, Iuda Iscarioteanul. Chiar și el spunea că îl iubește și noi îl credeam. Dar ai văzut că s-a dovedit un ticălos. Învățătorul arăta foarte supărat din cauză că smochinul acela nu avea nici o fructă și îmi amintesc că odată ne-a spus că

pomul bun se cunoaște după roade și că cel rău, nefolositor, ajunge în foc. Numai de câteva ori L-am mai văzut așa de supărat, pentru că, altminteri, era foarte calm și foarte blând, chiar și cu cei mai răi oameni. Cel mai supărat L-am văzut însă atunci când ți-am spus că a alungat pe negustorii care făceau comerț chiar pe treptele Templului. Așa ceva El nu putea admite.

- A, știu... Atunci când le-a răsturnat zarafilor banii și i-a făcut tâlhari!

- Pot să spun că de data aceasta nu era la fel de necăjit ca în momentele acelea de la Templu, când însă avea perfectă dreptate să se mânie, dar de data asta a făcut ceva care ne-a uimit și ne-a speriat pe toți...

- Ce-a făcut, moș lochanane?

- A întins o mână spre smochin - mâna dreaptă - și a grăit cu ton poruncitor. A zis așa: „De-acum încolo, în veci să nu mai dea rod din tine!” Atât a zis. Și, pe dată, smochinul acela s-a uscat.

- Cum? Chiar așa, într-o clipă?

- Chiar așa, într-o clipă...

- Mamă, ce puteri mari avea!

- Mari de tot, fiindcă toate frunzele s-au îngălbenit dintr-o dată, apoi s-au înnegrit, s-au răsucit și au căzut grămadă toate la pământ, rămânând copacul gol-goluț, uscat, de parcă îl pârlise cineva cu focul; și tot așa l-am regăsit și la întoarcere când, iarăși, am mai trecut odată pe lângă el. Toți am rămas pe loc cu gurile căscate și am zis: „Doamne, asta nu se poate! Cum de s-a uscat smochinul asta într-o clipă?” Drept răspuns, Iisus, care ne ghicise gândurile, a zis: „Adevărat, adevărat vă spun, că dacă veți avea credință și nu vă veți îndoii, veți putea face nu numai ce s-a făcut smochinului acestuia, ci chiar dacă ați zice muntelui de față: Ridică-te de aici și auncă-te în mare, așa se va întâmpla. Căci tot ce veți cere cu credință, prin rugăciune fierbinte, veți primi de la Tatăl meu”. Exact în felul acesta a zis, mi-aduc aminte bine.

- Dar asta a fost o minune, moș lochanan!

- Sigur că a fost o minune. Și cred că, prin ea, sacrificând un copac în fața noastră, Mântuitorul a vrut să ne dea o pildă vie tuturor despre ce putere mare are credința în viața omului, căci altminteri Iisus iubea enorm nu numai oamenii, dar și toate plantele și animalele, toate păsările și găzele, pe care le știa pe nume, căci, de fapt, tot El le-a creat pe toate; fiecare din ele fiind o creație a Lui... Îmi amintesc, bunăoară, cum odată a intrat într-o curte cu doi câini foarte răi, de care se temeau toți, dar imediat când animalele L-au zărit, au venit amândoi cuminți la El târându-se pe burtă, dând din coadă și, scâncind, l-au lins amândoi picioarele, deși îl întâlneau pentru prima oară. Altă dată L-am văzut cum mângâia și binecuvânta niște flori de trandafir sălbatic, privindu-i cu atenție spinii. Și atunci toate florile s-au mișcat cu o tresărire de-o clipă spre fața Lui, întorcându-se fiecare floare spre El ca niște ochii de copil iar picăturile de rouă de pe spini s-au făcut, pentru câteva momente, roșii ca sângele... Văzându-mă că eu mă cruceș și că mă pierd cu firea, El mi-a zâmbit cu blândețe să mă liniștească. În ziua aceea eram doar noi amândoi. Și să știi că nu a fost doar o părere și uite că nici asta n-am uitat.

Continuare în numărul viitor

COLAJ LIRIC

GABRIELA CĂLUȚIU SONNENBERG

Poezia Săptămânii ITHACA

Germain Droogenbroodt

ÎNTREBARE

*DE UNDE-ai venit
und' te vei duce?
cât timp va mai dura încă
eternitatea ta
— planetă?*

*TOTUL e reversibil
dar unde e granița
cine cunoaște preschimbarea
întunericul
noaptea?*

*TIMPUL SE GRĂBEȘTE,
împinge nisipul
scrijelește cuvântul
în piatră și speră
că rămâne
— nu
ca testament.*

GERMAIN DROOGENBROODT

Traducere: Daniela Andronache

EXIL

lui Stefan
Zweig

*Mereu ai vrut să fii
prin lume călător;
nicidecum emigrant*

*de la bun început
ai intuit cumva
că, scriitor fiind,*

*vei fi un apatrid;
nu mai ai altceva
decât limba natală*

*și încredințarea că
ai să pornești cândva
la drum, ca să dispari.*

CHRISTOPH JANACS, Austrie (Linz
1955)

Traducere: Gabriela Căluțiu Sonnenberg

SIMPLITATE

*Ca să înțeleg cele mai simple,
scurte și elementare lucruri,
sorbit-am din fântâna vanității,
escaladând muntele imposibil,
trecând prin labirinturi și răspântii...*

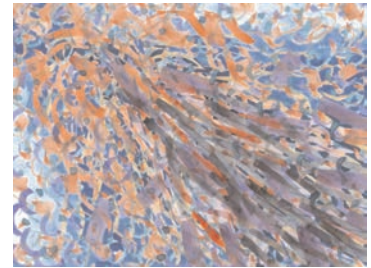
*La capătul acelor drumuri,
scrutând abisul nesfârșit,
am realizat că am greșit călcând pe
urme grandioase...*

*Așa că ieri am cutezat
să merg desculț
și, într-un final,*

*cred că am izbutit să înțeleg
cât poate fi de greu
să te îmbarci pe nava simplității.*

Ernesto Lobo, Peru

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

EVADARE DE AICI

pentru Paul Celan, Peter Szondi, Jean
Améry, care n-au mai vrut să trăiască

*Funia
din cearceafuri împletită, după obicei
de pușcăriaș,
așternuturi în care am plâns,
mi-o înfășor pe corp,
frânghia de scafandru
cuprinde trupul
sar
mă afund
depășesc ziua
o traversez
ies iar
de partea cealaltă a lumii.*

*Acolo vreau
mai liber să respir
să inventez un alfabet
din slove lucrătoare.*

HILDE DOMIN, Germania (1909 – 2006)

Traducere: Germain Droogenbroodt și
Gabriela Căluțiu Sonnenberg

Hibernale

Ion Iancu VALE

Și ninge aici în munți

Și ninge-aici în munți, schizofrenie albă
Un cer ca de papirus stă gata să mă
soarbă

Mă mai aștepți sau poate copitele de
cerb

Nepotcovite zvonuri din gândul tău mă
șterg

Cohorte de năluci se mișcă în ninsoare
Tresar agonizând molizii în picioare
Un aisberg rebel îmi bubuie în cord
Și-aud mugind de foame, renii, la polul
nord

Cum aș dori să plec, iubito, chiar acum
Dar nu văd nicăieri vreun început de
drum

Spre tine să mă poarte, din ger să mă
aduni

Și să mă duci în casa în care crești
lăstuni

Să-nchizi grăbită ușa și să îi pui zăvorul
Apoi să tragi la geam, pe dibuite, storul
Să nu mai văd afară, să nu mai știu să
ies

Tu să mă vindeci, tandră, de silă și de
stres

Cum aș dori să plec, iubito, chiar acum
Dar nu văd nicăieri vreun început de
drum

Și ninge-aici în munți, schizofrenie albă
Un cer ca de papirus graniții stă să-i
soarbă

Mai albă ca păcatul

Mai albă ca păcatul ce-l face fata mare
Când dragostea o prinde în repede-i
văltoare

Ai sufocat pământul sub munții tăi
pufoși

Cum nu au mai văzut nici gârboviții
moși

Și ai lovit în oameni cu biciul tău tăios
De i-ai făcut să simtă năprazna pân' la
os

I-ai sechestrat în case și i-ai ținut zălog
Să-și sugă de sub unghii ca ursul în
bârlog

Te-ai înrăit lovind cu fruntea în
fereastră

Și-au degerat icnind mușcatele în
glastră

Ai dat drumul la lupi să iasă-n drumul
mare

În haite adunați, să urle a-nfometare

Ai pripășit tot nordul cu oastea lui de
ger

Hain să se împlânte în blândul nostru
cer

Te-ai prăbușit în ape, le-ai prefăcut în
sloi

Și-ai omorât și mieii fătați în grajd, de
oi

Și cât ne-am mai dorit o iarnă
fermecată

Cu zurgălăi, cu frâie și pârții lungi de
vată

Cu fulguri domoale și chiote pe deal
Cu sănii-naripate și nechezat de cal...

Dar tu te-ai năpustit prăpăd și nebulie
Și-ai îngropat pământul sub candida-ți
urgie

Mai albă ca păcatul ce-l face fata mare
Când dragostea o prinde în repede-i
văltoare...

S-a măritat fecioara...

S-a măritat fecioara care-mi umbla
prin chică

Cu degete subțiri ca litera de mână
Și mă strângea orbește la trupul ei o
vară

De iarbă-nrouată și reavănă țărână

S-a măritat fecioara ce n-a mai fost
fecioară

Când după ce, nebuni, ca prinși într-o
furtună

Am prefăcut o noapte de iarnă grea, cu
lună

În joc halucinant de umbre și lumină

S-a măritat fecioara, plângea sub vălul
ei

Sau poate se topea zăpada albăstrie
Și-i tremura sub gene o mare de scântei

Ori un ocean de cețuri sub fruntea
sidefie

S-a măritat fecioara, mi-a mai murit un
vis

Cum moare floarea blândă strivită sub
picior

Ghiceam prin văl pupila-i furată de
abis

Și am știut că iarăși m-am otrăvit cu
dor...

Iarna ca un gând

e iarnă
se aude îngroșându-se gheața
sub lumina ce se sparge în cioburi
cenușii

aerul vibrează și taie ca sfârcul de bici
iar copacii, sfeșnice cu luminile stinse
se aplecă icnind
peste sângele limpede al pământului
încremenit în izvoare
cerbii își pierd fără soroc podoabele
amestecându-și mugetul disperat
cu acela fără de margini al zăpezii
ca niște crengi negre corbii își frâng
zborul

în omătul mototolit de vânt
și puii le mor în ouăle plesnite de ger
iarba încolțește invers
căutând un cer mai blând
au degerat până și cuvintele
strivite sub copita despicată a iernii
iar versurile scrise pe zăpadă
le acoperă o altă zăpadă
și e frig, și e frig, și e frig...

REPERE COMENTATE ÎN BAZA CRONICII LUI DAN TEODORESCU „LEGĂMÂNT DE CUVINTE”

Veronica BUCICO

Marcel Proust susținea: „În zilele noastre un scriitor de geniu are totul de făcut...”, în acest concurs al oamenilor iluștri de mare pondere se înscrie și figura proeminentă a artistului Dan Teodorescu, cel

care prin intensitatea scriitoricească stabilește identitatea eternă a neamului nostru românesc, or cartea Domniei Sale „Legământul din cuvinte”, al 32-lea volum, din suita de cărți publicate de scriitor, reprezintă o carte de publicistică, un compendiu al manifestărilor culturale și sportive din perioada iulie- septembrie 2022.

De fapt, această cronică este o continuitate a lanțului expresiv, în cheie publicistică, ce conturează teoria modernă a sublimului în știință, cultură, artă, sport, istorie, fiind o remarcă a timpului în care ne aflăm, un material sub unghi estetic, realizând ideea de ideal al frumuseții, continuității umane, un model de reportaj surprins în sferă largă și atotcuprinzătoare a omenescului.

Specificul cărții ține de receptivitatea artistică a percepției scriitoricești, ce realizează o schemă a evenimentelor cu scop de informare, devenind o frescă a vremii, supusă aceluși proces de înnoire permanentă, în funcție de succesiunea evenimentelor spiritualității moderne, prin care

Dan Teodorescu devine artistul autentic, un acut observator, conectat la diversitatea activităților vieții social-artistice pe care le ia la condei, conferindu-le temeieri adânci.

Manifestând un interes sporit pentru cultura civilizației românești, și nu doar, Dan Teodorescu va justifica prin șirul cronicilor sale durabilitatea epocii pe care o reliefează, or prin lucrările dumnealui poporul român mai câștigă un reper de eternitate, adăugând concretețe și precizie unor momente istorice din care se pot deduce, în urma lecturii lor, idei plauzibile, acestea formând o nouă sugestie pentru viața activă, scutirea de aversiunile deznădejdiei și disperării de pe urma evenimentelor negative ale zilelor în care trăim.

Inteligența scriitoricească a lui Dan Teodorescu sporește prin marea pasiune pentru cuvânt. „Legământul din cuvinte” devine un alfabet al evenimentelor cultural-artistice, sportive, istorice și științifice, o adevărată sursă de inspirație, un reper în calea uitării, o lucrare bine realizată, căci autorul înserează în paginile cărții anumite imagini, gânduri, sugestii pe care le salvează în fragmentele de timp concret.

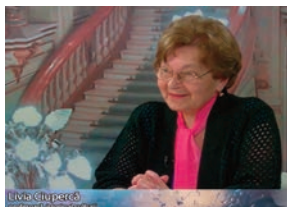
În concluzie, pot afirma, cu certitudine, faptul că „Legământul din cuvinte” reprezintă însăși imaginea vieții noastre românești, exprimată în adevărul etern al ei, un catalog al faptelor intercalate în timp, loc, circumstanțe legate de cauză și efect, o perioadă determinată de timp, anume iulie-septembrie 2022, care se prezintă ca o circumferință a cunoașterii, trecută prin prisma inteligenței scriitoricești a autorului.

Felicitări majore Maestrului Cuvântului care ne unește, Dan Teodorescu!

Picături de rouă cristalină în proza scurtă a maestrului Tudor Gheorghe

Livia CIUPERCĂ

Doamna Suferința plutește prin lumea noastră întotdeauna parfumată și cu o floare prinsă-i părul bogat, undeva, la urechea stângă. Este cuceritoare pentru dărnicia ei binecunoscută. Zilnic dăruiește câte un fir negru, precum corbul, unora dintre noi. Îi alege, nu-i alege, Domnul știe?! Cert este că iubește să-și apropie de ea ființe frumoase sufletește, precum este ea însăși. Vezi, vorba străbună: <Spune-mi cu cine te-nsoțești, ca să-ți spun cine ești!>.

Da, așa este. Și de această noblete a Doamnei Suferința m-a convins scriitorul-artist Tudor Gheorghe, în recentul volum de Șapte povestiri (Craiova, Ed. „Scrisul Românesc”, 2022). Lansarea? După spectacolul „Valsurile mele”, un regal, în Sala Mare a Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași, în seara zilei de Luni, 5 decembrie 2022.

Și nu vă mirați. Maestrul Tudor Gheorghe prezintă în acest recent volum de doar șapte proze scurte o galerie de personaje desprinse, negreșit, din frumusețea sufletului său de artist.

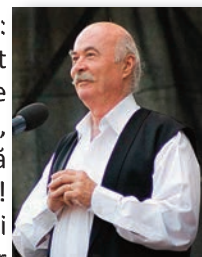
Atâta sensibilitate, atâta compasiune, atâta frumusețe verbală, mai rar la prozatorii zilelor noastre. <Mai rar>, am zis? O, nici o doime. Pornografia să trăiască! Mă refer la <plăcerea> diabolică a generației douămiste. Posibil, cu mici excepții. <Maturii> prozatori ies din schema aceasta? Hmm, cu oarece excepții. Înțeleg!

Ei bine, în fiecare dintre cele șapte povestiri (cifra are semnificațiile ei încifrate), prin pana scriitoricească, bine dăltuită, precum sufletul generos și scriitor de artist, facem cunoștință cu prietenii de suflet ai Doamnei Suferința.

Nicio urmă de ironie în substanța verbului naratologic, ci doar compasiune, îmbrățișare în mantia duiosiei a unor suflete frumoase – model, la alegere, pentru fiecare dintre noi.

O așez în prim-plan pe micuța florăreasă, cu nume angelic, Luminița. Un nod de copil obligat să vândă florile, pe care „nenicu” i le contabilizează autoritar. În caz contrar, copila fi-va „omorâtă în bătaie”. Un suflet inocent, frumos prin mișcările-i grațioase, prin răbdarea de a înfrunța jigniri, insulte, bruscări. Să ne întrebăm cum ar fi evoluat lucrurile, dacă „familia” ar fi lăsat-o să studieze?!... Un vis de copil neîmplinit și dureros! Dar întotdeauna, de undeva, din eter, strălucește o recompensă. Cât de mică. Din voința Domnului. Copila va fi „adoptată”, protector, în nopțile când nu putea să revină acasă, pentru a evita vreun crunt tratament fizic,

de alți doi protectori ai Doamnei Suferința: „Crau Nebunul” – un fost „eminent student la fizică”, care, nu se știe din ce motive, a clacat, trăind în lumea lui de vis, precum și „Doamna Poluxis” – o fostă boieroaică, sărăcită, rămas-a nimănu! Aceștia sunt prietenii și ocrotitorii acestei porumbețe, cu nume luminos. Locașul lor binecuvântat, sala de așteptare a unei gări.

Cât îl privește pe Nea Gogu, impiegatul din stația Sălcuța, toată admirația. Ei asta-i! Admirația nu face parte din vocabularul unora, precum „Săpunaru”, „Scrobeală” și alții din tagma lor! Admirația deranjează. Minciuna îndrăznește să acționeze. Iar dacă răsare – de unde nici nu te aștepti – vreun suflet ales, inspectorul trimis să cerceteze „cazul” va înțelege că Nea Gogu este unic. Și-n timpurile acestea, câtă nevoie ar mai fi de câte un „Nea Gogu” – prin diferite locuri ale acestei țărișoare!

Dar în galeria de personaje din acest volum, avem bucuria să surprindem și alte tipologii umane. Dintre acestea se detașează, net, Moș Cioci din Bârzeiul de Pădure (un tip versat, care nu se lasă intimidat de viermii slujitori ai epocii staliniste), Baci Gligor (cel care „știe mult și arată puțin din câte știe”, fost asistent al profesorului Lucian Blaga) sau scriitorul copilăndru Domnuț Ion – viitorul fizician la NASA.

Și ne-am fi mirat profund dacă între cele șapte povestiri nu am fi descoperit și tonul umoristic specific oltenesc. E vorba de comandorul care, deși în postura unui „individ” pus pe șotii, își propusese, în fapt, nu doar să se amuze, ci să supună pe tinerele stewardese unui veritabil examen psihologic (cursa aeriană Craiova – București), prin comportamentul lui de versat comedian.

În așteptarea romanului promis, să recunoaștem, la acest timp al prezentului, scriitorului-artist Tudor Gheorghe: imaginație bogată, simț estetic în tâlcuirea semnificației sculpturilor brâncușiene de la Tg. Jiu, subtilitate în descifrarea etimologică a unor termeni (străfulgerare înspre originile noastre geto-dacice) sau tonul educativ pe care-l oferă „leacul” aplicat de Lisandru soției sale care, ajunsă „orășeancă”, uitase de bunele maniere străbune.

Și tocmai aceasta place la scriitura lui Tudor Gheorghe – frânturi desprinse din viața cotidiană, cu personaje, adeseori reale, dar care se circumscriu modelului de viață moral-educativă, cu verbul epic bine implantat în veșmântul strălucitor al moralității.

Avem nevoie – ca de aer – de revigorarea scrisului românesc, astfel încât scriitorul să păstreze „conștiința scrisului”, iar cititorul – „virtutea cititului” (Miloș Taloș – Anticariatul de idei, 2021, p. 58).

Recunosc, mă încadrez în categoria cititorului care dorește să descopere în planul ficțional umbra divină a unor ilustre modele, străfulgerând pagina de carte, precum o picătură de rouă cristalină.

Și-această bucurie ne-o oferă (fără nicio exagerare) proza maestrului Tudor Gheorghe.

POEME

Ionuț CARAGEA

Întrebarea întrebărilor

între bătăile
inimilor noastre
un pustiu cu limba
de gheață

între cuiburile
inimilor noastre
un zbor picat
ca soarele-n beznă

între luminile
inimilor noastre
desișul umbrelor

între rugăciunile
inimilor noastre
somnia pietrelor

între găurile
inimilor noastre
strigătul labirintic
al sângelui

între casele
inimilor noastre
ferestrele oarbe
ale rănilor

între malurile
inimilor noastre
oceanul nesfârșit
al absenței

între visurile
inimilor noastre
coșmarul realității

între cerurile
inimilor noastre
infernul singurății

între focurile
inimilor noastre
cenușa amintirilor

între speranțele
inimilor noastre
autoflagelarea
cuvântului

între adevărurile
inimilor noastre
întrebarea întrebărilor:

va mai renaște
pasărea iubirii
pentru a ne mângâia
cu aripile sale?

Corabia fantomatică a iubirii

toamna, cu aerul ei
de femeie fatală
cu pașii ei mărunți
de invincibilă ploaie
se apropie
dezbrăcând copacii de
frunze
și poezii de versuri

soarele se zbate
ca un pește
în năvoadele norilor

pielea verde
a pământului
se cutremură

florile își scriu
testamentul
păianjenul moare singur
(musca nu-i mai bate la ușă)
pietrele se luptă
cu noroiul

umbrele fug în scorburi
păsările își ascund
trilul sub aripi

râul iese
din matca viselor sale
înfruntând realitatea

pe zidul cărării urcă
doar iedera timpului

amintirile atârnă ca liliiecii
în peștera inimii

privirea mea
un ocean pe care rătăcește
corabia fantomatică
a iubirii

frunzele cad ca ghilotinele
peste gâtul secundelor

Prea multă iarbă stearpă pe pământ

prea mulți șomeri, prea
multă sărăcie,
prea multe datorii de achitat,
prea mulți care ne mint cu
dibăcie,
prea mulți care se-apucă de
furat.

prea mulți înfrânți, prea
multă renunțare,
prea multă ură adunată-n
noi,
prea multe boli, prea multă
disperare,
prea multe roți blocate în
noroii.

prea mulți poeți, prea multă
poezie,
prea mulți internauți ce nu
citesc,
prea multă închinare la
prostie,

prea mulți ce nu mai știu de
ce trăiesc.

prea mulți părinți plecați
peste hotare,
prea mulți copii drogându-se
pe-ascuns,
prea multe frici, prea multă
amânare,
prea multe întrebări fără
răspuns.

prea mulți experți, prea
multă răutate,
prea multe vorbe aruncate-n
vânt,
prea mult nimic, prea multă
vanitate,
prea multă iarbă stearpă pe
pământ.

Fântânile

o umbră
scoate lacrimi
din fântâna
celui ce-i făcut
din pământ
pentru a le dărui
pământului care
nu demult
construise fântâna

o lumină
scoate poeme
din fântâna
celui ce-i făcut
din eter
pentru a le dărui
eterului care
nu demult
umpluse fântâna

Opinia lui Neagu Djuvara despre cumani și rolul acestora în amplul proces de formare a poporului și a limbii române

George PETROVAI

Viața în sine fiind o taină (celula vie, viața individului, a speciei, limbii și poporului), căci nimeni nu poate să spună cu certitudine cum și când a apărut ea (totuși, zic eu, creaționismul este mai aproape de adevărul bazat pe convingerea noastră intimă, decât evoluționismul, care continuă să rămână doar la nivelul de teorie speculativă), iată motivul pentru care în acest profund și incitant domeniu al investigației umane, avem doar presupuneri și opinii bazate pe credințe, eventual pe încăpățănări/convingeri personale, prea puțin sau chiar deloc confirmate de știință.

Ca lucrurile să dobândească măcar o greutate filosofică, citez în continuare doi cugetători:

a) În tratatul Geneza formelor culturii (BPT, Editura Minerva, București, 1993), profesorul Petre P. Negulescu ne spune, printre altele, că „Nu există civilizații rasiale”, că „Migrațiunile popoarelor au determinat amalgamuri de civilizații”, că „O rasă slavă unitară, ca cea pe care și-o închipuiau panslaviștii, nu există”, că „civilizația germană a fost, în cea mai mare parte, un produs al romanilor și, într-o oarecare măsură, și al galilor”, că „mai toate popoarele au luat naștere prin aporturi istorice succesive, aparținând unor rase diferite și care s-au suprapus unui amestec preistoric foarte anevoie, dacă nu peste puțină, de determinat” și că „ideea de rasă nu este totuna - și nu trebuie confundată - cu ideea de popor sau națiune”, deoarece prima e „o noțiune biologică”, pe când cea de-a doua este „o noțiune psihologică și sociologică”.

b) La rândul său, canadianul Steven Pinker, în cartea Instinctul vorbirii purcede de la premisa „Niciodată nu s-a descoperit vreun trib mut și n-a existat nicio dovadă a faptului că a fost vreo regiune care a servit drept «leagăn» al vorbirii, un loc de unde

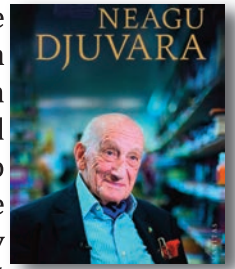
aceasta s-a răspândit la grupurile care nu aveau o limbă”, pentru a ajunge la o concluzie fără replică din partea științificilor: „Caracterul universal al vorbirii complexe este o descoperire care îi copleșește pe lingviști și constituie primul motiv care ne determină să ne gândim că vorbirea este...rezultatul unui instinct uman deosebit”.

În ceea ce mă privește, eu n-aș spune că-i vorba doar de un instinct, fie el și „deosebit”, ci de formidabilul dar al Celui care a pus bariere de netrecut între speciile viului, astfel ca formele de viață „să se reproducă numai conform speciei lor”! De altminteri, iată părerea psihologului american David Premack la acest capitol, după încercările sale nereușite de a-i învăța pe cimpanzei cel mai simplu limbaj al semnelor: „Vorbirea umană este un obstacol în calea teoriei evoluției, întrucât ea are un potențial mult mai mare decât poate explica cineva”.

Sigur, ar mai fi multe de spus despre creierul omului și zona lui Broca sau centrul vorbirii (regiunea lobului frontal unde se stochează impulsurile și tainicele informații necesare graiului articulat, al doilea sistem de semnalizare) sau, bunăoară, despre senzaționala axiomă: „Nu există limbă sau limbi primitive”.

Dar cum în acest mod m-aș îndepărta prea mult de la tema prezentului articol, invit pe cei interesați ca, pentru mai multe informații, să-mi citească textul Creierul și misterul său tulburător.

Revenind la ale noastre, mai exact la opinia neoficială a cărturarului Neagu Djuvara despre rolul cumaniilor în formarea poporului și a limbii române, acesta - după ce în adorabilul manual O scurtă istorie a românilor (Editura Humanitas, București, 1999) îl citează pe Nicolae Iorga cu „Numele (lui Basarab, nota mea, G.P.) e cuman... (apoi, subliniat) numai numele?”, respectiv cu „simbioza româno-cumană” - face, încă din Cuvânt înainte, afirmații realmente năucitoare pentru adepții constituirii poporului român din doar trei straturi (substratul daco-moesic, stratul romanic, adstratul/superstratul slav meridional): „Eu mai văd și o a patra componentă însemnată, anume popoarele zise turanice, venite din Asia centrală în valuri succesive, cum au fost avarii, pecenegii, uzii, cumanii, majoritatea fiind de limbă türk, înrudită cu turca otomană. Pecenegii și cumanii, de pildă, stăpânesc spațiul nostru la răsărit și miazăzi de Carpați, timp de 350 de ani, și tocmai pe locurile desemnate până

atunci de vecinii noștri drept «Cumania» apare, la cumpăna veacului al XIII-lea cu veacul al XIV-lea, primul stat român organizat - Țara Românească”.

Principalele argumente prezentate de Djuvara în sprijinul acestei teze (firește, altele decât cele deja înfățișate) sunt următoarele:

1) „Cumanii iau locul pecenegilor și sunt mai statornici decât ei: ne putem imagina că între sfârșitul secolului XI (circa 1090) și mijlocul secolului XIII (circa 1240), când fug din fața marelui val mongol, deci timp de 150 de ani, ei au avut la noi o așezare organizată, relativ stabilă. În hărțile și scrierile occidentale sau bizantine din vremea aceea, Muntenia noastră apare cu numele de «Cumania»”.

2) „Pentru prima oară, sub stăpânirea acestor barbari, se simte o participare a românilor la viața politică („simbioza româno-cumană” la care face referire N. Iorga, nota mea, G.P.). De pildă, apare clar că de la ei au reînvățat românii în Evul Mediu arta războiului (în special tactica atacurilor călărimii); de la ei ne-au rămas câteva cuvinte în limbă, adesea cu sens original ostășesc, ca beci (la origine „loc întărit”, de unde numele de Beci dat Vienei), bir, ceată, olat, toi, probabil și odaie; dar mai cu seamă foarte multe toponime, dintre care cele mai vizibile sunt Comana și Comarnic – dar și mai toate toponimele în –ui Vaslui, Covurlui etc.); am vorbit de Teleorman (câteva pagini mai în față, în capitolul Decalogul continuității, Neagu Djuvara precizează că „numele județului Teleorman e tot o dovadă a unei regiuni de pădure deasă, în care se adăposteau băștinașii, căci în limba türk – pecenegă sau cumana – deli orman înseamnă «pădure nebună», nota mea, G.P.). Tot așa de semnificativ e și Bărăganul”.

3) În sfârșit sau, cum spun englezii, Last but not least (Ultimul, dar nu cel din urmă), căci discuția pe această temă este departe de final, Djuvara nu doar că menționează proporția „destul de mare de nume cumane printre boierii țării” în primele documente muntenesti din secolele XIV și XV („ceea ce”, adaugă el, „nu înseamnă negreșit că toți erau la origine cumani, dar în orice caz că influența cumana fusese profundă”), ci – câteva pagini mai departe – ne spune următoarele: „Nu numai numele lui Basarab e cumana, ci și al tatălui său Tocomerius (sau Thocomer), pe care regretatul orientalist Aurel Decei l-a dovedit cumana – varianta Tihomir, pe care o găsiți în toate cărțile, e greșită”. Și iată explicația nonconformistului Djuvara că Basarab a fost acceptat „mare voievod” (nu pentru că i-ar fi învins pe tătari, ci fiindcă „ar fi fost cel mai capabil de a se înțelege cu ei”): „O origine cumana putea fi un atu

la o vreme când tătarii occidentali (din Crimeea și Bugeac) erau, majoritar, foști cumani”.

Cum afirmațiile lui Neagu Djuvara m-au cam pus pe gânduri, am fost foarte curios să cunosc poziția altor istorici valoroși de-ai noștri în această delicată chestiune. Așa că am intrat în Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi (Editura Albatros, București, 1975), tratat elaborat de Constantin C. Giurescu și Dinu C. Giurescu, precum și în Istoria românilor (Editura Didactică și Pedagogică, București, 1990) a lui Petre P. Panaitescu.

Și iată ce am aflat: autorii celor două cărți despre trecutul românilor, din simplul motiv că nu merg prea departe cu cercetările speculative despre rolul cumanilor în complexul proces de formare a poporului și a limbii române, nici nu confirmă incitantele afirmații ale lui Neagu Djuvara, dar nici nu le infirmă (în mod categoric sau în totalitate).

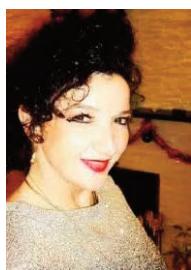
De pildă, Giureștii recunosc că „De la pecenegi și de la cumani – care au stat în ținuturile noastre circa trei secole și jumătate – ne-au rămas urme în toponimie și în limbă”: Bărăgan, Burnaz, Teleorman, Caracal (karakale – cetate neagră), Caraiman, numele terminate în –ui (Covurlui, Vaslui, Călmățui etc.) și în –abă (Tîncabă, de unde numele satului Tîncăbești, Toxabă, Corabă și însuși Basarabă, „care ar însemna în vechea turcă «părinte cuceritor» sau «părinte stăpânitor»). Dar, se grăbesc ei să adauge, numele cumana al întemeietorului Țării Românești „n-ar avea nimic extraordinar” (se explică prin relațiile cu stăpânitorii și moda „care n-a lipsit nici atunci”) și „nu scade întru nimic românitatea lui Basarabă, nici însemnătatea faptelor lui”.

În ceea ce-l privește pe Petre P. Panaitescu, el se oprește foarte puțin (aș spune tangențial) asupra cumanilor sau polovților, despre care ne spune doar atât: „Centrul Imperiului Cuman era în Rusia și se numea Cumania albă, iar regiunea care ținea de dânșii în țările noastre o numiră Cumania neagră. Cumanii au avut mai multe lupte cu ungurii și o mare parte a lor s-a așezat mai târziu în Ungaria, unde au avut un rol politic însemnat. De la cumani au rămas în țara noastră mai multe numiri de localități”.

DESCOPERIND-O PE POETA GABRIELA RAUCĂ ÎN SIMFONIA CULORILOR

Mihaela CIATLOS DEAK

Întâlnirea cu scriitoarea Gabriela Raucă din Austria s-a produs pur și simplu pe calea undelor într-o emisiune de radio! Realizatoarea emisiunii radio „Printre gânduri printre rânduri printre oameni”, doamna

Mioara Hususan de la Radio „Romantic” din Romania, avea și în 3 iulie 2021, o emisiune ca în alte sâmbete... Nu a divulgat nimănui ce surprize pregătește și nimeni nu avea să știe ce urmează. Cu totul întâmplător am deschis pe la jumătatea emisiunii și am aflat că era o emisiune surpriză în care lansa două cărți de poezie: „Focul din Noi” și „Simfonia Culorilor”, vrând să facă o surpriză autorilor.

Mi-am recunoscut ultimele versuri pe care le recita cu un glas duios și lacrimi de fericire au început să îmi înmugurească în colțul ochilor! Eram surprinsă, bucuroasă și fericită, primind acest cadou total neașteptat și am început să citesc mesajele trimise de ascultători. Inima îmi vibra puternic într-un vals al împlinirilor când am auzit vocea realizatoarei care anunța că va trece la cea de a doua carte pe care o lansează: „Simfonia Culorilor”! Am avut un regret că lansarea cărții mele se terminase și eu nu am apucat să o aud, îmi părea rău că nu am intrat de la început, dar am știut că doamna Mioara îmi va oferi înregistrarea emisiunii, pe care o voi putea asculta mai târziu, așa că m-am concentrat spre cartea nouă pe care tocmai o anunțase.

Glasul suav al realizatoarei recita poeziile Gabrielei Raucă cu aceeași finețe și sensibilitate cu care le recitase pe ale mele, aveam chiar senzația că anumite versuri se aseamănă și că melodicitatea versurilor este aproape aceeași. Eram atât de mirată! Cum de ne-a ales pe noi două, doamna Mioara? Oare să fi observat același lucru? Am devenit tot mai curioasă să aflu și să o cunosc pe scriitoarea Gabriela Raucă cu care devenisem „surori de botez” fără să ne cunoaștem dar ceva îmi spunea că noi două avem ceva în comun... Ne-am împrietenit chiar de la acea lansare minunată și i-am transmis că doresc neapărat cartea sa „Simfonia culorilor”.

Astfel cartea a ajuns la Montreal și am început imediat să o citesc! Am parcurs filă după filă pe nerăsuflăte până am terminat de citit cele 200 de pagini ale cărții. Mi-au dat lacrimile! Doamne, intuiția nu m-a înșelat, chiar suntem suflete „surori” și nu cred că am fost alese la întâmplare de doamna Mioara, ca să fim „surori de botez”!

Cartea Gabrielei Raucă, publicată la Editura Pim din Iași, în 2021, este a doua sa carte de poezii și este de o calitate impecabilă atât estetic, artistic cât și ca și conținut literar. Coperta este realizată într-un stil modern, de domnul Mihai Cătrună care adaugă ilustrații grafice desăvârșite în carte. Gândurile scriitoarei sunt așezate firav pe primele pagini care într-un limbaj cald și duios transmit un mesaj de iubire cititorului și un îndemn să o descopere. Gabriel Vulpoiu prefațeaza cartea Gabrielei Raucă cu „Ferestre deschise” o introducere în lumea magică a scriitoarei, această „simfonie” a culorilor în care deschide larg porțile sufletului său spre desfătarea cititorului.

Scriitura Gabrielei Raucă din volumul „Simfonia culorilor” este de un lirism debordant, cu o versificație încântătoare care curge lin în poezii pline de mister, romantism și dăruire. Cuvintele sale formează o rapsodie plină de candoarea nuanțelor sufletului ce joacă pe portativul iubirii. Autoarea Gabriela Raucă își răsfrânge iubirea din suflet asupra a tot ce o înconjoară, descrie cu multă sensibilitate anotimpurile, marea, casa părintească, armonizându-și trăirile în versuri brodate cu fir de aur.

Dragostea pentru natură o exprimă în versuri de înaltă trăire, cum numai un poet care scrie cu sufletul poate face, ea știe să asculte valul, să privească cerul senin sau cu nori, să-nteleagă mângaierea vântului pe obraz sau briza ce se joacă în plete și să adune toate aceste daruri miraculoase ale naturii în inima sa. Amintirile din copilărie cât și chipul drag al părinților îi revin mereu pe partitura sufletului pentru că dragostea pentru ei nu s-a stins și nu se va stinge niciodată atât cât va trăi. Dorul de țară îi murmură în cuibul sufletului o baladă de dor „Noi am plecat cândva din țară,/ Dar țara n-a plecat din noi”.

În poeziile Gabrielei Raucă întâlnim adesea stilizat, fin și subtil asemuirea tinereții cu vara pe care o iubește atât de mult și care nu ar mai dori să facă loc toamnei în calendarul vieții. Ea trăiește fiecare zi cu intensitate, acceptând și bune și rele căci toate trec: „Mi-e drag să înțeleg ceva din

→ Continuare în pag. 28

Aforismul „sămânța” filosofiei - mijloc de comunicare rapidă a unui gând

A. Florin ȚENE

Cuvântul aforism vine din grecescul ἀφορίζειν aphorizein, a delimita, de unde aphorismos, care înseamnă definiție. Este un enunț concis, filosofic, expresiv și memorabil care conține o cugetare, un gând profund sau o părere cu privire la viață, cu aplicabilitate relativ generală. Cu același sens sunt folosiți și termenii sentință maximă, și adagiu. Aforismul, spre deosebire de proverb, care are o origine veche și populară, se cunosc în general autorul. Aceștia fiind scriitori, filosofi, om politic etc și împrejurările în care au fost scrise sau rostite.

Aforismul este expresia unui gând complet care se distinge, mai presus de toate, prin originalitate și este purtătoarea unui înțeles profund. Caracteristica principală a genului este concizia care face ca astfel de expresii să fie ușor de reținut.

Aforismul e o cale de comunicare cu cititorul mult mai rapidă și mai convingătoare decât poezia și filosofia.

Dincolo de definiția sa cumva seacă din DEX ("Cugetare enunțată într-o formă concisă, memorabilă; maximă, sentință, adagiu."), aforismul capătă o savoare aparte și sensuri existențiale esențiale în viziunea lui Lucian Blaga. Acesta a avut curajul de a debuta cu un volum de aforisme, intitulat *Cultură și cunoștință*, apărut în anul 1921, cu un an înainte de teza sa de doctorat. Au urmat alte cărți pe aceeași temă, întrucât Blaga s-a aplecat cu pasiune atât asupra gândirii aforistice, în general, și a fost inspirat de aceasta mai cu seamă dinspre Lao

Tzu, Pascal, Novalis și Nietzsche, ultimii trei văzuți de el ca "cei mai apreciați maeștri ai aforismului european."

"Un aforism trăiește prin belșugul de clar-obscur de gândire pe cari le implică fără a le exprima... Întocmai ca o poezie, cu farmecul alungat printre rânduri, un aforism rezistă și se recomandă mai mult prin ceea ce ascunde decât prin ceea ce spune de-a dreptul."

"Din fiecare aforism, chiar izolat privit, reconstituie-ți omul și lumea."

"Ce este aforismul? O floare în stare de grație. Aleasă să conceapă Logosul și să-l nască."

"Aforismul. - Când formulezi un aforism, trebuie să-l aduci în situația de a refuza orice adaos, din aforism trebuie să fie ceva canonic, încheiat, ca Biblia."

"Natura și citatul. - Această fetiță ar trebui să-și poarte frumoșii ochi între ghilimele, căci îi are de la bunica ei. Natura ignoră citatul."

"Aforismul ia în răspăr un sistem sau ține loc de sistem."

"Aforismele cele mai valabile sunt cele care au un accent de descântec. Ele sunt gânduri cari vrăjesc."

"Prin însăși natură sa, aforismul ezită între formule și aluzie."

"În aforistică și nicăieri în altă parte e justificată atitudinea lui Pico de Mirandola: numai în acest domeniu este cazul să se vorbească despre tot ce se poate ști și despre alte lucruri în plus."

"Orice aforism al său (Lao Tze), oricât de potențial ca articulație și înfățișare, cuprinde de fapt o trăire a sensului cosmic. Aforismul nu e de aceea capricios, arbitrar, făcut să uimească cu orice preț."

"Aforismul este un salt intelectual cu curba numai parțial vizibilă. Restul trebuie ghicit."

Aforismul este un mijloc de a îmbogăți cunoștințele și a armoniza percepția cu expresia.

→ Continuare din pag. 27

viața/ Bune sau rele, toate au trecut/ Și orice rid ce îl primesc pe față/ Să știu, când și de ce a apărut". Dragostea pentru cel iubit nu există pentru scriitoarea Gabriela Rauca în doze mici, este zugrăvită în culorile intense ale belșugului, ale tumultului, ale măsurii nemăsurabile: „Și te iubesc atât de mult încât mă doare”, „Ce-nseamnă c-atât mi-am dorit / Să-ți fiu în suflet, a ta doamnă?/ Că visul mi l-am împlinit,/ Pentru mereu, asta înseamnă!". Deși autoarea mărturisește în poezia „Cronos” că-n „bucetul vietii” sale „vor fi șasezeci” de ani, totuși proșpețimea și copilăria sufletului său nu au dispărut și câteva poezii ghidușe își găsesc locul în paginile cărții „Simfonia culorilor”. În poezia „Ortografie” autoarea mărturisește: „M-am gândit să fac o poezie/ Un mod vesel de-a aprofunda/ Când și cum și-n care loc se scrie,/ Dacă-i î din i sau â din a.”. Iarna descrisă atât de frumos a sosit, iar „Moș Crăciun pe horn coboară”, apoi „Cadouri scoate, sub pom le pitește,/ Din sacul lui legat cu funde roșii/ Ar vrea să stea, dar totuși se grăbește/ Să plece, până or cânta cocoșii” și totuși: „Adoarme Moș Crăciun în casa dulce/ Simțind în nări miros de scortșoară/ Și-i este bine de nu

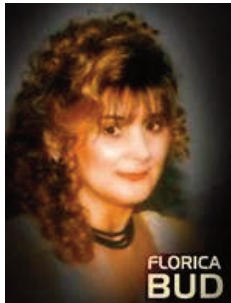
s-ar mai duce/ Să-nfrunte iar troienele de-afară”.

Gabriela Raucă aduce în inima cititorului o lumină și o proșpețime, o bucurie a sufletului mereu tânăr care înalță pe pedestale de iubire tot ce o înconjoară. În versurile sale pline de culoare și tandrețe cititorul se va simți câștigat, va simți că prinde aripi pentru că autoarea scrie cu penița sufletului înmuiată în iubire. O iubire de oameni, de natură, de amintiri, de locurile dragi, de copilărie, de familie, de omul iubit și de binele pe care-l poartă în inimă.

Sunt fericită că am avut șansa și norocul să ne întâlnim și mărturisesc că am sentimentul că o cunosc de-o viață, între timp i-am trimis și eu trei dintre cărțile mele și odată ce le va citi va înțelege... că am avut dreptate, intuiția nu m-a înșelat... Scriitoarea Gabriela Raucă este o poetă extraordinară care va avea încă multe de spus pe altarul literaturii române, ea rămâne pentru mine o mare surpriză, o bucurie și o revelație! Felicitări!

Recomand din toată inima „Simfonia culorilor” acest volum de poezii absolut excepțional, tuturor iubitorilor de poezie adevărată, de calitate și așteptăm cu mult interes noi apariții la fel de valoroase!

POHTA-N CUI ȘI ALTE POHTE (CUVÂNT CĂTRE CITITOR)

Florica BUD

*Bunicii, Valeria-Maria Trif,
părinților, Cornelia și Ioan Trif,
surorii mele: Valeria-Ana,
familiei sale: Julieta
Carmen și Viorel Popoviciu*

Dacă cineva mi-ar fi prezis în copilărie - ori în preadolescență, adolescență și chiar în postadolescență, că voi decădea într-atâta, încât voi ajunge să bucătăresc de plăcere, să mă și laud cu asta, să am într-o revistă literară o rubrică de amintiri și pohte din copilărie, ba mai mult să scot o carte și apoi încă una, în care să aduc pe tapet, ca să folosesc o expresie istorică, subiecte legate de mâncăruri -- aș fi zis, mai mult ca sigur, nu poate fi vorba despre mine. Normal, făceam în vacanțe munci diverse, să vin în ajutorul părinților. Am fost la săpatul unor culturi agricole. Am simțit nevoia să specific ce fel de culturi, pentru că, în acele vremuri cultura națională, încă nu fusese îngropată de vie. Acum, pare că i se pregătește o groapă, un șanț ori chiar un viitor sit arheologic. Adică, ce vor fi făcând arheologii viitorului? Ce altceva, decât să o dezgroape cu tristețe, dacă, va mai fi fiind ceva de dezgropat. Dar vai! Cad din păcat în păcat, ducându-vă cu zăhărelul, deși nu port vina. De vină este Spiridușul Limbă Dulce, ce mă îndepărtează mereu de subiect. Mă redresez și mă întorc la culturile agricole, care au nevoie nu doar de sapă ci și de dezburuienat cu mâna ori cu oticul și când le vine vremea, de cules. Să vă fie frică de mine! Fac parte din generația de copii de la țară care au studiat patru ani materia numită, Agricultură. Totuși, mai din știință mai din neștiință mă voi opri la timp cu agro-cultur-laudele!

Pagina curge, mâncare, ioc, deși menirea vechilor turci era să se bată la gura ghiaurilor, nu să îi condamne la foame. Și dacă nu este nimic de mâncare, există fără niciun dubiu și un vinovat, dacă nu mai mulți. Unii dintre ei ar fi chiar Spiridușul Fără Mic Dejun, care și-a propus să slăbească. Și cum în

urma sfaturilor psi a învățat atât de mult să se iubească, încât i se pare firesc, dacă el nu mănâncă, nici un muritor să nu aibă dreptul să o facă. Nici măcar, Flămânzilă New Age nu are dreptul să soarbă oarece, ceva care să aducă cu vreun ou de bibilică... chiar și fiert moale. Nici măcar din priviri! Îl las în Plata Domnului pe spiridușul ce nu ne folosește la nimic și mă îndrept spre spiridușii ce pregătesc lemnele pentru cină. Dacă le vor da foc cu gânduri bune, atunci poate o vor face cu intenția de a prepara o ciorbă de burtă la ceaun, o mâncărică de fasole cu ciolan, ori măcat silvoit de prune bistrife, nu... că silvoitul s-ar face din alte poame, decât cele subliniate mai sus.

Îl las pe spiriduși să ațuțe focul și mă întorc la oile mele. Nu îmi aduc aminte să fi fost cu oile pe câmp, deși am avut și oi, câțiva ani. Nu îmi place, nici nu mi-a plăcut carnea de miel sau oaie. În schimb cașul de oaie făcut acasă și uscat în tifon la soare, de mărimea unui pumn, avea un gust grozav. Era de culoare galbenă, din păcate amintirea sa îmi face doar rău. Nimic din ceea ce am gustat sub numele caș de oaie nu aduce cu cel făcut în casă. De fapt ceea ce se vinde în piață ori la bold este mai mult din lapte de vacă decât de oaie. Am avut și un căluț, de fapt o iapă, Stella, dar mult prea târziu pentru mine. S-a bucurat de ea băiatul meu, Alexandru. Am avut și albine, cu ele nu mergea nimeni pe câmp, își duceau veacul în coșnițe nu ca acum în lăzi, în care proprietarul are acces la miere fără să fie nevoit să sacrifice albinele. Din păcate, pentru albinele ce trăiau și făceau miere în coșnițe, ca să se ajungă la miere se putea doar într-un mod, cel nedorit. Procedeu era de-a dreptul barbar și purta numele tăiatul roiului, stupilor le ziceam roi. Deci, nici miere nu vă pot oferi pentru a vă astâmpăra foamea. Poate o cană cu lapte nefiert, proaspăt muls de la Mândraia, mai ales că tocmai mă pregătesc să mă întorc cu ea de pe câmp, iar ugerul ei este plin.

Acum, urmează un proces plăcut picioarelor mele, mersul pe jos. Cum altcumva să mergi cu văcuțele pe câmp? Nu, nu poți să te urci în autobuzul ori rata cu muncitori sau chiar în remorca tractorului. Nu prea eram motorizați, în acele vremuri. Nu că am fi suferit din cauza asta, nici pomeneală. Căruță aveam, dar ea era trasă tocmai de văcuțele, ce trebuiau duse pe câmp. Cândva am avut și o pereche de boi superbi. Cu ei, ai mei lucrau pământul. Dar vremea boilor a trecut. Bune erau și văcuțele. Așadar ne porneam la drum în singurul mod posibil, Per pedes apostolorum. Mă bucur că am trait și această experiență și am făcut-o și pe asta, adică am fost

mulți ani, în vacanțele de vară, cu vacile la păscut. Era mult de mers de acasă până pe câmp, zi de vară până seară, cum bine spune povestitorul. Mergeam departe, uneori atât de departe că, noi copiii, trebuia să stăm toată ziua. De obicei la amiază ne întorceam la fântâna, unde erau amenajate jgheaburi pentru apa de băut a mărhăilor.

Ne întorceam din diverse locuri, unde întreaga cireada a vacuțelor și bivoliilor nu avea voie, ori nu încăpea. Lăsam vacile în ciurdă, în grija ciurdarilor și mergeam acasă să mâncăm. După masă ne întorceam la fântână, unde vacuțele se odihneau, rumegând. Le extrăgeam, pompos spus, din ciurdă și porneam căutând locuri cu iarbă bună, să se sature până seara. Aveam cu noi sticla cu apă și cărțile de citit. Dincolo de faptul că sunt animale pașnice, vacuțele nu aleargă hăbăuce de colo-colo, ca râmătorii, dându-ne răgazul să citim, cei care își aduceau cărți. Unii, dintre posibiii cititori ai acestor rânduri, când vor da peste cuvântul porc, vor vedea în fața ochiilor, doar: slănină, cârnați, coaste la cuptor, tobă, caltaboși, jumere, unsoare de uns pe pâine și grătare. Alții vor vedea roșu în fața ochilor, găsind motive întemeiate pentru analize proaste, colesterol, trigliceride mărite. etc. Dar, și ei, porcușorii sunt vietăți ce au drepturile lor ca urmare și tabieturi de respectat, de către stăpânii drepti.

Să ai grijă de vacuțe mi se pare o misiune de-a dreptul nobilă, chiar dacă locurile unde pășteau nu erau în India ci acțiunea se întâmpla pe pășunea de la Tănei, nume ce se poate confunda, dând din coadă chinezește, cu un nume celebru, Taipei. Și, nu degeaba am adus în pagină și grohăitorii ci ca să vă fac... "ciudă-bâc". Am făcut-o și pe asta! Am fost și cu porcii la Someș, după ce porcarul, chiar s-a supărat pe oamenii din sat și a refuzat să mai adune porcii să îi ducă în lunca Someșului numită, pe porțiunea aceea, "La pomnițari". Ne-a fost greu să rămânem cu porcii în coteț. Bietele animale se obișnuiseră să se plimbe și să se scalde în Someș, ca apoi să se înămolească la soare, huzur ce le lipsea în ogrăzile noastre. Acasă aveau minimul de confort, o terasă în prelungirea cotețului, betonată, unde se găseau și cele două valăuri din care mâncau. Așadar în plină criză porcaro-porciferă. privirile sătenilor s-au îndreptat spre copiii lor, pueri ce, fiind în vacanță erau cei mai potriviți pentru această încercare, căzută pe capul lor pe neașteptate, în toiu verii, hăpt în vremea secerișului. Și apoi, dacă nu aș fi mers și cu guițătorii, nu aș putea să fac o paralelă între păscutul vacilor și cel al porcilor, iar voi ați rămâne neinformați, și neinformați și flămânzi. În

contrapartidă, să mergi cu găștele la Someș era un răsfaț alb. O friptură de găscă ar merge? Dar să așteptăm să se împlinescă un pic. Pateu de ficat găscăresc nu făceam. Încă nu ne franțuzisem, așa că nu știam ce pierdem. Găteam ficatul de găscă, la fel ca cel de găină, cu ceapă. La sfârșit, spărgeam câteva ouă de găină, pentru ouă ochiuri. Era un prânz sățios de duminică. Dimineața prânzeam, la amiază, mâncam de amiază, seara cinam, cine mai putea. Micul dejun nu era în vocabularul nostru, iar prânzul era dimineața.

Așadar, sunt cu găștele la Someș. Ghigagatele își mai luau zborul, dar, cum au cam lipsit de la orele de zbor, coborau din nou pe pământ ori în râu, uneori ajungând, spre spaima noastră, pe malul celălalt, în Chelița, unde se întinde plaja someșeană. Rațe nu am avut decât târziu, când fiica mea, Roxana a înnebunit-o pe mama să pună ouă de rațe și curci sub cloșcă, cu promisiunea că va avea grijă de ele în vacanța mare. Mama a ascultat-o. Rațele și-au dus veacul sub pomi. După rațe, a venit potopul. Nu a rămas niciun fir de iarbă. Ani de zile pământul a rămas sterp. Era o imagine tristă și deprimantă. Greu a început iarba să prindă rădăcini. Abia după un deceniu, locul a arătat ca înainte de lăcuschiada rățească. Am înțeles, de ce mama nu agreea rațele. Deși o rață la cuptor ar fi acum minunată pentru foamea noastră, devenită acută după atâtea amăgiri. Spiridușul Să Dăm Spiritului Întâietate este vinovat!

Să nu mă căutați în altă parte. Sunt încă cu găștele la Someș. Țărmurele la Ulmeni este înalt, mal din care râul năvălaș a săpat, depunând bogățiile în "contul" chelițenilor. Așa se face că Horgoșul, din care am deținut o bucată, nu mai este. Dar treacă de la noi, nimeni nu pleacă pe lumea cealaltă cu pământul după el, cum ar zice bunica Valeria, cea înțeleaptă. Chelița lui Emil Gavriș, sat ce se întinde pe dealuri, are păduri și desigur Someșul, ce curgea curat în copilărie, din păcate, doar atunci. Ceva pădure avem și noi, mai greu cu punerea în posesiune. Pe când vom deveni proprietari, lemnele vor fi fiind cenușă.

Gata! Mă voi opri aici, Cine s-a plictisit să își pună pofta în cui! Cine nu, să își ia pofta din cui. Va avea mare nevoie... de ea și de buna dispoziție!

POEME DE DECEMBRIE

George FILIP

COLINDĂ PENTRU LABIȘ

(-eu doar l-am privit pe LABIȘ,
cândva...-)

ninge în Moldova, ninge peste Țară.
îngerii din ceruri plâng peste Mălini.
Moș-Crăciun își pune sacii-n sănioară
și-or porni colinde dragi prin velerim.

Labiș își chitește versul pe o coală.
taica și-a scos pușca din tristul ungher.
s-a crăpat de ziuă – haide Lae, scoală,
zeii vânătorii ne așteaptă-n ger.

...pe poteci de munte pleacă vânătorii.
două cușmi turtite trec pe sub brădet.
de printre colnice îi salută zorii;
cel vârstnic e taica...prâslea-i un poet.

la un fir de apă – blânda căprioară
s-a fost dus să soarbă lacrimi de azur.
pușca se detună...cerul se-nfioară
și cântec de moarte dă lumii contur.

ciuta îngenunche, ochii și-i închide.
spre un rai cu capre negre – va pleca.
în instincte latră poftele perfide;
taica, mama, Lae, sora...vor mânca!

și au fript rărunchii pe jerătec – sara.
Luna veșniciei părea de mărgea,
numai Lae, tristul...vedea căprioara
cum la cina caldă îi privea, pe geam.

moartea căprioarei... Labiș Nicolae,
s-a urcat și dânsul tot iarna, la cer.
ninge peste Țară – ninge vâlvătaie;
la Mălini răsună ghiers de lerui-ler...

COLINDĂ KIRALINĂ

poetei Beatrice SORESCU

nu-mi poți fi aproape...Beatrice,
cocori mulți de doruri ne despart.
tu plutești pe coama unui vis

și-un pirat face de veghe-n cart.
poetă-Kiralină ce te-ascunzi
în sânge oltenesc de pe la Jii,
tu nu mai știi de mult să te scufunzi
printre vârteje de melancolie...
e poate o trădare -Doamnă-Dor
să fugi prin nostalgii în sănii mari
care nu te vor duce – newermoor;
spre toamne noi, cu miri și lăutari.
din trena ta...colinde nu mai curg;
s-au dus pe OLT – la vale sau la deal
și când se-ascunde ziua în amurg,
hipnoză sorbi – din murmur de
caval.

visează...dar visează vertical
și nu spera la o ipotenuză
care să-ți cânte Marșul triumfal
și nu te mai jeli la nici-o muză...
nu știi să cânți? ...învăță-te să cânți.
nu vezi...doinește JIUL prin
ponoare.

ca Dunărea – de știi să te frământă,
te voi primi la Marea mea cea Mare.
acolo însă...pe un țărm stâncos,
din Far veghează un poet bezmetic
și nu sunt eu: e prea misterios,
iar eu – privesc din turn și e feric !...

CRĂCIUNUL NINGE CU PACE

ninge din nou pe glia pământeană,
cad fulgii de la Tuzla în Cambera,
iar porumbeii lumii – de zăpadă,
îmbracă în colinde toată terra.
ne vin Crăciunul...nașterea - IISUSUL
bate în porți la cei care nu-L știu
că s-a născut - și-i regele credinței
în rasa omenească...nu-i târziu.
cântarea de Crăciun e imnul păcii.
în noaptea sfântă oamenii-s mai buni.
din sacul mare moș-Crăciun împarte
spre pruncii terrei noastre – mari
minuni.

de unde știe lumea planetară
cântarea sfântă – acest imn străbun
care vestește, prin nămeți și arșiți
că vine...din vecie...moș-Crăciun?

toți devenim copii a multa oară
și colindăm pe văi de nostalgie.
oștenii - de oriunde - cad la pace.
poetii-și pun prinosu-n poezii.
planeta are sete de credință.
colindători ai lumii – mici și mari,
când colindăm și câinii nu ne latră,
lui Dumnezeu îi suntem tributari.
hai să culegem roadele luminii.
un imn de PACE de Crăciun cântăm,
iar cântecul se urcă spre tărnie
și pe acei din slăvi îi venerăm.
...și ninge peste lumea însetată
de glorie, de viață și de bani.
în cer, lui Dumnezeu îi pare bine
cum ninge din vecie - LA MULȚI ANI!

LABIȘ

...tânărul ce a făcut revoluție.
el a luat ciocanul și secera
și retopindu-le în rațiune
le-a făcut ustensile-n etcetera.
după care a devenit braconier
cu tatăl lui – învățătorul din sat;
în zorii zilei au luat armele
de vânătoare și în codru-au plecat.
caprele de munte nu au avut somn
și tocmai când mizea de ziuă – soarele
și-au luat setea pe buze și s-au dus
grăbite...să sărute izvoarele.
una dintre capre – mai ortomană
și-a pus ca o proastă pieptul spre
pușcă.

ierbivora sălbatică nu bănuia
că invenția umană o mușcă.
copilul poet i-a strâns sângele cald
pe o coală albă – imaculată
și a recunoscut crima comisă
despre care să citim...altădată.
astfel poetul și-a scris testamentul.
maica lui l-a pus în lada de zestre.
acum iarna caprele coboară-n Mălini
colindând pe sub tristele ferestre.
de atunci LAE umblă singur prin cer.
noi -nevinovați- a
rămas pe pământ.
eu – când sorb din izvoarele vieții
mă-nchin cutremurat la tânărul sfânt...

NOTE DE LECTURĂ

Cuvânt înainte la un roman ce va să apară

Marian ILIE

Am ținut timp de aproape șapte ani prin nu știu ce unghere un român apărut atunci în Turcia și dăruit cu dedicație de autoarea lui, o tânără și simpatică turcoiacă venită în excursie

în România cu un grup de ziariști profilați pe turism de la câteva ziare de mare tiraj din Turcia, grup căruia i-am fost ghid. Lucrase aproape un an la noi, în cadrul unui proiect al unei firme turcești de construcții și turism, prilej cu care colindase România și și-l alesese pe Vlad Țepeș ca personaj cheie al romanului ce avea să-l scrie.

Romanul lui Gülşah Elikbank „Mincinoșii și iubiiții” – cu titlul original *Yalancılar ve sevgililer* (Istanbul, Kirmizi Kedi, 2015) – nu e un roman despre vampiri, după patentul Bram Stoker, ci unul serios, despre frământările sociale din țara autoarei și de pe la noi, despre impactul acelor frământări asupra oamenilor, despre dragoste și deznădejde, despre părinți și fii și mai ales despre răzvrătire, ca soluție pentru îndepărtarea răului din societate, în care sens autoarea a găsit în Vlad Țepeș prototipul în jurul căruia se țese acțiunea romanului. Un Vlad Țepeș adevărat, crescut ani buni și instruit la Înalta Poartă împreună cu viitorul sultan ce avea să cucerească Constantinopolul, Fatih Mehmet (Cuceritorul), împotriva căruia, odată ajuns domn al Valahiei, avea să se răzvrătească.

Cartea a apărut în 2015 și nu-mi dau seama a cui a fost inițiativa – a autoarei sau a editurii (de a o promova mergând cu ziaristii prin locurile în care se petrece acțiunea), sau a firmei de turism (de a folosi romanul ca pretext pentru a-și promova un proiect de tur în România) – cert este că excursia s-a bucurat de un larg ecou în Turcia, iar autoarea s-a văzut pusă în situația să mai scoată două ediții. A fost, dacă vreți, și un succes neplanificat al turismului românesc, prin excelenta reclamă făcută de cele șapte ziare importante din Turcia unuia din cele mai atractive tururi în România pentru străini – București-Sinaia- Bran-Brașov (inclusiv Poiana).

Nu cu mult după aceea m-am instalat în „conacul” meu de lângă Potlogi, cu trei biblioteci după mine, și nu știu cum se face că nu am mai dat de urma cărții până de curând. De fapt, nu de urma aceluia exemplar am dat, ci pur și simplu l-am rugat pe liderul unui grup venit recent în excursie pe același traseu să-mi procure volumul respectiv – bineînțeles, recomandându-i cartea și ca sursă de informare despre ce aveau să viziteze. Mi-a fost adus un exemplar din a treia ediție (2021) și m-am așezat gospodărește pe lectură. A fost un deliciu. O abordare deloc subiectivă a personajului ce în

urmă cu secole băgase mare spaimă în otomani, o narațiune în care am regăsit mai toate detaliile cu care eu îmi încânt turiștii când le descriu la adevărata lui dimensiune personajul lui Bram Stoker, vorbindu-le despre antecesorii și contemporanii lui Țepeș, despre legăturile familiei sale cu Transilvania, despre Ordinul Dragonului de la care i s-a tras numele Dracula, despre faptele lui și ecoul acestora în popor, despre iubirile și trădările ce i-au marcat domnia. Toate acestea se întâmplă în substrat, prim planul fiind înțesat cu evenimente și fapte din zilele noastre, autoarea deschizându-ne în față un drum lung, din mahalalele Istanbulului până la palatul construit de Ceaușescu în București, drum pe care-l străbatem ca și când am urmări un film despre bucuriile, supărările, iubirile și trădările trăite în zilele noastre de români și turci, iar din când în când, din fundal, ar ajunge până la noi glasul dojenitor al lui Țepeș Vodă.

Lucrarea captivează atât prin intrigă cât și prin ritmul alert al acțiunii, cu bine orchestrate inflexiuni de thriller și de policier, într-o concepție de inginerie epică pe care eu am mai remarcat-o la un scriitor român din aceeași generație cu autoarea, adept al literaturii Zen. Cred ca nu întâmplător și romanul acestuia (Genovel Fratila, Dracula. Ordinul iubirii, Ed. Rafet, 2014) se grefează tot pe fabuloasa personalitate a lui Vlad Țepeș.

Nu știu ce surse a folosit autoarea, dar cartea m-a captivat până într-acolo încât am început imediat demersurile vizând traducerea și editarea ei și în România. Va fi un succes, comparabil cu marele succes la publicul nostru al filmelor seriale turcești. Și, de ce nu, un respiro recapitulativ în istorie și o incursiune în conștiințe, pe fundalul strânselor relații dintre turci și români din vremea lui Țepeș Vodă și din zilele noastre.

PS: Gülşah Elikbank s-a născut în 1980 la Istanbul, a urmat cursurile Facultății de Comunicare a Universității Istanbul, desăvârșindu-și studiile superioare la Universitatea Marmara, licențiată fiind în psihologia conducerii și a muncii. Locuiește de mai mulți ani în Izmir, unde administrează un hotel „pe concept literar” (primul de acest fel în Turcia), acordă consultanță pe linie de evenimente literare și publică în revistele literare din țara sa, îndeosebi în *Bir Gün* (creații) și *Ege Telegraf* (unde răspunde de pagina de cultură și artă).

A debutat în 2010 cu primul roman - de mare succes la publicul tânăr - din trilogia fantastică „Günebakan” (Cel ce se uita spre zi), *Siyah Nefes* (Respirație în negru), urmat de *Mavi Dağ* (Muntele albastru) și *Kızıl Ölüm* (Moartea roșie), apoi i-au apărut romanul de dragoste *Aşkın Gölgesi* (Umbra iubirii - 2011), romanul fantastic pentru copii *Rüya Takım – Medusa'nın Pusulası* (Echipa Visul – Busola Meduzei - 2013), romanul filozofico-psihologic *Uykusuzlar* (Insomniacii - 2014) și romanul ce face obiectul prezentelor note de lectură, *Yalancılar ve Sevgililer* (2015, cu două ediții ulterioare). Seria a fost urmată de romanele *Ihtimal* (Posibilitatea - 2017) și *Aşıklar Gece Olur* (Îndrăgostiți, se înnoptează - 2019). Este inclusă cu o nuvelă în antologia *Kar İzleri Örttü* (Zăpada a acoperit urmele - 2012).

SINTEZE LITERARE - OMAGIU SCRIITORILOR ROMÂNI - ELENA BUICĂ

Cezarina ADAMESCU

„Scriitorii sunt flăcări vii care ard pentru semenii lor și cu flacăra de sine ei pot face lumină pământului”.

(Elena Buică)

BUICĂ Elena. Pășind spre târziul vieții, Editura Armonii Culturale, Adjud, 2022

O carte mai puțin obișnuită. Ea este destinată cititorilor care au avut șansa de a lectura cărțile scriitoarei Elena Buică, de-a lungul anilor, încă de acum 20 de ani, de la debutul său în revista „Observatorul” din Toronto. Și nu sunt puține. Recolta e foarte bogată. Cea mai sinceră carte care putea fi scrisă de o venerabilă Doamnă a scrisului românesc care nu și-a uitat obârșiile, nu și-a uitat țara, limba, rădăcinile românești ale ființei.

Volumul este rodul lecturilor diferiților oameni de cultură și artă care s-au aplecat cu luare aminte la creațiile colegei de condei care și-a dedicat cel puțin ultimii 20 de ani, îmbogățirii patrimoniului literar românesc și răspândirii acestuia în întreaga lume, așa cum a dovedit. Neobosită, cu dare de mână a condeului, cu o pană măistră și dulceață în grai, Elena Buică le este recunoscătoare și-i consemnează în cartea sa, evocatoare a trudei scriitoricești cu devotament și dăruire excepțională. Generoasă, autoarea a făcut daruri de cuvinte sutelor și miilor de cititori, considerând că, a dărui o carte este ca și cum ai dărui un buchet de flori cuiwa, așa cum spunea Nichita Stănescu. Parfumul cuvintelor sale nu se va pierde niciodată.

Darurile acestea ne-au făcut viața mai bună, ne-au îmbunătățit și ne-au fericit. Alături de ea, am călătorit în întreaga lume, am ajuns pe locurile unde autoarea s-a născut și a copilărit, locuri sfinte pe care le-a evocat cu lacrima emoției în glas. Tigăneștiul teleormănean a dobândit, prin scrierile Elenei Buică o aură de legendă, cu țărani-eroi modele de cinste și demnitate, cu o viață efervescentă, precum și elite care s-au afirmat în lume. Dar nu numai Tigăneștiul natal, ci locurile cele mai spectaculoase din lume, așa cum este Cascada Niagara, locuri vizitate în vacanțele sale cu familia.

Profesoara Elena Buică lasă omenirii, brațe întregi de învățăminte, aforistice și reflexive, întâmplări despre

Oameni pe care i-a cunoscut, cu care a avut lungi colaborări și a legat prietenii pe viață. Nu puține portrete și evocări ale oamenilor pe care i-a prețuit și iubit și cu care a păstrat relații afective până în momentul de față. Multitudinea intervențiilor referențiale și omagiale se datorează, în primul rând, dragostei nețârmurite a Elenei Buică pentru oameni, pentru colegii de scris, pentru toți cei care știu să mânuiască un condei. Nu e de mirare că feed-back-ul este atât de puternic.

Timpul soarelui apune, cum se exprimă autoarea în prefața sa, a ajuns și la ea, dar Elena Buică nu se lasă înfrântă, nici copleșită. Conștientă că a lăsat în viața pământească urme adânci, prin urmașii săi excepționali, copii și nepoți, dar și în viața veșnică prin nenumăratele scrieri lăsate nouă drept moștenire literară, prin toate acestea Buni, cum îi place să i se spună, poate să afirme că și-a făcut deplin datoria de om și scriitor, de pedagog și de om de cultură român, chiar dacă s-a aflat departe de țară, neputând să-și uite nici o clipă rădăcinile.

Acest volum aniversar, este așadar pe deplin justificat, intrând în categoria scrierilor memorialistice, despre scriitorii români aflați în diaspora, dar care afectiv, au rămas Acasă. Adică a celor care își iubesc țara, strămoșii, graiul românesc, obiceiurile, tradițiile, ethosul și eposul despre care a scris neobosită. Fiind și profesoară de Limba și literatura română, Elena Buică a păstrat acuratețea limbii literare și corectitudinea ei gramaticală, mai mult, a îmbogățit-o cu noi expresii. Ceea ce e cu totul remarcabil.

Cu multă înțelegere și sensibilitate, autoarea s-a aplecat asupra neajunsurilor omeniești. Volumul de față, dar și volumul anterior, „Frumusețea scrisului” relevă un asemenea gest de reverență față de cei care iubesc lectura și Cuvântul scris. Dovadă a generozității sale, stau prefețele și postfețele a peste 20 de volume de opere literare ale scriitorilor români și câteva zeci de note critice despre diverse cărți apărute. Scrierile sale au mai apărut și în volume semnate de alți autori. Astfel de ecouri ale scrierilor Elenei Buică, sunt foarte utile pentru istoricii literari pentru că ele constituie o veritabilă biografie literară și ușurează munca de cercetare a acestora, atunci când vor să alcătuiască o biografie sau monografie de autor. Totodată constituie și o oglindă a fenomenului literar din ultimul veac, privind revistele literare și de cultură, existența autorilor români din țară și străinătate, dar și felul cum au fost receptați de critica de specialitate și de sistem, acești scriitori. Multitudinea de date informative și de citate, fac din aceste scrieri, adevărate bibliografii și monografii despre oameni și locuri existente în viața sa.

Șansa extraordinară oferită de noua tehnologie face ca o carte sau o publicație literară să ajungă în câteva secunde pe întreg mapamondul. Așadar, viteza de receptare poate fi la fel de rapidă și eficientă. Aceasta e adevărata revoluție tehnologică mondială de care

beneficiază toți scriitorii și oamenii de cultură din alte domenii. Nicicând nu a fost răspândit un material mai rapid în toate colțurile lumii, decât în timpurile aceste. Motivația autoarei este justificată deplin prin această mărturie: „Aceste comentarii sunt și ele un act de cultură, unele de o aleasă frumusețe a cuvântului bine cumpănit, de o admirabilă coborâre în adâncul semnificațiilor și încărcate de emoție. Făcând parte din universul literaturii, se impune aducerea la un loc comun, într-un volum care să le salveze de la dispariție”. Excelentă poziție la care subscriu.

Așadar, arhivele pot fi cercetate din acest punct de vedere. Dar comentariile sunt necesare și: „în scopul ridicării spiritului uman pe culmile desăvârșirii, să creeze clipe de emoție și frumuseți care să inunde întreaga ființă”.

Elena Buică este un om frumos și bun. Aceste dimensiuni umane îi permit să-i vadă pe ceilalți oameni, la fel de frumoși și de buni. Într-un frumos gest de recunoștință, Elena Buică se adresează celor care au scris despre opera sa: „Fără prezența voastră scrierile mele n-ar fi avut suflare. Vă mulțumesc călduros și vă port recunoștință, fiindcă v-am simțit prezența la masa mea de scris încurajându-mă când începeam să calc pe fâșia neputinței sau când trebuia să înghit amarul eșecului de a surprinde câte ceva din inefabilul vieții. Mi-ați alinat suspinul când am tăiat hălci din lucrările mele ca să sporesc limpezimea conținutului. Renunțarea era dureroasă, căci unele idei erau rupte din mine. Voi m-ați îndemnat să dau viață visului mănos la care aspiram, să zâmbesc vieții cu încredere și mi-ați însuflit elanul să înfloresc ca liliacul la poarta înserării. Voi, dragi comentatori și cititori ai scrierilor mele, faceți parte din universul meu lăuntric”.

Așa cum are nevoie actorul de prezența publicului său, pe care-l iubește și pentru care joacă, și scriitorul are nevoie de receptarea operei sale de către cititori. Unii fără alții nu-și pot duce la capăt lucrarea de edificare spirituală. Publicarea acestei cărți, dar și a celorlalte anterioare, constituie un emoționant moment de recunoaștere reciprocă și de încheiere a unui bilanț fructuos al unei vieți dedicate spiritului. Șiragul de mărgăritar al comentatorilor începe cu Nicolae Dina care scrie un eseu generos intitulat: „Învingătoare în lupta cu timpul”. Acesta a reușit să surprinză principalele trăsături ale scriiturii Elenei Buică în cărțile pe care i le-a recenzat: „Emoția, căldura sufletească și evocarea afectivă a unor asemenea momente cruciale din viața fiecăruia sunt trăsăturile scriiturii Elenei Buică, de care te apropii fără să vrei, întrucât ai senzația că tu însuși ești scriitorul, nu cititorul. În aceeași ordine de idei se înscrie și proza „Chemări din tainele vieții”, referitoare la opțiunea aceleiași nepoate pentru cariera didactică, urmând exemplul mamei și al bunicii, o adevărată „dinastie” de dascăli, fapt ce îi oferă autoarei ocazia de a pleda în favoarea profesiei de cadru didactic, o adevărată „artă înăscută” pe care o poți profesa numai dacă „simți chemarea interioară” ca să ai darul de „a deschide ferestrele sufletului și ale minții copiilor”.

Excepțională observație. E vorba despre acea atingere de idei, de spirite, care se întâmplă între oameni care lectură aceleași carte.

Nicolae Dina subliniază atenția și reverența pe care o acordă autoarea care face “Elogiul limbii și literaturii române”, plecând de la o „mărturisire de credință” a scriitoarei în care își exprimă dragostea pentru literatură și pentru creatorii ei, deorece scrisul este un „spectacol al inteligenței”, cartea potolește „nestăvilita sete de a trăi emoții izvorâte din frumos și adevăr”, iar „scriitorii sunt flăcări vii care ard pentru semenii lor” cu flacăra de sine”, sunt cei care, prin înzestrare, prin exercițiu, prin puterea gândului, pot „să dea viață și să denumească ceea ce cititorul percepe și ar voi să-i exprime”.

Ca și critic literar, “evidențiază rigoarea, pertinența, acuratețea, obiectivitatea și acribia documentaristică a criticului literar, Elena Buică exprimându-și impresiile de lectură din pasiune, interes și dragoste pentru literatură și pentru creatorii ei, subliniind, la fiecare în parte, valoarea scrierilor, talentul indeniabil al tuturor și contribuția la dezvoltarea limbii și a literaturii române, la promovarea acestora pe mapamond. Și, pentru că nu și-a uitat niciodată originea teleormăneană, pentru că în numeroase ocazii a avut prilejul să constate că și în acest colț de țară există activitate spirituală, există scriitori valoroși, criticul literar se ocupă și de scrierile unora dintre ei. Apar, astfel, cronici ale volumelor de versuri aparținând Domniței Neaga, poeta despre care Elena Buică afirmă că este pusă în lumină de o „natură poetică prin excelență”, că „răscolește rostul misterelor greu accesibile ale universului uman”, fiind dăruită cu erudiție, bogăție spirituală încărcată de idei scăpărătoare”, iar poeziile sale, „încărcate de candoare și delicatețe, adevărate bijuterii lirice” și care, în vecii vecilor, vor răsună „ca o melodie caldă, suavă, lină, care pătrunde în fiecare fibră a inimii”.

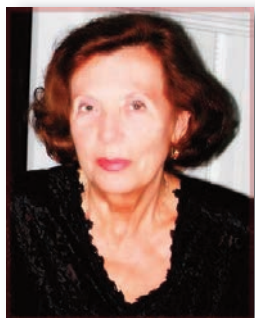
O altă semnatară a comentariilor asupra operei Elenei Buică este Elena Armenescu, în eseu cu titlul: “Anamneză lângă liliac”, referindu-se la volumul “Liliacul înflorit la poarta înserării”. În spiritul postumității scrierilor Elenei Buică, Elena Armenescu afirmă: “Dacă peste o sută de ani se va face un studiu antropologic al culturii, un cercetător atent s-ar opri cu siguranță și asupra operei prozatoarei Elena Buică și ar putea constata că domnia sa excelează prin volumele sale de memorialistică.

Scrise într-o frumoasă și curgătoare limbă română de o îndrăgostită de frumos, de adevăr, dar și de profunde idei existențiale, volumele Elenei Buică sunt citite cu pasiune, stârnind nostalgii, atunci când povestește întâmplări și trăiri autentice ale oamenilor, începând cu cei de la sat, pe care îi cunoaște din copilărie, până la mari personalități ale științei și culturii, pe care i-a cunoscut de-a lungul vieții, în țara natală – România sau în cea adoptivă – Canada. Afirm pe bună dreptate că antropologii au ce descoperi în scrierile sale!

Continuare în numărul viitor

IEȘIREA DIN PEȘTERĂ

Vavila POPOVICI

Lăsați fecioarele să viseze sub cerul albastru, curat, luminat,/ ca visul vieții, în tihnă, să poată fi devoalat.../ Și numai apoi, trezindu-se,/ cu ochii mari, plini de vise și speranțe,/ vă vor crede zei păzitori, și vă vor dărui dragostea lor./ Numai atunci!/ Lăsați fecioarele să-și termine visele!

Conform Dicționarului limbii române libertatea este „posibilitatea de a acționa după propria voință; posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor în condițiile cunoașterii (și stăpânirii) legilor de dezvoltare a naturii și a societății.” Libertinajul reprezintă viață în libertate cu un comportament desfrânat, destrăbălat, în afara bunului simț și a legilor morale.

Mulți confundă cele două noțiuni, ne înțelegând că omului, într-adevăr, poate face orice, dar că foarte puțin din tot ceea ce poate face îi este folositor. Părintele Nicolae Steinhardt spunea că „Libertatea nu se confundă cu libertinajul și nebunia”.

Conștiința și voința sunt cele care aleg și îmbrățișează făcutul de bine sau de rău, iar alegerea trebuie să nu stânjenească pe cei din jur și totodată să fie conformă cu legea morală. Libertatea, precum și moralitatea sunt daruri date de Dumnezeu. Sunt tineri, adolescenți și mulți dintre oamenii maturi care confundă libertatea cu libertinajul, unii din necunoaștere, alții din naivitate cad în plasa pescuitorilor sufletelor naive, curate, nepătate încă, alții mânați de interese bănești, de patimi trupești și sufletești cărora nu pot sau nu vor să le pună stavilă. Oamenii maturi rău intenționați mizează pe perioada care străbate viața adolescenților, perioadă în care ei pot fi ușor ademeniți, corupți. Dar ce este mai grav, este că oamenii adulți puși să vegheze asupra acestei perioade, în scopul dezvoltării normale a societății, nu țin cont de moralitate, deviind mersul bun al societății în care trăiesc, murdărindu-l, degradându-l.

Un Ieromonah spunea despre diferența dintre libertate și libertinaj: „Libertatea este veșnică, dar libertinajul este vremelnic și sfârșește în durere și în singurătate, iar la urmă – în moarte”.

Am scris și am publicat cândva un eseu în care aminteam despre Platon, filozof al Greciei antice,

discipol al lui Socrate și învățător al lui Aristotel, despre unul dintre dialogurile sale – Mitul peșterii, despre imaginea alegorică folosită, o imagine a lumii și a modului cum poate fi cunoscută această lume cu ajutorul gândirii logice: prizonierii dintr-o peșteră nu văd niciodată lumina soarelui; ei văd doar umbrele obiectelor din afară, proiectate pe pereții peșterii de către un foc; între prizonieri sunt unii care disting trecerea umbrelor cu mai multă perspicacitate, fiind mai ageri la minte, memoria ajutându-i să recunoască ordinea în care se perindă obiectele. Lipsiți de „lumina soarelui”, cunosc numai lucrurile, fără a-și putea da seama de sensul, de adevărul lor ultim. Mesajul filosofic din mitul peșterii își are rădăcinile în realitățile epocii în care a trăit Platon, dar, peste milenii, iată, rămâne valabil acest mesaj. Printr-o alegorie se face aluzie la mediocritatea și limitarea ființei umane, sugerând că există și posibilitatea eliberării dintr-o astfel de captivitate. Dar „degeaba vom privi acțiunile virtuozose, nu le vom înțelege sensul adânc, până ce nu ne vom ridica la ideea de frumos în sine sau la ideea de dreptate.” Ne despărțim, în general, greu de lumea sensibilă pentru a ne ridica la contemplarea ideilor. Un prizonier smuls din peșteră și adus cu forța la lumina soarelui, refuză mai întâi să vadă lumina, fiindcă îl dor ochii. El va putea fi orbit de strălucirea ei, nu va putea să distingă lucrurile adevărate. Va avea nevoie de obișnuință și după ce se obișnuiește, are o revelație și nu mai dorește a se întoarce în „peșteră”. De ce? Pentru că apare profunda înțelegere. Este nevoie de o obișnuință progresivă și înțelegere. Este dialectica ascendentă a spiritului uman. Intervine deci rațiunea, percepțiile asupra lumii exterioare se așază într-o ordine. Bunul simț este acela care le așază, ordonează haosul. Oamenii vor deveni din ce în ce mai curajoși, mai luminoși, mai altruști, unii se vor întoarce în peșteră doar pentru a-i convinge și pe ceilalți să-i urmeze. Această îndrăzneală va presupune un mare risc, deși Platon este convins că întoarcerea din lumină în întuneric nu poate fi decât pentru scurtă vreme, pentru binele celorlalți, deoarece cunoașterea este sursa fericirii umane și niciun om nu ar renunța la fericirea sa, odată ce a găsit-o.

Și în acest moment al scrierii mi-am pus întrebarea: Ce se întâmplă cu cei rămași în peșteră? Sau ce s-ar întâmpla cu ei dacă ar fi ținuți în peșteră cu forța și între timp vor prinde gustul noii atmosfere a peșterii? Conducătorii să nu le permită ieșirea din „noua peșteră”, o peșteră cu un trai „modern”, un adevărat infern, în care și ei conducătorii să aibă acces!? Acomodarea cu lumina descoperită înseamnă că nu s-a făcut și mulți, primitivi, orbiți de adevărata lumină au rămas să bâjbâie prin întunericul moștenit cu ură, violență, minciună, desfrâu, crimă... Se pare că așa s-a întâmplat! Ieșirea lor din peșteră nu s-a produs!

Mai târziu am găsit două comentarii la acel eseu: „Superbă deconspirare a «peșterii actuale».”

„Am stat prea mult în peșteră și nu mai recunoaștem

omul adevărat. Alegem umbre palide care își doresc o democrație la fel de anemică, bolnavă, asemenea lor.”

Revin la Platon care pornea de la ideea că statul este un individ de proporții mari – „un om mare”. Statul are nevoie de capete luminate, de legi drepte. Nu oricine, spunea el, este capabil să participe la elaborarea legilor și conducerea statului. Și dacă cineva care nu are asemenea capacități ar încerca să conducă statul sau să elaboreze legi, atunci în stat s-ar instaura haosul (lipsa ordinii, armoniei, înțelepciunii și frumuseții), iar oamenii ar fi nefericiți, fiecare fiind un mic haos și de aceea filosofia, înțelepciunea și puterea politică trebuie să fie mereu împreună.

Oamenii cu adevărat înțelepți, corecți, trebuie să se afle la guvernare (conducerea statului), prima lor datorie fiind înlăturarea aventurierilor, incompetenților, a celor setoși de putere pentru a o folosi la îmbogățirea personală și satisfacerea plăcerilor personale imorale, aducând, în acest mod, prejudicii societății. Și înțelepciunea nu ține neapărat de vârstă. Pot fi tineri înțelepți, precum și bătrâni înțelepți, persoane care pot pătrunde esența legilor fundamentale ale societății, care se comportă moral în viață, dar pot fi și tineri și bătrâni negliobi sau ipocriți, care nu au această capacitate necesară unui conducător sau unui simplu cetățean, având însă acea sete de putere, caractere perfide, ticăloase. Spun aceasta fiindcă și incompetența determină acte de ticăloșie. Și pentru a elimina incompetența este nevoie de alegerea unor oameni instruiți și educați în ocuparea funcțiilor în stat. Statul fiind alcătuit din oameni, el este asemenea oamenilor, și oamenii făcând parte dintr-un stat, sunt asemenea statului. De aceea, omul poate fi cu adevărat moral doar într-un stat bine organizat, în care domnește ordinea și legea. Și vice-versa, un stat în care domnește ordinea și legea, omul acționează în chip moral, oamenii pot avea încredere unul în celălalt.

Un mare scriitor exprima: „În imaginea prezentă a lumii, libertatea e înțeleasă ca libertinaj, pe când adevărata libertate stă doar în depășirea propriului eu și a propriei voințe, astfel încât, la sfârșit, să ajungi la starea morală care îți permite să-ți fii stăpân adevărat întotdeauna și în fiecare clipă. Iar libertinajul dorințelor nu duce decât la înrobirea ta”.

S-a ajuns a se dori Democrația, formă de organizare și de conducere a unei societăți, în care poporul își exercită (direct sau indirect) puterea. Dar, înțelepții au atenționat de-a lungul timpurilor: „Întâi morala și apoi democrația!”, morala fiind fundația culturii și a vieții politice a unei societăți, pe ea clădindu-se o societate bună, cu „cărămizi” bune, ținându-se seama de un adevăr dovedit: „cu cărămizi proaste nu se ridică un edificiu valoros”. Este valabil pentru cele mai mici structuri ale societății! Morala înseamnă filtrul conștiinței, cel al inimii și al gândului, respectiv cel al sentimentului și al rațiunii, însămânțate de Divinitate prin bunul simț al omului – cântar al binelui și răului și numai apoi cel al legilor făcute de oameni pentru

oameni, legi bune/drepte făcute în interesul societății și care trebuie cu strictețe respectate. Numai atunci oamenii vor dobândi liniștea vieții lor, a unei vieți atât de scurte și atât de prețioase.

Realitatea ne arată că trecerea de la sistemul comunist spre unul democratic a determinat, pe lângă o multitudine de efecte economice, sociale și politice, o creștere rapidă a numărului de mijloace media, prin intermediul cărora publicul a aflat într-un timp foarte scurt elemente despre criminalitate și modalitățile de manifestare ale acestui fenomen. Astfel, societatea românească a aflat despre existența și consecințele traficului și consumului de droguri, traficul de ființe umane, numărul real și din ce în ce mai mare de violuri și omucideri, noțiuni care, în trecut, reprezentau un subiect tabu, ținut sub control de către autorități și departe de populație. Astfel, criminalitatea a afectat profund o societate nepregătită să-i facă față, dar și conducători cărora nu le păsa în ce direcție evolua societatea.

Ce s-a întâmplat cu societatea noastră, cu lumea în care trăim? Cum de au fost aleși la conducere oameni lipsiți de moralitate, implantați și susținuți de o mare parte a oamenilor încadrați într-un partid care a deviat de la principiile morale, oameni care s-au dat libertinajului, formelor lui cele mai diverse, totul cuprins în sfera corupției, în folosul propriu al unor indivizi, în satisfacerea dorințelor lor perverse, neținând seama de durerea pe care au provocat-o poporului, oamenilor simpli și curați ai acestui popor? Rolul statului este acela de a asigura cetățenilor săi dezvoltarea personalității umane, adică garantarea demnității și a libertății ca valori supreme. Recunoașterea eșecului statului este un pas bun, promițător, înseamnă că s-a dovedit adevărul că românii sunt descoperiți, neapărați, că statul nu poate asigura cetățenilor protecție. Și printre primele victime au căzut copiii pentru care părinții au făcut și fac tot ce le este în putință să-i apere, iar statul le întoarce spatele lăsându-i pe mâna infractorilor. Nu mai există comunicare între instituții, nu mai există decât foarte puțini oameni competenți să apere drepturile și bunăstarea poporului..

Da, domnilor guvernanți corupția pe care ați condamnat-o și ați redus lupta împotriva ei cât ați putut, este cea care cuprinde o seamă de infracțiuni. Criminalitatea a atins cote alarmante, având forme de manifestare diferite: „tăinuirea bunurilor provenite din săvârșirea unei infracțiuni de corupție sau asimilate; spălarea banilor; abuzul în serviciu; bancruta frauduloasă; evaziunea fiscală; traficul de droguri; traficul de persoane ș.a.” Minciuna, haosul, neîncrederea au prins roade.

Ieșirea din „peșteră” se va putea face numai la lumina adevărului și a dreptății!

OMUL NOU DIN TABĂRA DAMNAȚILOR

Constantin MIU

Cartea semnată de Gh. A. Neagu - Tabăra damnaților (Editura Atec, Focșani, 2016) - propune cititorilor aventurile a trei oameni noi ai „iepcii de aur”: Serafim Hâncu, Lazăr Bosoi și Petre Stoian, reeducați de sistem, grațiați și

nevoști să se reintegreze în societatea acelor vremuri. Serafim și Lazăr fuseseră condamnați pe nedrept pentru un pretins viol. Fata fusese cu cei doi la mai multe petreceri, iar în ziua „deochiată”, ea îi invitase în casă, aducând și băutură. A intrat în panică la sosirea intempestivă a părinților: „Sosirea neașteptată a părinților, surprinderea lor în jocul erotic benevol, o dezmeticiră cât să înceapă să țipe(...) abia după ce ea începe să urle, de a fost nevoie să-i potolească țipetele, au realizat că aceasta a fost singurul act de violență.” (p. 7, 9). Petre este un borfaș mărunț: hoț din buzunare, condamnat pentru furturi din locuințe și din magazine; era un „client” vechial pușcăriei.

La ieșirea din închisoare, Lazăr îi mărturisește amicului său, Serafim, că are de gând s-o caute pe fata pentru care au pățimit, deoarece a primit în detenție scrisori de la ea, în care își cerea iertare pentru nesăbuiința ei. Cei trei ajung să se angajeze la o mină: „Lazăr la artificieri, Serafim la sectorul mecanic, iar Petru la descărcări.” (p. 45). Însă Lazăr nu se va acomoda cu munca la mină și va pleca la București, s-o întâlnească pe Maria-

OMUL NOU din tabăra damnaților, fata din cauza căreia suferise detenția, dar care în scrisorile primite acolo îi dăduse de înțeles că-l iubește. Coafeză care, datorită clientelei simandicoase, putea să se învârtă în „lumea bună” bucureșteană, Mariana îi va înlesni lui Lazăr aceeași mișcare, în calitate de frizer, meserie pe care tot ea i-a înlesnit-o, prin „mici aranjamente”. Rizibilă este secvența în care autorul reproduce discuția celor doi oameni ai muncii când Lazăr îi spune Marianei că vor merge la un concert simfonic:

„- Stimată doamnă, în această seară sunteți invitată la concert!

- Care concert, ce concert?
- Un concert de Ceaikovski!
- Fii serios, iubite!, ce avem noi cu ăștia, cu concertele, de unde și până unde?
- Draga mea, asta-i situația. Biletele le-am primit, iar un asemenea prilej poate să ne aducă noi relații folositoare!
- Cine te-a invitat?
- Garderobiera!
- Păi ce, la tine vin și femeii?
- Nu. La frizerie l-am tuns azi pe unul, cea zis că e garderobieră!
- Garderobier, nu garderobieră!
- Mă rog, tot un drac. Mergi?
- Păi cu ce? N-am rochie și alte marafeturi din astea! Încercă ea să se eschiveze.

- Așa i-am zis și eu, dar mi-a spus acela că putem veni și în blugi. Se poartă, e la modă!

Nu mai e acum vremea ținutelor pretențioase inventate de chiaburi sclifosiți. Clasa muncitoare

se culturalizează azi, după posibilități. - Atunci mergem, iubite!, consimți ea (...)

Nu-i plăcea muzica de acest gen și nu-i înțelegea pe cei care o ascultau cu religiozitate

(...) Concertul îi obosise mai mult decât o zi de muncă. Dar n-aveau încotro, doreau cu ardoare să se integreze în «lumea bună.» (p. 99-100, 103).

Cu alt prilej, primesc invitații la operetă. Dialogul celor doi parveniți relevă stupiditatea și incultura femeii, în timp ce bărbatul consideră aceasta un bun prilej de a contacta relații pentru noi afaceri:

„- Mergem la «Văduva veselă»? o întrebă pe Mariana, la puțin timp după experiența cu concertul.

- Iar? Nu te-ai săturat? Asta ce e, tot concert de ăla?

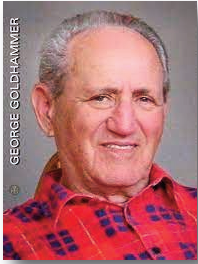
- Nu dragă, m-a invitat prietenul meu. Are să-mi dea niște bani și-apoi mi-a zis că aici e altceva. Mi-a făcut rost de bilete «pe sub mână». Merge și el, tot cu ceva afaceri. N-am hotărât împreună că ne vom amesteca de acum cu lumea bună? Pentru asta, trebuie să facem și sacrificii, nu?” (p. 113).

Pentru că relația cu Mariana intră într-un con de umbră, plăcându-i distracțiile, Lazăr ajunge să cunoască în „lumea bună” pe Angela, fiica preotului Ghervase, acesta fiind și el un satelit ce se nvârtea în galaxia artiștilor. Nu va face mulți purici pe lângă aceasta, pentru că ea, obișnuită cu atenții exorbitante - bijuterii, rochii și blănuri scumpe -, considerase relația doar un moft, iar Lazăr a risipit rapid banii agonisiți. La revenirea la mină, ne-am fi așteptat să găsim pagini axate pe frământarea sufletească a risipitorului Lazăr - falit financiar și sentimental, după aventura bucureșteană ratată! Lazăr nu are cui se confesa, pentru că Serafim și Petre se arată indiferenți. Având în sânge morbul afacerilor bănoase și riscante, face planul de a fura din depozit troitul, „aducându-și aminte de promisiunea pe care o făcuse unuia, că-i face rost de dinamită pentru pește.” (p. 143). Eșuează lamentabil. Cuprins de remușcări, la gândul că aflarea adevărului în legătură cu tentativa sa de furt ar aduce o nouă condamnare, Lazăr încearcă să se spânzure, căci nu mai avea încredere în nimeni: „Ar fi vrut să se salveze, ca s-o ia de la capăt gospodărește. Fulgerător, își dădu seama de ridicolul situației și renunță. Preferă să stea inert, pentru a-și primi finalul.” (p. 154).

Apariția intempestivă a Angelei, cuprinsă de remușcări, e puțin verosimilă. De unde o fi aflat așa repede despre sinuciderea lui Lazăr? Vine la locul faptei, sub pretextul că nu are nimic de-a face sinuciderea lui Lazăr cu ceea ce a fost între ei: „Oii fi eu răsfățată, oii fi eu vinovată că m-am jucat cu el cu bună știință, umilindu-l, dar de aici până la sinucidere... (eu am venit doar așa, să mă rog de el să mă ierte, nu vreau să am povara asta pe suflet toată viața. Nu vreau să afle tata și nici enoriașii lui.” (p. 157, 158). Replica din final, rostită de Serafim, dezvăluie ironia amară pe care destinul i-a rezervat-o amicului său: „Auzi mă, Petre, cine i-o fi pus numele ăsta de Lazăr? Întrebă Serafim. Știi că pe la biserică se spune de unul Lazăr, care a fost înviat de Iisus după moarte. Nu cred că pe al nostru îl mai învie cineva.” (p. 165).

BANCA AMINTIRILOR (16) PĂRINȚII

George **GOLDHAMMER**

Ce repede trec anii! Pe nesimțite! Parcă ieri am fost copii, îngrijiți și iubiți de dragii noștri părinți. Atunci nu am observat acei îngeri care ne creșteau și își revărsau toată bunătatea asupra noastră, munceau din greu să ne crească, să ne educe, pentru a deveni oameni adevărați. Uneori cu mari sacrificii, cu frustrări, și oboseală! Atunci nu am observat, poate, dar cu trecerea timpului, când am devenit adulți, sau mai târziu, când „și-au terminat rostul” și au plecat în lumea celor drepți, abia atunci le-am dus lipsa, abia atunci am simțit ca am rămas însingurați, abia atunci am simțit că am rămas fără sprijinul lor, sprijin primordial... Cu cât îmbătrânim simțim tot mai mult dorul lor, vorbele bune și sfaturile pe care ni le dădeau, vorbele dragi și frumoase, mângâierile sufletești sau fizice atunci când aveam o durere...

Au murit ai mei dragi părinți, dar au mai avut ani de fericire văzându-și cei doi băieți că au devenit oameni, cum se spune, la casele lor și le-au creat bucuria de a fi și bunici. Am spus că au murit, dar ei continuă să trăiască în inima mea în fiecare clipă. Rămân acolo și la acești ani, cu mare admirație din partea mea, despre modul cum au reușit ca prin muncă cinstită, în condiții uneori precare, să crească doi copii. Au fost materialicește săraci, dar bogați sufletește! Știu că un vis ce nu l-au putut realiza a fost să aibă casa lor proprie, iar tata să aibă o bicicletă și mama o mașină de cusut... Aceste două ultime dorințe cu greu au fost realizate! Nu se poate compara fericirea de a obține ceva dorit prin muncă și a primi ceva dorit, cadou!

De multă vreme i-am depus la loc de cinste în „Banca amintirilor mele”, care sper că nu va da faliment nici chiar după dispariția „creatorul ei”,

deoarece cred că va dăinui datorită acelei magice sintagme „Scripta Manent”, adică faptului că „scrisul este peren”... și rămâne pentru cei dornici să citească, să cunoască sau să-l studieze! Să sperăm că scrisul și copiii sunt cei care ne vor duce în viitor... atunci când noi vom dispărea de pe acest pământ, atunci când ne vom duce să fim alături de strămoși sau de părinții noștri dragi!

Am căutat o cale vizuală de a-i vedea și am inclus în veșnicie câteva obiecte ce numai eu pot simți și chiar vedea ce reprezintă ele... Deseori îi visez, sau închid ochii și mă trezesc în lumea amintirilor, în lumea copilăriei, în lumea fericirii alături de părinți... Așa că: trec pragul de lemn al casei părintești și devin din nou fericitul tânăr ca-n basme, doar pentru că imaginația sau visul se transformă într-o realitate, fie ea chiar fictivă. Văd o bucățică ruptă de abecedar și resimt anii fericiți ai copilăriei oferită de părinți! Piatra îmi amintește de caracterul tare și drept a lui TATA, bucățica de basma o aduce lângă mine pe minunata ființă care a fost MAMA! Intru în dormitorul cu mobile de lemn de brad și resimt mirosul plăcut al saltelelor reumplute în fiecare an cu ierburi plăcut mirositoare culese de pe câmpiile mângâiate de soare și de roua parfumată a dimineții... de legătura de busuioc atârnat la oglindă, de lingura de lemn care reușește să-mi redea gustul bunătăților gătite de mama. Toate acestea, și bucățica de pământ de pe locul de veci a celor dragi, continuă să facă parte din inima mea. Imaginea părinților noștri devine astfel cel mai puternic panaceu atunci când viața își face mendrele și ne aruncă în diferite locuri mai plăcute, sau mai puțin plăcute, când suntem bolnavi sau îndurerați, sau atunci când avem nevoie de acea mângâiere primordială...

FRANCESCO PETRARCA - IL CANZONIERE (1) - SONETE TRADUSE ÎN LIMBA ROMÂNĂ DE ION ISTRATE

PETRARCA I

*Voi ch'ascoltate in rime sparse il suono
di quei sospiri ond'io nudriva 'l core
in sul mio primo giovanile errore
quand'era in parte altr'uom da quel ch'i'
sono,*

*del vario stile in ch'io piango et ragiono
fra le vane speranze e 'l van dolore,
ove sia chi per prova intenda amore,
spero trovar pietà, nonché perdono.*

*Ma ben veggio or sì come al popol tutto
favola fui gran tempo, onde sovente
di me medesimo meco mi vergogno;*

*et del mio vaneggiar vergogna è 'l frutto,
e 'l pentersi, e 'l conoscer chiaramente
che quanto piace al mondo è breve
sogno*

SONETUL 1

*Voi, ce în rime risipite cercați tonul
atâtor tânguiri ce inima-mi umplură
când, june, negăsind o scurtătură
spre ceea ce sunt azi, greșeam isonul,*

*de felul cam pestriț în care cântu-mi
s-a potrivit speranței și durerii
aș vrea astăzi la toți, că-i vremea
serii,
să cer iertare dar, scuzând avântu-
mi.*

*Dar chiar de-s conștient că de
poveste
m-am tot făcut de tânăr, în popor,
de nu am pace cum nu au nebunii,*

*și suferința de rușine-mi este;
mai știu ceva: ce place tuturor
e-adesea doar un vis pe chipul lumii.*

PETRARCA XIII

*Quando fra l'altre donne ad ora ad
ora
Amor vien nel bel viso di costei,
quanto ciascuna è men bella di lei
tanto cresce 'l desio che m'innamora.*

*I' benedico il loco e 'l tempo et l'ora
che sí alto miraron gli occhi mei,
et dico: Anima, assai ringratiar dêi
che fosti a tanto honor degnata
allora.*

*Da lei ti vèn l'amoroso pensiero,
che mentre 'l segui al sommo ben
t'invia,
pocho prezando quel ch'ogni huom
desia;*

*da lei vien l'animosa leggiadria
ch'al ciel ti scorge per destro sentero,
sí ch'i' vo già de la speranza altero.*

SONETUL 13

*Când între ele, cu o tainică lentoare,
Amor învie încet-încet în fața sa,
cu celelalte n-aș putea-o compara,
și iarăși ard de patima cea mare.*

*Apoi binecuvânt și locul, ceasul,
când ochii-i ridicai spre harul ei
și zic: Suflet al meu, printre femei,
cum te-onoră cine-ți conduse pasul.*

*Căci ea e chiar izvorul de petale
pe care, de-l urmezi, ajungi în rai,
disprețuind ce pân-atunci râvneai;*

*din ea adie gingășia ce-o doreai
și care înspre cer deschide-o cale
pe care calc încrezător, suind agale.*

PETRARCA XVI

*Movesi il vecchierel canuto et
biancho
del dolce loco ov'à sua età fornita
et da la famigliuola sbigottita
che vede il caro padre venir manco;*

*indi trahendo poi l'antiquo fianco
per l'extreme giornate di sua vita,
quanto piú pò, col buon voler s'aita,
rotto dagli anni, et dal camino
stanco;*

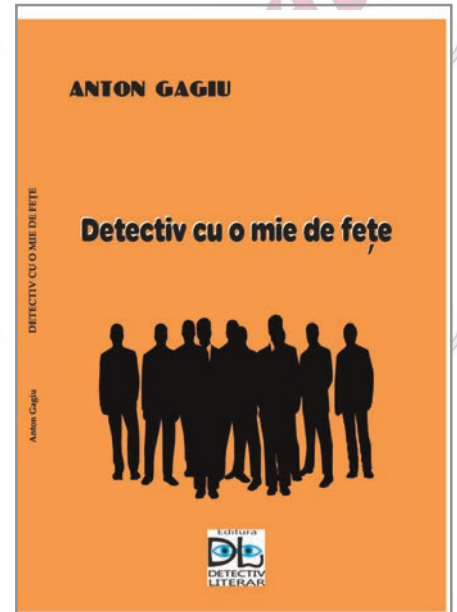
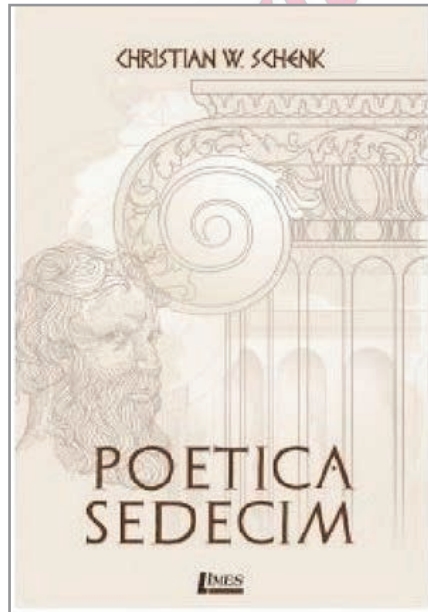
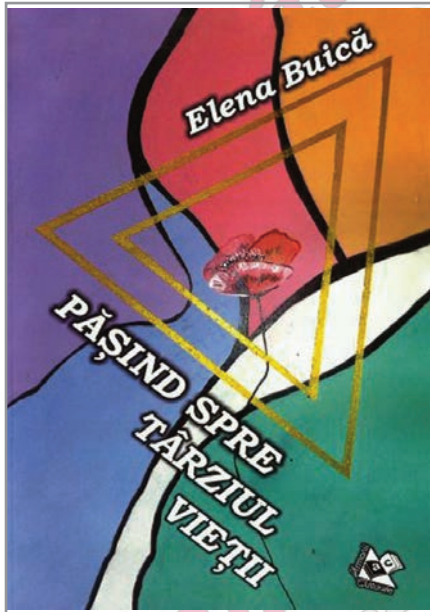
*et viene a Roma, seguendo 'l desio,
per mirar la sembianza di colui
ch'ancor lassú nel ciel vedere spera:*

*cosí, lasso, talor vo cerchand'io,
donna, quanto è possibile, in altrui
la disiata vostra forma vera.*

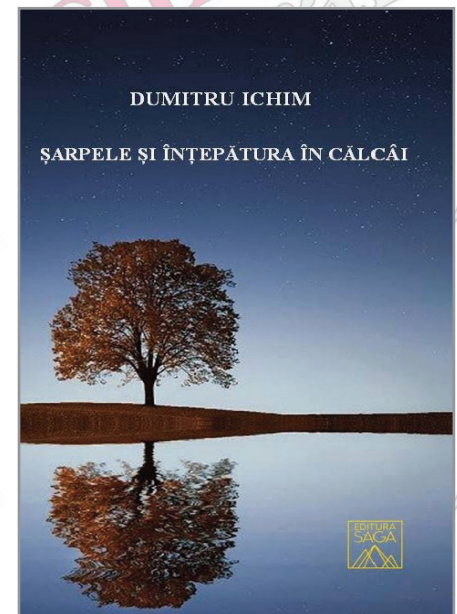
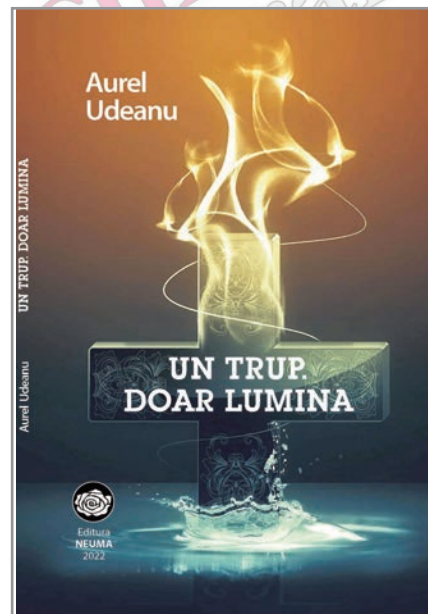
SONETUL 16

*Ca bătrânelul care-și lasă locul
în care anii și viața l-au albit
și-unde toți cu vorbe i-au hrănit
speranțele și visul, nenorocul;
el, care cu fereală abia își cară
ciolanele privind spre asfințit,
căci a-înțele acum că a sosit
vremea când totul este o povară,
dar către Roma-și face greu cărare
sperând să vadă chipul fără chip
al celui nevăzut, ce ne măsoară:
așa și eu, iubirii ce mă doare,
din alte chipuri chipu-i l-înfirip,
sperând să îl revăd ca-întâia oară.*

Cărți din biblioteca revistei *Climate literare*

Cogito

„Dacă nu am avea defecte, nu ne-ar face plăcere să le observăm pe ale celorlalti.” - La Rochefoucauld